

NAGYKANIZSA VÁROS
ORSZÁGGYŰLÉSI ÉS NEMZETGYŰLÉSI
KÉPVISELŐI

ÍRTA ÉS SZERKESZTETTE
KÁROLYI ATTILA

A szerző eddig megjelent munkái:

Inkey Breviarium
*A pallini nemes és báró Inkey család
leszármazása, életrajzi adatokkal és leszármazási táblával*
Nagykanizsa, 2001

Nagykanizsa város előljárói
Polgármesterek, tanácselnökök és a Nemzeti Bizottság vezetője 1867-2005
Nagykanizsa, 2005

Nagykanizsa város országgyűlési és nemzetgyűlési képviselői
Az egyéni választókerületben megválasztott képviselők 1848-2010
Nagykanizsa, 2012

NAGYKANIZSA VÁROS
ORSZÁGGYŰLÉSI ÉS NEMZETGYŰLÉSI
KÉPVISELŐI

AZ EGYÉNI VÁLASZTÓKERÜLETBEN
MEGVÁLASZTOTT KÉPVISELŐK
1848–2010

ÍRTA ÉS SZERKESZTETTE
KÁROLYI ATTILA

A SZERZŐ SAJÁTJA
2010

Írta és szerkesztette:

DR. KÁROLYI ATTILA

Megjelent Nagykanizsa Megyei Jogú Város támogatásával

ISBN 978-963-08-3910-5

Kiadja a szerző, Nagykanizsa 2012

Nyomdai előkészítés, tipográfia:
VIGH DÁVID

Nyomdai munkák:

KANIZSAI PAPÍR-NYOMDA KFT.
Nagykanizsa

Printed in Hungary

*„Minden, ami történik,
következményeiben találja
meg értelmét és jelentőségét.”*

*Bárdossy László:
Magyar politika a mohácsi vész után.*

ELŐSZÓ

Először azt gondoltam, nem írok előszót, de aztán meggondoltam magam, aminek az okát abban kell keresni, hogy tudják meg, mi vezetett az anyaggyűjtésre, egyáltalán mi volt a célom a dolgozattal.

Schuster Lóránt szavaival élve, kiveszőben vagyok, egyike annak a néhány példánynak, amelyik még hajlandó arra, - belső indíttatás miatt - hogy szűkebb pátriája históriában megjeleníthető alakjait sziszifuszi munkával kiássa.

Kiássa a már betemetett alakokat, akik abban bíznak, hogy „Egyszer megtalálnak, meg kell találjanak, Holdas éj lesz a sivatagon. Két karom, ujjaim kimerednek a homokból - Lebontják, ássák a fövenyt és megtalálnak : a szívemet is, a kincsemet is, a titkomat is”

Dsida Jenőt idéztem, mert nagyon ideillőnek tartom szép verse néhány sorát, nemcsak az elfeledett személy, de a szíve, a kincse, az élete bukkan elő, ha a titka nem is, ha azt a sírba vitte, vagy a titok ő maga, a közösség korabeli választottja.

Az egykori idézetek az egykori arcmást tükrözik, és ahhoz szervesen illeszkednek, de ők maguk megszólalni nem tudnak, megteszik ezt a hála Istennek ma még élők, akik bensőségesen vallanak magukról.

A polgármesterekről szóló könyv módszerét folytattam tehát, a már elhaltakról nagyrészt saját kora, az élőkéről azonban maga a megszólított vall, ez aztán unikálissá is teszi a könyvet: ez az igazi értéke, no meg a történelmi arcképcsarnok.

Így nem mondhatjuk, hogy már késő, városa múltja iránt érdeklődő ifjú ember nem csalódhat eleiben, – akkor nem lesz várospolgári identitása, – márpedig e könyvben szereplő huszonhárom képviselő személye és élete a város történelmének része.

Lectori salutem.

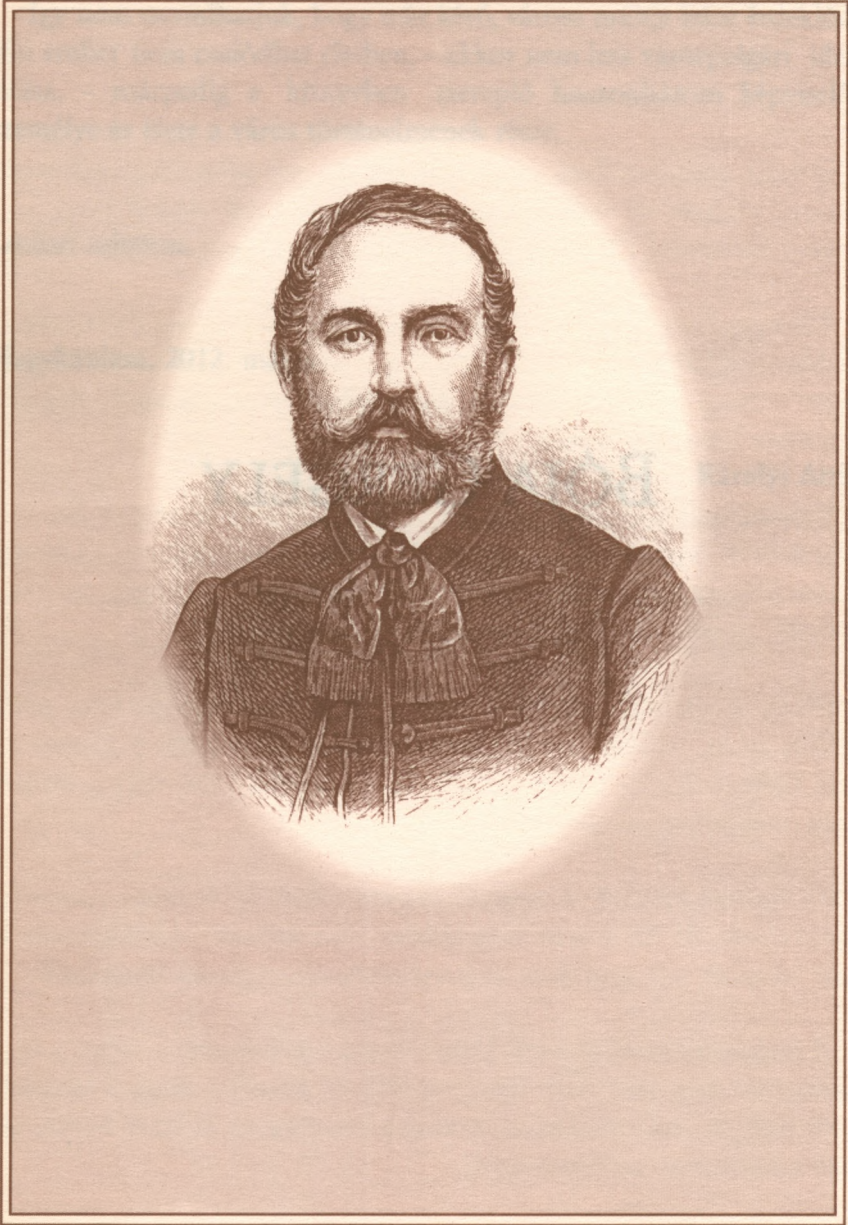
Nagykanizsa, 2012. május

Károlyi Attila

BÓJA GERGELY

BÓJA GERGELY

(1848–1849)

Szegeden született 1817. november 12-én és
Szegeden is halt meg 1892. január 8-án.

Bója szülei az iparos osztályhoz tartoztak.

Elemi iskoláinak elvégzése után tovább akart tanulni, a gimnáziumba lépett át és 6 osztályt kitűnő eredménnyel elvégzett, felvették a kegyes tanító rendbe.

Itt papnövendék és tanárjelöltként négy és fél évet töltött el; az első két év elteltével a kalocsai gimnázium 3-ik osztályában tanárként alkalmazták és már ezen alkalommal tapintatos bánásmódja, megnyerő modora és igen kitartó buzgalma miatt a tanítványai szeretetét és az előjárói tiszteletét vívta ki.

1837-ben és 1838-ban Vácott a bölcsészeti tanfolyamot jeles sikerrel hallgatta, azonban valószínűleg nem elégítette ki érdeklődését a papi pálya, ezért a világi életpályára visszatérően tanulmányait a pesti egyetemen végezte.

Tanulmányai bevégezése után a hazafiui érdemekben gazdag Ghyczy családhoz hivatott meg Tatára, nevelőnek.

Itt mint nevelő négy éven át működött.

1844-ben Magyarországon 5 tanítóképző működött, ezek egyikénél Nagykanizsán, miután Győrött, az akkor szervezett tanárvizsgáló bizottság előtt szóbeli és írásbeli tanári vizsgát tett kitüntetéssel – Bója Gergelyt rendes tanárrá nevezték ki.

Mint a tanítóképző tanárját kormányköltségen küldték ki Bajorországba, az ottani tanintézetek oktatási rendszerének tanulmányozása végett. (1)

Bója nem tartozott Nagykanizsa ellenzéki szellemű, liberális értelmiségéhez, 1848. júniusában kifejezetten nemességellenes jelszavakkal és a zalai konzervatívok hírhedt kortes vezérének Rummy Károlynak támogatásával folytatta választási kampányát.

A (nagy- és kis-) kanizsai választókerület mintegy 2550 választójának három képviselőjelöltje volt: két nemes - Chernel Ignác, a Batthyány-uradalom ügyésze és Babochay János ügyvéd - valamint Bója.

Amikor a június 15-én tartott képviselőválasztás alkalmával megkezdték a fejenkénti szavazást, Bója és Babochay hívei összeszólkóztak, majd Bója támogatói botokkal és fokosokkal köveket és téglákat hajigálva támadtak Babochay pártjára, és kiszorították őket a választás helyszínéről. Babochay hívei felfegyverkezve tértek vissza, és a két párt egymást üldözte a város utcáin, így az elnökség a választást felfüggesztette. A számos súlyos sebesülést; sőt halálos áldozatot követelő verekedés körülményeit Zala vármegye kivizsgáltatta ugyan, de csupán néhány "kisembert" állítottak törvényszék elé. Elkerülte a felelősségre vonást a verekedést kezdeményező párt jelöltje, Bója Gergely is, sőt a június 27-én megismételt választáson éppen ő lett a képviselő.

A képviselőház július 7-i ülésén kifogás merült fel Bója megválasztásával kapcsolatban, mivel Babochay óvása szerint ismét visszaélések történtek. A testület azonban nem méltányolta a kifogásukat, és igazolta Bója mandátumát.

Bója az országgyűlésben alig-alig szólalt fel, nyílt szavazati alapján előbb a kormány mellett, majd a radikális baloldallal együtt voksolt.

Helyeselte a kormánynak az olasz segély ügyében elfoglalt álláspontját, pártolta Glavina Lajos azon javaslatát, hogy báró Eötvös József kultuszminiszter nyújtson be törvényi javaslatot, amely szerint a muraközi járást felmentik a zágrábi katolikus püspök egyházi kormányzata alól. 1848. augusztus 3-án és 4-én -ellenézve a hitfelekezetek szerinti elkülönülést - közös iskolák mellett érvelt, július 26-án ő is Muraköznek a zágrábi püspökségtől való elválasztását támogatta, a

horvátországi klérussal szemben, azonban türelemre intett, nehogy fel-lázítsák a muraközi horvát ajkúakat. Szeptember 4-én a kettős névszerinti szavazáson támogatta Beöthy Ödön teljhatalmú kormánybiz-tosi megbízatását, valamint a 100 tagú parlamenti küldöttség Bécsbe menesztését. December 29-én igennel voksolt az úrbéri kármentesítés kapcsán tartott névszerinti szavazáson.

Debreceni képviselői tevékenységének a naplókban nincs nyoma: csendesen jelen volt az üléseken. Napidíját 1849. június 31-ig folya-matosan felvette. Tagja lett az 1849. április 5-én alakult Radical Pártnak, amely Magyarország teljes önállóságát, függetlenségét és demokrata köztársasággá alakulását tűzte ki célul.

Kossuth egyik leveléből ismeretes, hogy 1849. május 23-án Bója tagja lett annak az országgyűlési delegációnak, amely Görgey fővezérnek akarta átadni a kitüntetést Buda visszavívásáért. Közben kanizsai javait a császáriak zár alá vették.

Már 1849. novemberében felajánlotta szolgálatait a megszállott császáriaknak:

„... Én a forradalmat sem szóval, sem tettel elő nem mozdítottam, és ... a mérsékelt monarchikus érzelműek közé tartoztam”.

A császári és királyi haditörvényszék ellene is lefolytatta a viz-gálatot és bár 1850. július 20-án uralkodói határozatra felmentette a nős, egygyermekes kanizsai tanárt, mégis elveszítette állását. Szeptember 20-án rendőri felügyelet alá helyezték, amit csak 1856. november 18-án oldottak fel. (2)

Bója a forradalom minden viszontagságait keresztülélve az országgyűlésben végig jelen volt, majd a zala megyei Gulács községben húzta meg magát, és itt gazdálkodott.

Ezt követően Nagykanizsára tért vissza, azonban mivel a Szeged városa által felállított reáltanodához a szegedi polgárság meghívta, kinevezvén Szegedre költözött, ahol is mint reáltanár 17 évig működött.

Bója Gergely mint kegyesrendi növendék tett az irodalom terén figyelmet ébresztő kísérleteket, Szegeden részint mint alkalmi költeményei, részint pedig egyéb közérdekű cikkeivel a „Szegedi Híradó” hasábjain munkálkodott. 1869-ben visszatért Zalába, mint a vármegye királyi tanfelügyelője, azonban a politikai közélettel végleg szakított.

1872. augusztus 1-én nevezték ki budapesti tanfelügyelőnek, tanfelügyelő és királyi tanácsos.

1865-ben jelent meg Alkalmi költemények című munkája, 1868-ban ugyancsak Szegeden Szünidői emlékkönyvecske.

1869-ben jelent meg a Zala-Somogyi Közlönyben Helyes modor és jó szellem a népiskolában c. munkája, mely gróf Szapáry Géza zalai főispán 4 darab arany pályadíja közül egyiket nyerte el.

1874-ben Jelentés a budapesti tankerület népoktatási állapotáról 1873. évben, - indította és szerkesztette a Zalai Tanközlönyt, 1870. július 7-től 1872. október 15-ig Nagykanizsán.

Bója tagja volt és alapítója az Alföldi tanító - egyletnek, amely elnökévé választotta.

Több éven át volt választmányi tagja a polgári kaszinónak, jegyzője és elnöke az iparos segédegyletnek, a dal-és zeneéletnek, a városi tanügyi bizottmánynak, a reáltanodai tanácskozmányok jegyzője, az iskolaszék alelnöke.

Szegedi munkássága alatt bámulatos szorgalom és sokoldalú képzettség jellemezte, a városi polgárság egyik legkedveltebb, legtevékenyebb tagja volt, mi több Szegeden egy évig a tanítóképző vezetőjét is ő helyettesítette.

Báró Ötvös József miniszter tanfelügyelőnek nevezte ki, majd Zala megyei tanfelügyelőnek királyi tanácsosi címmel.

1870-ben Zalában általános tanító-egyletet alakított, tanítókkal járássokként értekezleten találkozott.

Tanítók nyomorát enyhíteni tartotta legfőbb feladatának, összes néptanítói gondos és szerető atyjukként tisztelték.

Bója Gergely zalai működése során Zala megyében 1870 - 71. évben 48 új iskola épült olyan községben, amelyekben még iskola soha

nem volt; számos roskatag iskolaház újraépített, kijavított s 240 tantermet taneszközökkel szereltetett fel.

1872-ben három nagyobb városban polgári, kettőben felső népiskola felállításán fáradozott .

Nagykanizsa városban 1872-ben a helybeli Torna - Egylet dísztagjává választották.

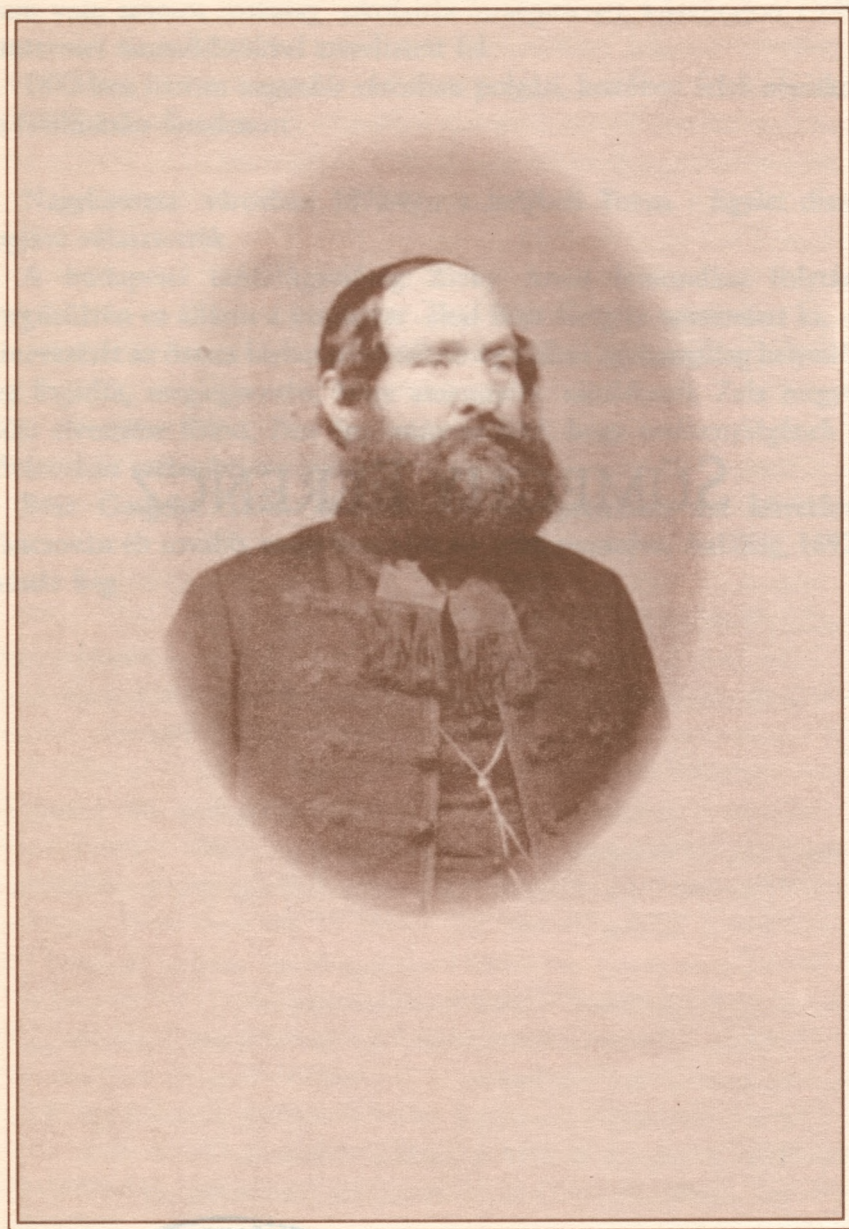
A budapesti tanfelügyelőség Zichy Antal lemondása folytán megürülvén ez állásra a miniszter által Bója Gergely neveztetett ki, a kinevezését az összes hírlap pártkülönbség nélkül egyhangúlag helyeslőleg fogadta, megjegyezvén, hogy amennyire sajnálkozik Zala megye Bója elvesztése fölött, Pest épp annyira örül, hogy tevékenységének a fővárosban szélesebb tér nyílik.

Bója Gergelyt 1878. október 1-én nyugdíjazták, ezt követően Pancsován élt tovább, majd Szegeden élt, visszavonulva, haláláig, 1892. január 8-ig.

SÜMEGHY FERENCZ

SÜMEGHY FERENCZ

(1861–1869)

Született Söjtörön 1819. október 20-án,
meghalt Söjtörön 1869. április 26-án.

Söjtörön született október 20-án 1819-ben, szülei gondos nevelésben részesítették.

Tanulmányait megkezdette Nagy - Kanizsán a convictusban, folytatta Szombathelyen, Győrött, s végre Pozsonyban.

- Patvarista Tuboly Mihály Zala megyei főjegyző mellett volt.

- Pesten Berta Sándor jeles ügyvéd mellett működött mindaddig, míg 1841-ben az ügyvédi szigorlatot kitűnő sikerrel letette, ekkor azonnal megválasztott a kapornaki Járásban Csányi Elek főbíró mellé szolgabírónak, 1844-ben főszolgabíró lett,

Következő szomorú időszakban ő volt az első az egész tisztkarban ki a megyegyűlésen kijelenté, hogy absolut kormány alatt egy perczig sem szolgál, ezután 1860-ig kizárólag családja és gazdaságának élt, ütött azonban szabadság hajnalának órája, és - Sümeghyt a kapornaki járásban ismét főbírónak választották, az osztatlan bizalom, szeretet, melylyel e járás irányában viseltetett, egyhangúlag követte választá úgy a 61-ki, mint a 65-ki országgyűlésre, mint szinte harmadízben szótöbbséggel a jelen, vagyis 69-ki országgyűlésre.

1848-ban vette nőül a megye egyik nemesb szívű s áldott jólelkű hölgyét Séllyey Elek dunántúli kerületi táblabíró, s Zalamegye egykori főbírája s közszeretű alispánjának leányát, a megyei közügyek tevékeny s szilárd előharczosa - Séllyey László szeretett nővérét, Séllyey Magdolnát, - kivel a legboldogabb életet élte, egymást nemcsak hogy mintaképen tisztelték, becsülték és szerették, hanem versenyeztek egymással, a jótettek s vendégszeretet gyakorlatában, ép úgy, mint a gondos és figyelmes házias gazdasági jólét s gyarapodás előmozdításában.

Április 19-ére volt a nap kitűzve, melyen Nagy-Kanizsán Sümeghy Ferencz ünnepélyesen fogadtatik, előtte való nap azonban neje által írt levelet vettünk, melyben értesítettünk beteg állapotáról.

Az ünnepély tehát elmaradt: ez alkalommal írt politikai programját - utolsó művét s kéziratát bírva, ahelyett, hogy ő mondotta volna el,

irántai kegyeletből minden változtatás és commentár nélkül mi egész terjedelmében közöljük, amint következik:

Tisztelt Választóim!

A mívelt világ szabad országainak politikai mozgalmain széttekintve, alig találunk államot, melyben népképviselési felelős kormányzat életszükségének az ellenőrzésre hivatott alkotmányos ellenzéknek oly különböző indokokból keletkezett, — merőben ellenkező célú, — egymástól teljesen független, — az eszközök megválasztásában ildomot s kíméletet nem ismerő, — eljárásainkban összhangzás nélküli féktelen árnyalatai lennének, mint a milyenek a magyar szentkorona területén az országgyűlés befejezése óta s kiválóan a képviselő — választások körül felmerültek.

A politikai mozgalmak által közel érdekelve lévén, nem kerülhette ki figyelmemet a zalamegyei ellenzéknek, s különösen a kanizsai választó-kerületben tanúsított tevékeny működése, melynek részletes jellemzésétől felment engem a január 19-ki vörös kiáltvány ismert tartalma.

Hogy ezen a kanizsai választó-kerület székhelyén kelt, s a Zalaegerszegi kerület ellenzéki jelöltjének politikai programja helyett is utánnyomatott, — s így az egész megyében elterjedt, sőt a szomszéd Somogyba is átszivárgott vakmerő elferdítésektől, — alaptalan ráfogásoktól-törvényhozás, és törvények iránti tiszteletlenségtől hemzsego korciszültje a sajtószabadságnak, — épen szülőföldjén, Kanizsán és a választó-kerületben nem eredményezte azon hatást, — melyre rövidlátó koholói és terjesztői számítottak, kétségtelenül a választó-kerület értelmisége magash míveltségének önzéstelen hazaszeretetének és a romlatlan köznép becsületes józan gondolkozása ellen intézett lelketlen támadás ellensúlyoztatásában tanúsított fáradságot nem ismerő hazafias buzgalmának, erélyének és kitartásának egyedüli érdeme.

Szívesen meghajlok én, uraim, — ezen engedmény előtt, melynek kifolyása a nékem tisztelt választóim küldöttsége által átnyújtott, s hálás köszönetem nyilvánítása mellett elfogadott megbízó-levél.

- Nem tanúskodik ugyan ez a kerület választóinak osztatlan bizalmáról, de annyiival inkább jelzi a lefolyt országgyűlés eljárását helyeslő kerületi értelmiség tántoríthatatlan ragaszkodását a törvényes alaphoz, melynek megvédése körül tisztelt küldőim által tanúsított éberség, erély és kitartás ösztönt és erőt kölcsönöz nékem előttünk álló nagy és nehéz munkához, melyre a tért, lehetőséget és alkalmat megszereztük ugyan az 1867-ik év 12-ik kiegyezési alap törvényben: de a jogfolytonosság alapján, ősi alkotmányunkhoz hű ragaszkodással, a politikai erélyek által megingatni nem engedett következetes kitartással alig volt nagyobb feladat hazánk alkotmányos szabadságát az abszolút hatalom ellenében kiküzdeni mint a commonusticus és demagóg irányú izgatások által felzaklatott népszenvedély alulról fenyegető zsarnoksága, ellensége ellenében. A világtörténelem tanúsága szerint a szabadelvűség, ész- és polgári erény legtündöklőbb fegyverei sem mindenkor képesek biztosítani a - győzelmet. Hogy szabadságharcunk új stadiumba lépett, melyben alkotmányunkat nem idegen hatalom, hanem a nemzet demoralisatiojára törekvő beillesztés veszélyezteteti inkább, arról mindenkit meggyőzhetek a befejezett képviselői választásoknál észlelhetett szenvedélyes izgatások.

A törvényhozás előtt álló ezen új, s az előbbinél a nemzet értelmiségének jó akaró támogatására van mindenkéül fölött szükségünk; mert alkotmányos szabadságunk drága életét a választók bizalmából a törvényhozás asztala körül tanácskozó orvosok csak úgy menthetik meg: ha a nemzeti lét, - vagy nem lét veszélyes krisiseinek lefolyása alatt kezét fogva virrasztunk a nehéz beteg ápolásával foglalkozó nemzeti értelmiség hivatásterű kötelességét híven teljesítve az orvosok és gyógymód iránti bizalmat éleszti, és a gyógyszerek rendszer alkalmazásáról gondoskodva biztosítja hatásukat.

- A bevégzett választások eredménye szerint alakítandó képviselő házban az alkotmány kérdésnél eltérő nézetű politikai pártok állása a múlt országgyűlésinél kedvezőtlenebb arányt mutatva fel alkotmányos alap a kiegyezési törvény ellen az ellenzék részéről megújítandó habár nem is eredményt kockáztató, de minden esetre időt rabló hadjárat veszi kétségtelenül mindenkéül előtt igénybe időnket és erőnket.

Minő állást foglalok én el az alkotmányos kiegyezési alap megvédésénél azt úgy hiszem mondanom sem kell; mert a védelem kötelességét az alkotásbani következetes részvét, és tisztelt választóimnak ez alapon irányonban újabbi nyilvánított bizalma szabják előmbé.

Belkormányzati kérdéseinknek törvényhozás utjáni rendezésénél a társadalmi igények követelése oly tömegesen áll előttünk, hogy akár az egyes kérdések sorrendjére, akár pedig azok elintézésénél követendő irányra nézve határozott ígéretet tenni alig lehetséges.

Tisztelt küldőim megnyugtatására mégis nyivánítom, - hogy minden körülmény közt, minden egyes kérdésnél a jogegyenlőség, egyéni és társadalmi szabadság, s ennek ikertestvére a társadalmi jó rend lesznek a fő tekintetek, melynek elhatározásomra irányt adó befolyást gyakorolnak.

A szellemi míveltség, és anyagi jólét a szabadság legbiztosabb támaszai, alkotmányos szabadságok biztosításának ezen két tényezőjét teljes áldozatkészséggel gyámolítani, s virágzásra emelni hazafiúi törekvésem elsőbbjének tekintem.

- A leélt absolut kormányzat idejéből úgy látszik, azok gyanánt szállt e törvényt tisztelő nemzetre örökségül a törvények végrehajtása iránti közönyösség, mely törvény és tekintélyek iránt széltében mutatkozó tiszteletlenséget, és pedig fejtelenséget, nemzeti demoralisatiót, és a társadalom felforgatását vonja kétségtelenül maga után, ily veszélyt hazánktól eltávolítani minden igaz hazafinak szent kötelessége, e kötelesség érzetétől át hatva azok sorában fognak találni tisztelt küldőim; kik a törvényhozás és végrehajtó hatalom közti összhangzást a kormányzat minden lépcsőzetére ki terjesztendő felelősség által létre hozni hazafias kötelességünknek tekintünk.

- Belátom én tisztelt küldőim, hogy ezen általánosságban tett s tán igen is szűk keretbe szorított ígéretem a baloldali izgatások, és be nem váltható csábító ígérek által felzaklatott kedélyek megnyugtatására jelenben éppen nem elégséges; de az elbizakodás nagymértéke nélkül alig is hihetné valaki, hogy oly mérvű izgatottságot, mely a kanizsai választó kerületben nem tudom csak hazafias túlbuzgalomból-e vagy egyéb szándékkal idéztetett elő, bár mily jó hangzású, de valósítható ígérettel lecsillapíthatná.

- Hosszabb kedvező körülmények, s a lefolyt eseményekből vont tanúság felfelé

úgy mint lefelé lesznek csak képesek a felzudult kedélyek normalis állapotba helyezettetésére.

Én egész bizalommal reménylem, hogy az isteni gondviselés e szegény hazánk szenvedéseit megelégelve, a birodalomnak békét s nekünk pedig szent malasztot ad, hogy törvényhozói kötelességünket a nép javára, hazánk s nemzetünk boldogítására teljesíthessük, mi ha megtörténik s az elvakított nép tények által látja megcáfolva az ellenünk szolt rágalmatokat, nincs okom kételkedni, hogy megvetéssel fordul el az alacsony önérdékből izgatók tömegétől.

- Sümeghy Ferenczné született Séllyey Magdolna maga és gyermekei Mária, Kornelia, Magdolna, Rozália és Kálmán nevében mély fájdalommal jelenti szeretett férjének, illetőleg édes atyjoknak Sümeghy Ferencz országgyűlési képviselőnek élete 50-dik, legboldogabb házassága 24-évében f. évi apr. 26. reg. 8 órakor tüdő-szélütésben történt gyászos halálát.

A temetés, mely apr. 28-án délután 3 órakor tartatott, nagy számú résztvevőket gyűjtött egybe, a megyei tisztviselőkön kívül képviselve volt minden rendű s rangú közönség, egymást érték a díszfogatok távol vidékről, köztük a vasmegyei főispáni helytartó Széll József urat is, míg a söjtöri s közel helységekből bánatos arcz és könnyes szemmel állott körül a nép, melynek tanácsadója s pártfogója volt.

- Az egyházi szertartást Königmajer Károly apát s plebános úr tartotta fényes és számos segédlettel. A holttetemet fáklyák vették körül, az iskolás gyermekek előlmenése s több kántor egyházas éneklése mellett beláthatatlan népsokaság kísért a távol eső temetőbe, hol a magas domb egy közép fája tövében készített kriptába helyzetett örök nyugalomra.

Valamint a háznál az utcára, úgy a temetőben megyei s városi ifjabb tisztviselők emelték vállaikon a meghúlt szívet s tetemet rejtő ércz-koporsót. Búcsút vettek a napsugarak a fényes koporsótól, betemettetett a sírbolt, elhangzott a bus harangzó, utolsó útése oly síró volt és mi búsan széledtünk szét s csak egy kis részét hozhattuk el a mélyen sújtott család kipótolhatatlan vesztesége feletti bánatából, de szolgáljon vigaszul nékiek a részvét, - mely nem csak megye-, de országszerte nyilvánni.

S tőlem, ki a söjtöri szépkilátású temetőről csak könnyes szemmel tekinthettem az először látott vidékre, először jelenvén meg az utolsó "isten hozzád"-ot mondani a boldogultnak, kit életében szeretni s becsülni tanultam, fogadja a tisztelt család s a rokonok csekélységem igénytelen részvétét. (3)

CSENGERY ANTAL

CSENGERY ANTAL

(1869–1880)

Született Nagyváradon 1822. június 2-án,
meghalt Budapesten 1880. július 13-án.

Csengery Antal ügyvéd és Gerhard Terézia fia.

Szülei gondos nevelésbe részesítették, iskolai tanulmányait a szülővárosban Nagyváradon végezte 1840-ben, 1842-ben Debrecenben tanul, a Nagyvárad Akadémiát ott kellett hagynia, a követválasztási mozgalmakban való élénk részvétele miatt.

Beöthy Ödön alispán mellett tölti gyakorlati idejét, áttanulmányozta a megyei közigazgatás minden ágát-bogát. Ő a szerzője azoknak a híres körleveleknek, amelyek a Pesti Hírlapban jelentek meg és az ellenzéki megyékben nagy tetszést arattak.

1843-44-ben Pozsonyban találjuk, mint jurátus tevékenykedik, itt teszi le az ügyvédi vizsgát.

Az 1843-ik évi országgyűlés alatt ő írja a tudósítások egy részét a Pesti Hírlapba, első szerkesztő Kossuth Lajos alatt; 1844-ben az országgyűlési tudósítások szerkesztője.

Csengery alapos ismeretei, európai műveltsége, kitűnő stílusa magára vonta Eötvös és Szalay figyelmét is, akiknek a társaságában 1845-ben bejárta Olaszországot.

Főszerkesztője 1845. júliusától 1848. végéig a Pesti Hírlapnak, 1848. május 16-tól Kemény Zsigmond a szerkesztő társa.

Ír a lap minden rovatába, sajátos stílust ad a lapnak, irodalmi értesítőket, színkritikát ugyan úgy ír mint nagyobb cikkeket is, foglalkozik nemzetgazdasági kérdésekkel is.

A forradalom alatt lapja napilap, a Batthyány kormány közlönye.

1849. május 9-től miniszteri tanácsos, 1849. augusztusában Aradon válik meg a kormánytól és báró Kemény Zsigmonddal Szatmár vármegyében bujkál.

Csengery a Magyar Tudományos Akadémia tagja, 1847. december 29-től mint levelező tag, 1857. november 16-óta választott tagja, a Magyar Földhitel Intézet egyik létrehozója.

A Magyar Tudományos Akadémia 1858. december 15-én rendes taggá választja, ő az akadémia jegyzője, átdolgozza az ügyrendet és az ügyvitelt, több állandó bizottságot szervez, hírlapi cikkeivel terjeszti az akadémia iránti érdeklődést.

1871-től az akadémia másodelnöke, 1876-ban figyelmezteti az akadémiát arra, hogy a történelem terén hagyjon fel az adatgyűjtéssel és fogjon a rendszeres feldolgozáshoz.

1858-ban Lónyay Menyhérttel együtt szerkesztette a magyar gazdasági egyesülés emlékiratát a kormányhoz, a magyar földbirtoki hitel állásáról.

Eötvös felhívására ő dolgozta ki a pesti iparegyesület helyett egy országos iparegyesület tervét.

1861-ben Biharmegye bihari választó kerülete képviselője, 1865-ben ismét a bihari kerületé.

1869-től 1880-ig a nagykanizsai választó-kerület választotta képviselőjévé.

Nagykanizsán a Szabadelvű Párt jelöltjeként országgyűlési képviselő.

Csengery Antal, Deák Ferenc és gróf Andrássy György mellet a kiegyezés egyik kidolgozója, az országgyűlés a kiegyezés formába öntésére Deákot és Csengeryt bízta meg, és később ezt a szerkezetet is iktatták be a Magyar Corpus Juris-ba, mint az 1867-ik évi 12. törvény-cikket.

Deák Ferenc barátja, Magyarország és Ausztria között közöseknek ismert államügyekben az arány megállapítója, a Deák Párt egyik vezére.

A magyar-horvát kiegyezés az ő közvetítő javaslata alapján létesült, közreműködött az Ausztriával megkötött vám és kereskedelmi szerződés létrehozatalában.

A magyar országgyűlés pénzügyi bizottságának tagja, sokáig elnöke volt, részt vesz az adótörvények létrehozatalában, a költségvetések tárgyalásánál rendszeresen indítványokkal élt.

Indítványozta s keresztül vitte az állami legfőbb számszék felállítását.

Tagja a jegybankügyi bizottságnak, Deákkal és Ghyczyvel átdolgozza az új községi törvényt, ő a polgári iskolák eszméjének megteremtője.

1875-ben élénken részt vesz a Deák és a Tisza Párt fúziójában, csatlakozik a Szabadelvű Párthoz, amelyhez mindvégig hű marad.

Csengery Antal az alapítója a Budapesti szemle című folyóiratnak, döntő része volt a Magyar Történelmi Társulat megalapításában. (1867)

A magyar szónokok és státus férfiak című műve gazdag és máig hiteles portrékat festett a reformkor vezető politikusaairól. (Pest 1851.)

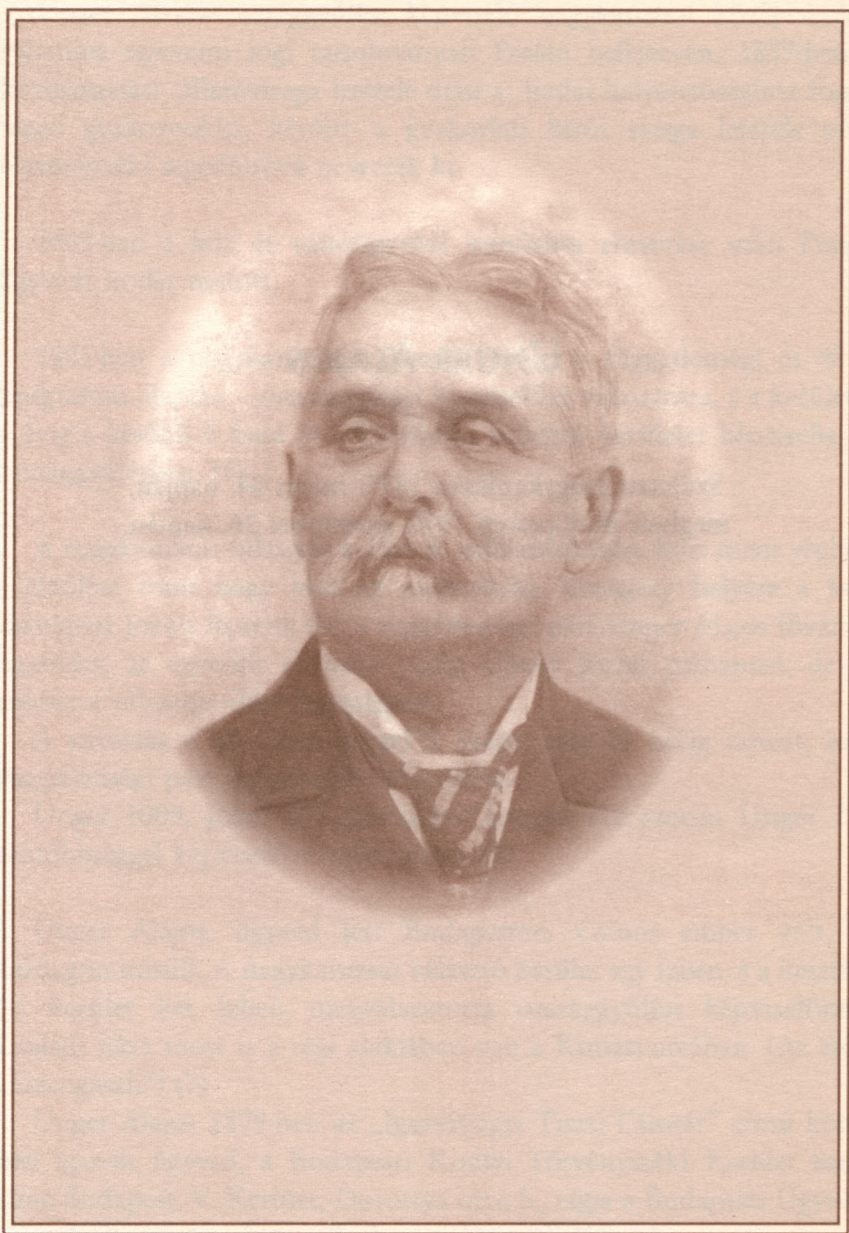
(4)

Csengery Antal élete utolsó két évében kezd el betegeskedni, tüdőbeteg, ez a betegség mindjobban elhatalmasodik rajta.

1879 őszén visszavonul a közügyektől, s 1880. július 13-án halt meg Budapesten, városligeti nyaralójában.

UNGER ALAJOS

UNGER ALAJOS

(1881–1884)

Született Nagykanizsán 1837. május 24. napján,
meghalt Budapesten 1910. november 26. napján.

Unger Alajos országgyűlési képviselő nagykanizsai középiskoláit valamint egyetemi jogi tanulmányait Pesten befejezván, 1857-ben a közigazgatási államvizsga letétele után a budai helytartóshoz fogalmazó gyakornokká, később a gyakorlati bírói vizsga letétele után törvényszéki segédbíróvá nevezték ki.

1861-ben a köz és váltóügyvédi minősítés elnyerése után Pesten ügyvédi irodát nyitott.

1881-ben a nagykanizsai választó kerület – függetlenségi és 48-as program alapján – országgyűlési képviselővé választotta, s e kerületet 4 évig s később 6 éven át a keszthelyi választó kerületet képviselte az országgyűlésben. (5)

A nagykanizsai választás a pártok erős mérkőzése közt ment véghez, s eldőlése iránt nagy volt az érdekeltség. Csengery helyére a kormánypárt Jókait léptette föl; a függetlenségi párt Unger Alajos fővárosi ügyvédet, az egyesült ellenzék pedig Újlaky József plébánost, de ez utóbbi a választás előtt visszalépett.

A szavazás e hó 12-én reggel 9 órától este 10 óráig tartott, és a függetlenségi párt győzelmével végződött.

Unger 1009, Jókai 876 szavazatot kapott, s e szerint Unger 133 szótöbbséggel képviselővé választatott. (6)

Unger Alajos, ügyvéd lett Budapesten. Csinos ember volt, és gazdagon nősült. A nagykanizsai választó kerület egy ízben, s a keszthelyi kerület két ízben megválasztotta országgyűlési képviselőnek. Családi háza most is a régi alakjában van a Kinizsi-utcában. (Az előtt „Lizengászli”) (7)

Unger Alajos 1879-ben az „Igazságügyi Tiszti Címtár” című kötetben igazolt ügyvéd, a Budapesti Királyi Törvényszéki Kerület tagja, címe Budapest, V. Kerület, Dorottya utca 5., tagja a Budapesti Ügyvédvizsgáló Bizottságnak és a Budapesti Ügyvédi Körnek.

Unger Alajos a Budapesti Ügyvédi Kamarának több éven át volt választmányi tagja, úgy a Katolikus Központi Kongrua Bizottságnak, ezen kívül felügyelő bizottsági tagja az Első Hazai Takarékpénztárnak, élete végéig Budapesten élt.

PALLINI INKEY LÁSZLÓ

PALLINI LASSIO

PALLINI INKEY LÁSZLÓ

(1884—1887)

Született Orosztonyban 1829. március 29-én,
meghalt Budapesten 1901. február 2-án.

Orosztony községben 1829. március 29-én született pallini Inkey Gáspár földbirtokos és petőházi Gludovác Mária gyermekeként a család un. nagyrécsei ágában.

A kor szokása szerint Pozsonyban jogi egyetemet végzett.

Inkey 1848-ban alig 19 éves, amikor róla Lendvay József zalakopányi nyugalalmazott körjegyző feljegyzéseiben a következőket írja:

„... Mint nemzetőr el is voltam a zalai nemzetőrökkel a Mura folyón keresztül a Dráváig a határ őrizetére. De mivel a nemzetőrség kevés volt és nagyobb részt kaszából csinált dárdával és kevés puskával vala felszerelve, visszahúzódtunk Nagykanizsára, mert tudósítás érkezett, hogy Jellasits horvát bán 20 ezer gyalog, lovas és tüzér sereggel s ágyukkal közeleg Magyarország ellen. Be is jött Nagykanizsára és tovább is ment Székesfehérvárra de ott már Perczel Mór magyar tábornok a honvéd és nemzetőrségből álló táborával útján állván megverte, s az egész sereget szétverte, nagy részét elfogván. E csatában volt Rétsi Inkey László úr is mint honvéd, hol Jellasits huszárok által körülvéve, megvagdaltatott a fején, honnét a mi huszáraink mentették ki különben ott vesz”.
(8)

Inkey a legendás zalai 47. honvéd zászlóalj katonája, parancsnoka második unokatestvére, pallini Inkey Kázmér őrnagy, a magyar honvédség egyik legbátrabb katonája. Résztvesz a horvátok elleni önvédelmi harcokban, a zászlóaljnál léptetik elő hadnaggyá. Budavár ostromában főhadnagy, ismét megsebesül.

A bukás után nagy- és kistrécsei földbirtokos.

Felesége sárosfalvi és nádasdi Bittó Ágnes Mária, gyermekük Géza László Ferdinánd.

Inkey Lászlót 1884-ben a nagykanizsai kerület függetlenségi párti országgyűlési képviselőjévé választották, 1884 és 1887 között képviselő.

Bittó Ágnes Mária aki 1841. november 30-án született Budapesten és meghalt 1924. március 5-én ugyancsak Budapesten.

Pallini Inkey Lászlóval 1867. február 18. napján kötöttek házasságot Aradon. (9)

Inkey László és Bittó Ágnes gyermeke pallini Inkey Géza László Ferdinánd, meghalt 9 napos korában. Művelt és művészet pártoló, barátja Orlay Petrics Soma, aki pallini Inkey László megrendelésére megfestette a nagyrécei katolikus templomba a „Szent László király vizet fakaszt a sziklából” címet viselő oltárképet.

A kép érdekessége az, hogy a király arcát a megrendelőről, pallini Inkey Lászlóról festette a művész. A festményt a nagyrécei plébános az 50-es évek végén a veszprémi Püspöki Múzeumba szállíttatta. (10)

2002-ben Márfi Gyula veszprémi érsek jóindulatából és lelkiismerete indíttatásából e könyv szerzőjének közreműködésével a kép visszakerült eredeti helyére, a nagyrécei templomba, Somogyi Imre plébános működése idején.

Pallini Inkey László a Zala Megyei Honvédegylet tagja, a zalavármegyei nemesi pénztár elnöke. Egyéniségét, gondolatvilágát hűen tükrözi kortesbeszéde, amely Wajdits János könyvnyomdájából került ki 1884-ben:

Tisztelt Polgártársaim!

A midőn a volt képviselő úr visszalépése folytán a fennforgó viszonyoknál fogva s főleg, mert százakra rugó ellenzéki választók a szavazhatási jogtól elestek - a függetlenségi párt az e kerületben kisebbségben levő mérsékelt ellenzéki párttal jónak látta e választásra egyesülni, nehogy a szétforgácsolás által közös ellenfelünk a kormánypárt diadalát előmozdítsa; s midőn a függetlenségi párt jelöltet a központból nem nyert, egyhangúlag az egyesült két ellenzéki párt engem kért fel a jelöltség elfogadására. Valóban sokáig haboztam aziránt, hogy megszokott magányomat s foglalkozásomat elhagyva, gyenge tehetőségemmel vállalkozzam e azon nagy küzdelemre, mely előre láthatólag úgy a választások alatt, - mint az országgyűlésen a kormány s pártja ellen ki fog törni. Végre határoztam s az ellenzék által felajánlott képviselői jelöltséget mint az 1867-iki kiegyezés alapján álló ellenzék híve - elfogadtam.

S midőn ezt tettem, azon meggyőződésnek hódoltam, hogy az igaz ügyért

küzdő közkatona nagyobb hazafiságot tanúsít s több jót tehet a hazának, mint a tönkrementünket siettető jelen kormányzatot dicsőítő s támogató leglángeszűbb vezérferfiú.

Önök közül ugyan sokan ismerik gyermekkorom óta gondolkozásom, jellemem s érzelmeim irányát, de kevesen vannak kik politikai hitvallásom elveiben mélyebb bepillantást nyerhettek volna, s miért is önökkel politikai programomat következőleg ismertetem meg:

1. *Törekedni fogok azon, hogy a főrendi ház a kor követelményei szerint átalakíttassék.*

2. *Törekedni fogok azon, hogy az 1848. évi törvények alkotásaiban megkezdett valódi szabadelvű haladás fejlesztessék s e tekintetben elsődleges pártfegyelmet elismerni nem fogok: mert erős meggyőződéseim, hogy a kormánypárt megbuktatására Magyarországon a jelen viszonyok között az ellenzéknek kilátása csak akkor lesz ha magát ugyan szabadelvűnek valló de alkotásaiban tényleg csak annak álarczában megjelenő kormánypártnál, szabadelvűbb irányt követ, mert Bécsel szembeni indokolatlan nemzeti bizalmatlanság ez idő szerint még egy egészséges conservatív párt alakulását akadályozza amennyiben bármely hazafias tendenciákkal lépne is fel egy conservatív párt, - a jelzett bizalmatlanság folytán ez idő szerint még reactionális törekvésekkel gyanúsíthatnák. De meg egy magát csak szabadelvű pártnak nevező, de tényleg se szabadelvű se conservatív irányt nem követő, hanem mindét politikai irányhoz tartozó híveket csak boszantó párt ellenében, egy valódi szabadelvűséget minden törvényhozási alkotásban érvényesítő hazafias ellenzéknek meg van a létjogosultsága s leendő is biztos jövője.*

3. *Ebből kiindulva a közoktatás fejlődését s jobban díjazandó tanítók működésének szigorú ellenőrzését kívánni fogom.*

4. *Kívánni fogom, hogy az ország minden nemzetisége s vallásfelekezetének törvényes jogai jövőben is tiszteletben tartassék s az államiságunk s nemzeti becsületünk érdekével ellenkező áramlat, helyes kormányzat s társadalmi irány fejlesztése által végleg elenyésztessek s a testvériség s szabadság magasztos érzete bennünk egy cél felé ragadjon, e haza s nemzet felvirágoz-*

tatása s meglegedettségének mielőbbi elérésére.

5. Határozottan követelni fogom, hogy Fiuménak az anyaországhoz tartozandósága újabban és mielőbb kimondassék; de emellett oda fogok törekedni, hogy a horvát-szlavonorságokkal szemben az elkeseredett érzelmek, törvényes egyéb jogaik tiszteletben tartása, igazságos s méltányos pénzügyi kormányzat behozatala által – barátságossá fejlesztessenek.

6. Az ipar kereskedelem s mezőgazdaság érdekében oda fogok törekedni, hogy előnyösebb vámszerződés köthetésére az előleges munkálkodások mielőbb folyamatba tétessenek - nehogy kényszerhelyzet álljon be ismét és mi a leghátrányosabb egyezségi ajánlatot is elfogadni utalva legyünk.

Ebből kifolyólag az önálló vámterület felállítását követelni fogom - ha a Lajtán túliakkal a méltányosság s igazság elvein alapuló egyezséget kötni képesek nem leendenének.

A jelen vámrendszer mellett iparosaink máris nagyban tönkrejutottak, s ezek érdekében törekedni fogok azon, hogy az iparosok tekintélyes testületei által ajánlott, de a törvényből úgyszolva száműzött kötelező társulás s az iparüzésre képesített feltételei törvényhozási úton mielőbb behozassanak.

7. Törekedni fogok azon, hogy az egyensúly bevételeink s kiadásaink között helyreállíttassék s pedig ezt elérhetőnek akkor tartom, ha a legtakarékosabb gazdálkodás mellett újabb beruházásainkat a legóvatosabban eszközöljük s csak is ott lépünk bátran e térre, a hol a beruházott tőke kamatait biztosítva látjuk.

Működésem legkiválóbb gondja leend, hogy a kincstári érdek merev előtérbe tolésa által népünk adózási képessége még jobban meg nem támadtassék, hanem kiméletes behajtási eljárás mellett a végleges tönkrejutástól polgáraink megkíméltessenek.

8. Törekedni fogok azon, hogy az igazságszolgáltatás az országnak szinte mostoha gyermeke, s nemzetet mielőbb édes szülőjének tekintesse s igazságos kinevezések s a szorgalmas hivatalnokok jutalmazása s a sok ezerféle formaiság mellőzése által az valahára gyorsá is tétessék. Óhajtom, hogy a polgári eljárásban a szóbeliség s közvetlenség, a bűnvádiban az esküdtzéki intézmény hozassék be s valahára a bírói függetlenséget megtámadó ideiglenes állapotnak a bíróságok rendezése s székhelyeik megállapítása által végetvetessék.

9. Követelni fogom a roppant sokban kerülő, de criticán alul álló közigazgatási kormányzatunk gyökeres reformját és pedig az önkormányzat ősi alapján. Követelni fogom a közigazgatási bíróságok mielőbbi felállítását, hogy a hivatali önkény ellen jogaink oltalmat találhassanak. Óhajtom, hogy mielőbb megalkottassék az állambivatalnokok jogait s kötelességeit körülíró szolgálati szabályzat (pragmatica) s ezáltal egyúttal főnökeik önkénye ellen védve legyenek s a nyugdíj szabályzat is megállapíttassék. (11)

Tisztelt Polgártársaim!

Ezek azon irányelvek, melyek érvényesítéséért gyenge tehetségemhez képest baha fiúi lelkesedés s szilárd kitartás mellett - megválasztásom esetére - küzdeni fogok. S ezek mellett egy perczig sem fogok arról megfelejtkezni, hogy Zalamegye lakosa s a N.-Kanizsa tőszomszédságában Récsé szülöttje vagyok - s miért is úgy N.-Kanizsa város képviselő testülete, mint városi hatóságát, valamint e kerület egyéb községei hivatalos közegeit s magánegyesületeit felkérem hogy megválasztásom esetén netán jogos igényük támogatására teljes bizalommal keressenek fel s velem kezét fogva iparkodjanak kerületünk méltányos s jogos érdekeit megóvni s kivívni.

Ezzel teljesítém, mint kitüntető bizalmuk jelöltje, polgári kötelességemet, se reményilem, hogy ígéreteikhez önök is hívek maradnak s az ellenzék ujabbi diadalát e kerületben szavazataikkal biztosítani fogják.

Tisztelőjük: Inkey László (11)

HERTELENDI ÉS
VINDORNYALAKI
HERTELENDY BÉLA

HERTELENDI ÉS VINDORNYALAKI
HERTELENDY BÉLA

(1887—1892)

Született Csákány községben 1843. május 4-én,
meghalt Nagykanizsán 1911. március 27-én.

Hertelendi és vindornyalaki Hertelendy Béla a hertelendiek azon népes családjából származik, akiknek ősi fészke zalamegye, ahol a család vindornyapusztát királyi adománnyal bírta. Az adománylevelek elpusztulván a III. Károly 1718-ban új adományt adott a régi birtokokra.

A család a XVI. században két fő ágra szakadt : a zalai, vagyis a vindornyalaki és a vas vármegyei vagy másképpen gasztonyi ágra.

Hertelendy Béla az un. ifjabbik zalai ágból származott, édesapja hertelendi és vindornyalaki Hertelendy Gáspár, édesanyja pedig Török Johanna. (12)

Hertelendy Béla 1843. május 4-én született Csákány községben, Somogy megyében.

1870. évben nyert ügyvédi diplomát (úgy a köz -, mint váltó jogból), tanulmányait Keszthelyen, Nagykanizsán és Székesfehérvárott végezte, tiszteletbeli szolgabíróvá nevezték ki. Nagykanizsán élt mint ügyvéd.

A zala megyei képviselő választást 1887. június 18-án tartották meg. A kanizsai választó kerületben Eperjessy Sándor választási elnök, Sebestyén Lajos választási jegyző, Plihál Ferenc szavazatszedő küldöttségi elnök, Dr. Neusidler Antal szavazatszedő jegyző jelenlétében.

A választási kampány különösen heves lehetett, mert a Zalai Közlöny ez alkalommal felhívta a nagykanizsai választó polgárok figyelmét arra, hogy ma, szombaton június 18-án van Zala vármegyében országgyűlési képviselő választásra a szavazás. Óhajtjuk, hogy midőn legszebb honpolgári ténykedés eszközölte, az alkotmányos érzületet ne sértse meg semmi külerőszak; legyen az csendes, nyugodt és tisztán elvszerű. Tisztelje mindenki egymásban a meggyőződés tiszta elvét és ne vitessék át a gyűlölködés még látszata sem a családi szentélybe, vagy a polgári állás keretébe. E szellemben üdvözljük a szavazó polgárokat alkotmányos működésükben.

Hogy mégsem egészen így zajlott a kampány azt az is bizonyítja, hogy ez alkalommal Wajdits József a lap tulajdonosa a következő nyilatkozatot tette közzé:

Nyomdában személyeket sértő kortesnóták jelentek meg, melyek felett megbotránkozásomnak midőn kifejezést adok, minden félreértés egybe és balmagyarázat elkerülése érdekében kijelentem, hogy akaratom és tudtom nélkül jelentek meg, s miután egész nap kereskedési üzletemben vagyok elfoglalva, a felelősség terbe nyomdavezetőmet illeti.

N-Kanizsa jún.16. 1887.

Wajdits József

1887. június 25-én a lap közzétette a zala vármegyei választott képviselőket. N-Kanizsán:

Hertelendy Béla szótöbbséggel Inkey László ellenében, Letenyén: Apáthy István szótöbbséggel Tuboly Victor ellenében, Csáktornyan : Királyi Pál egyhangúlag, Alsó-Lendván: Fackh Károly egyhangúlag, Baksán: Dr. Berger Ignác szótöbbséggel Begedi István ellenében, Zala-Egerszegen: Radocsa János szótöbbséggel Szemnecz Emil ellenében, Zala-Szentgróton: Eitner Sándor szótöbbséggel Fülöp György ellenében, Tapolcán: Vadasy András szótöbbséggel Horváth Sándor ellenében, és Keszthelyen: Unger Alajos szótöbbséggel Klebersberg Zdenkó gróf ellenében.

1887-ben szabadelvű párti programmal Inkey László ellen vívott heves harc után jutott a házba. Az összeférhetlenségi bizottság tagja.

Fellelegezhetnek tehát a zalai választó polgárok írja a Zalai Közlöny, csend és béke honoljon ezután a vármegyében.

Ezen felül testvéreként öleljük egymást és szenteljük életünk minden percét szeretett vármegyénk boldogítására. Ez érzelmes szavakat mondá egyik szomszéd megyénk főispánja és mi is szívösen magunkévá tesszük azt. (13)

Hertelendy Béla 1887. és 1892. között képviselte a kanizsai polgárokat az országgyűlésben, volt a N-Kanizsai választó kerület országgyűlési képviselője.

Tagja volt zalamegye törvényhatósági bizottságának, az állandó és központi választmánynak, zala vármegyének T.b., megyei, valamint a városi bizottságok így a választókat összeíró, újonczozó, adó kivető bizottságok elnöke, képviselő választási elnök.

Hertelendy Béla a közügyek és a közérdekek előmozdításának tevékeny részese volt, és mint ügyvéd meghatalmazottja és jogtanácsosa gróf Széchenyi Kálmánnak, a magyarországi kegyes tanítórend, és a cs. k. szab. déli vasútnak.

Képviselte herceg Batthyány-Strattmann Ödön és gróf Festetics Taszilló hitbizományi uradalmi jószágigazgatóságát Nagykanizsán, helyettes elnöke volt a zalaegerszegi ügyvédi kamarának, a zalamegyei Gazdasági Takarékpénztár Részvénytársaságnak Nagykanizsán pedig alapító tagja és igazgatóságának elnöke. (14)

Hertelendy Béla 1871. január 30-án kötött házasságot, bezerédi Bezerédj Bertával Budapesten, azonban állandó lakása mindig Nagykanizsán volt, itt fejtette ki közéleti tevékenységét.

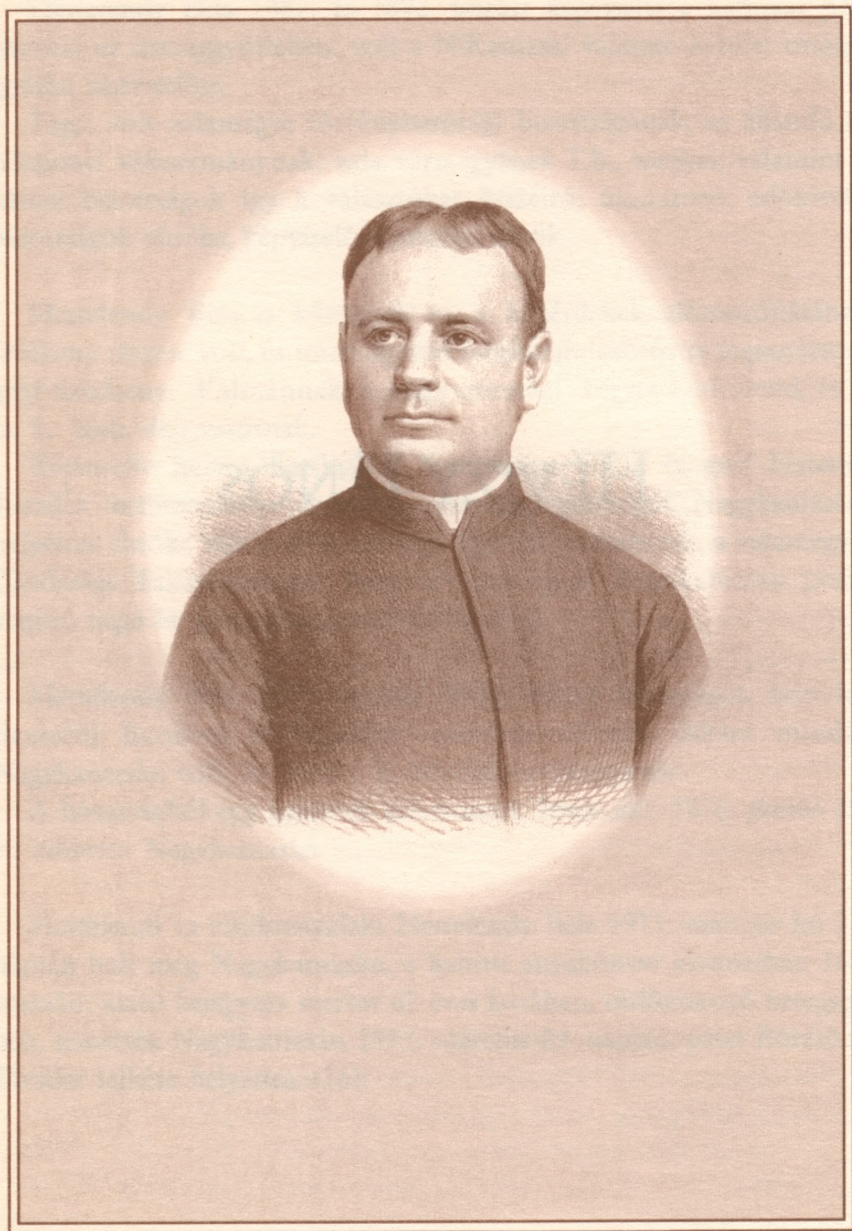
A házasságból egy gyermek származott, Irma, aki 1876. június 29-én született Nagykanizsán.

Hertelendi és vindornyalaki Hertelendy Béla 1911. március hó 27. napján halt meg Nagykanizsán, a halotti anyakönyvi kivonatban 168. sorszám alatti bejegyzés szerint 67 éves korában, tüdővizenyő betegségben, temették Nagykanizsán 1911. március 29. napján, páter Börzsöny Tivadar lelkész helyettes. (16)

A faint, light-colored portrait of a man, likely Hévizy János, is centered on the page. The portrait is very light and blends into the background, showing only the basic outline of a man's head and shoulders.

HÉVIZY JÁNOS

HÉVIZY JÁNOS

(1892–1896)

Született Kecskeméten 1854. szeptember 14-én,
meghalt Vácott 1901. május 3-án.

Az 1892. évi januári választáson Hetelendy már jobbnak látta nem vállalni a jelöltséget – kezdi Barbarits Lajos Nagykanizsa monográfiájában – mert a Szabadelvű Párt Wlassics Gyula egyetemi tanárt, Nagykanizsa szülöttét, (Wlassics Gyula Zalaegerszegen született K.A.) a nagynevű büntető jogászt jelölte. Wlassics Gyula ellen nem akart senki fellépni Nagykanizsán. Már úgy is volt, hogy egyhangú választás lesz, amikor az egyik túlbuzgó kormányhű pártvezér beszédében bántó lekicsinyléssel nyilatkozott a kiskanizsaiakról, úgy hogy öt nappal a választás előtt felfortyant az amúgy alvó kanizsai ellenzéki virtus, s elhatározták, hogy jelöltet indítanak.

Csakhogy kit jelöljenek pár nappal a választás előtt? Válogatni való nem volt sok. Emlékeztek, hogy egy korábbi pártértekezleten Hévizy János piarista gimnáziumi tanár nagyon a kiskanizsaiak szája íze szerint beszélt. Ezért hát kiskanizsai deputációt menesztettek Hévizyhez és addig beszéltek az ámuló-bámoló pap-tanárnak, míg az belement a jelöltség vállalásába. A zászlókra, miegyébre szükséges pénzt az emberek lelkesedése egy-kettőre összeseteremtette, 50-60 kiskanizsai gazda befogott a csengős szánba s megindult a négynapos korteshadjárat.

A kiskanizsai virtus és az egész város ellenzéki őstalaja, csudát művelt: Hévizy János, az egyszerű, névtelen piarista tanár 150 szótöbbséggel megbuktatta Wlassics Gyulát.

Ezt hamarosan alkalma volt megbánni Nagykanizsának, mert Wlassics Gyula 1895-ben már vallás- és közoktatásügyi miniszter lett. (16)

A magyarországi kegyes-tanítórend történetében nevezetes időpont az 1892. év január 28-a, mert ezen a napon kapott mandátumot az országgyűlésre Hévizy János személyében, ami az első eset hazánkban.

Kecskeméten született Pest vármegyében 1854. szeptember 14-én jámbor, kisbirtokos szülőktől, akik már kezdettől a papi pályára szánták, bár ezt nem erőszakolták fiúkra, mert a jámborság és istenfélés mellett gyermeküknek jövő boldogsága is szemük előtt lebegett. A

szülői karok oltalma alatt szerény, csendes, de szeretetteljes családi körben nevelkedett föl. Kecskeméten végezte az elemi és középiskolai tanulmányokat oly szerencsés iskolatársak között, akik a komoly munkát többre becsülték azoknál a megmosolyogni való döreségeknél, mik után a tanuló-ifjúság olyan sokszor áhítozik. Tanárai személyében megszerette a kegyes-rendet, s az érettségi vizsgálat után közéjük lépett.

Újoncz - évét Váczon töltötte, theologiai és paedagogiai tanulmányait pedig Nyitrán végezte. Mindkét helyen a társadalmi kedélyességnek bevitelével tudta enyhíteni és társainak is elviselhetőbbé tenni a szerzetesi regulák szigorúságát. Ez a kedélyesség s minden körülmények között bizonyos mérvű meglegedettség állandó tulajdonosává lettek. Csak a 67-es kiegyezéssel nem volt soha meglegedve, csak ezzel nem tudott kibékülni. Magyarország függetlenségének szép eszméje állomásról- állomásra kíséri.

Tanári működésének első helye Veszprém lőn, hol három évet töltött, s a hol részt vett a „Veszprém” című lap szerkesztésében. Innen jelentkezett a budapesti egyetemen a tanári vizsgálatra. 1881-ben Eötvös Károly mellett élénk részt vett a választási küzdelmekben, s az ebből származott illetéktelen befolyás következtében Nagy-Károlyba helyeztetett át, bár a város polgársága fölírt ott marasztalása érdekében.

Nagy-Károlyban csakhamar otthonossá lett a jövevény és négy évi ottléte alatt az egész polgárság rokonszenvével és szeretetével dicsekedhetett. Részt vett a társadalom majdnem minden mozgalmában. Mint egyházi szónok is többször fellépett, s megszüntette az azon ideig még fönmaradt egyetlen német prédikációt a plebánai-templomban.

A népnevelési egyesületnek jegyzője volt.

Szerkesztette és virágzásra emelte a „Nagy-Károly és Vidéke” című helyi lapot mely szép sikerekkel dicsekedhetett a város előrehaladására irányzott munkával. Az új gimnázium- épület emelése érdekében az első szó érdeme őt illeti. Az 1884-iki képviselő-választásoknál ismét tevékeny részt vett a függetlenségi zászló alatt. Majd a szegényebb osztály számára fillér-egyesület megalkotásán dolgozott. Mielőtt ezt megvalósíthatta volna, 1885-ben áthelyezték Lévára, bár itt is kérvényezés-

sel dolgoztak a marasztalásán. A vasúthoz tömérdeken vonultak ki eltávozása alkalmával, s ott Pálffy Gyula aljárás bíró érzékeny beszéddel búcsúzott el tőle a város polgársága nevében.

Léván ismét négy évig működött, s mint mindenütt, itt is legszívesebben a magyar nyelv és irodalom, valamint a latin nyelv tanításával foglalkozott. Itt is sikerült kivívnia a közbecsülést mind az ifjúság, mind a polgárok részéről. Kezébe vette szabadságharcunk kezdetének, márczius 15-ének megünneplését, azt megnemesítette és biztosította. Az ő érdeme, hogy ma már az intelligencia, mely pedig az előtt tartózkodott, a polgársággal együtt nemzeti ünnepként üli meg e napot. A tanulni vágyó intelligens hölgytársaságnak a téli hónapok alatt a magyar irodalomból előadásokat tartott. Legfontosabb azonban itt 1887-iki szereplése a képviselő-választások alkalmával, a mikor életre keltette a függetlenségi és 48-as pártot a kerületben, mely elnökévé választotta. Tíz nap alatt bejárta az óriási területen fekvő 76 községet, a nélkül, hogy előadásaiból csak egy órát is mulasztott volna. S bár ekkor a jelöltje nem is győzött, ezen akciójának mégis volt eredménye mert az 1892-ei választásnál már csak 15 szavazat maradt kisebbséggel az ellenzéki jelölt, noha 3000-en fölül szavaztak le a választók. A polgárság hálájának kifejezéséül megválasztotta azután Bars-vármegye törvényhatósági bizottsági tagjának. 1889-ben Nyitrára küldte a rend-kormány, legnagyobb sajnálatára. Léva polgárainak, kik tömeges aláírásokkal fordultak a rend-kormányhoz az elmozdítás megakadályozása végett. A rend-főnök szép levélben köszönte meg az aláíróknak azt a ragaszkodást, melynek nyilvánításával az egész rendet megtisztelték; Hévizynek azonban Nyitrára kellett menni. (17)

Két év múltával 1891. őszén Nagy-Kanizsára helyezték át, nehogy tere legyen ismét a politikai harcokban erősen aktív részt venni. Nem is volt szándékában ez Nagy-Kanizsán, számolván azzal a körülménnyel, hogy fél év alatt kevésbé ismerhette meg az embereket és viszonyokat, hogy sem e szemléletnél tovább mehetne. De ember tervez, isten végez. Nem tudott belenyugodni abba a lemondásba, amely az ellenzéki erőt vett az 1892. január 10-iki pártgyűlésen, annak

tudatában, hogy a kormánypárt hatalmas jelöltjével szemben hiába való minden küzdelem, ha csak országos hírű és e mellett gazdag találkozik jelöltül. Már-szétoszlottak a megszorodott választók, mikor Hévizy János egy tüzes beszéddel fölviányozta s rábírtá őket, hogy ismételen sürgessenek jelöltet a központtól. E naptól fogva a közfigyelem mindinkább reá irányult. A választás előtt négy nappal nagy rábeszéléssel fölléptették, s ötöd napra nagy többséggel megválasztották minden költség nélkül abban a kerületben, a mely úgyszólván el volt átkozva alkotmányos költségeinek drágasága miatt. Valóban tüneményes rövidségű útja volt a törvényhozás templomáig. Elmondhatta magáról a rómaival: „Jöttem, láttam, győztem”.

Ugronhoz akkor csatlakozott, midőn 1890-ben kilépett a függetlenségi pártból és kibontotta Kecskeméten az új 48-as párt zászlaját, mert ezen az úton hamarább véli kivívhatni Magyarország függetlenségét, mely eszméhez törhetetlenül ragaszkodik ma is. (18)

Hévizy János az országgyűlésben a közoktatásügyi bizottság tagja volt, költeményeket és tárcákat írt a Képes Hetilapba (álnév alatt) a Pápai Lapoknak (1878–1881) küldött leveleket Ürmös névvel, országgyűlési beszédeit a Képviselőházi Naplók tartalmazzák. (19)

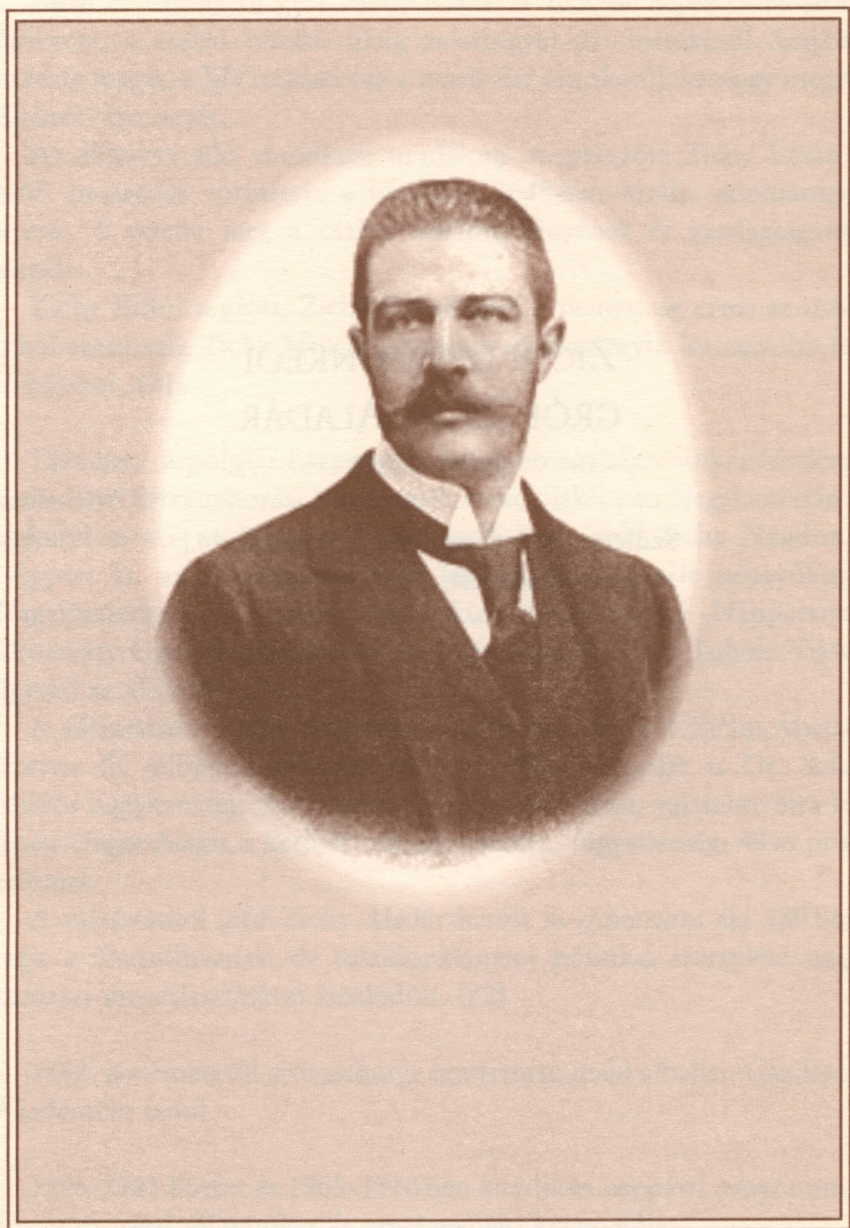
Hévizy János a gimnáziumot Kecskeméten végezte 1875. szeptember 8-án lépett be a rendbe, Váczott noviciús, a theologiai és pedagógiai tanfolyamot Váczott és Nyitrán végezte, 1879. december 31-én ünnepélyes fogadalmat tett, 1880. július 2-án szentelték pappá, 1881-ben Veszprémben, 1884-ben Nagy-Károlyban, Léván és Nyitrán, 1892-ben Nagy-Kanizsán magyar és bölcsészet szakos gimnáziumi tanár, ahol 1892 és 1896 között a Függetlenségi és 48-as Párt programjával országgyűlési képviselő.

1896-ban Váczott gimnáziumi tanár.

Hévizy János 1896-ban, országgyűlési működésének végeztével Váczott tanított, fiatalon, 47 éves korában halt meg Váczott 1901. május 3-án. (20)

ZICHI ÉS VÁSONKEÖI
GRÓF ZICHY ALADÁR

ZICHI ÉS VÁSONKEÖI
GRÓF ZICHY ALADÁR
(1896–1910)

Született Nagyláng 1864. szeptember 4.,
meghalt Budapest, 1937. november 16.

Zichi és vásonkeői gróf Zichy Aladár a zichyek népes családjához tartozott, a család hosszú ideig zalamegyei ősi birtokáról Szajkról nevezte magát, a XIV. század óta a másik ősi birtokáról, somogy megyei Zichről írja nevét.

Az előnevet adó vásonkeői uradalom megszerzője Zichy István a grófi nemzedék törzsatyja a birtokait 1649-ben királyi adománnyal nyerte, ő vetette meg a család későbbi fényének és gazdagságának alapját.

Zichy Páltól a grófi, Zichy Benedektől a nemesi ág ered, az utóbbiból származik Zichy Mihály a magyar nemzet egyik legnagyobb festőművésze. (21)

1896-ban a polgári házasság és az egyéb egyházpolitikai kérdések szabadelvű törvényhozási kezelésének reakciójaképpen Nagykanizsán is alakulóban volt a Néppárt, 1896 áprilisában gróf Zichy Nándor a Néppárt és az Alkotmány című lap alapítója jött le népgyűlésre Nagykanizsára. Az ekkor megalakult nagykanizsai Néppártnak Oroszváry Gyula lett az elnöke és a rövidesen kilépett Tuboly Viktor ügyvéd az alelnöke.

A választáson a párt nagynevű vezérének fiát gróf Zichy Aladárt léptette fel jelöltjéül. Állított jelöltet a Kormánypárt is Dr. Szücs Miklós nagykanizsai törvényszéki bíró személyében, valamint újra fellépett Unger Alajos, a kerület volt képviselője, függetlenségi 48-as programmal.

A választásból gróf Zichy Aladár került ki győztesen, aki 1893-óta tagja a főrendiháznak, de tulajdonképpen politikai szereplése nagykanizsai megválasztásával kezdődött. (22)

1882. novembertől a strassburgi egyetemen, majd a hallei Gazdasági Akadémián tanul.

1896-1901 között és 1905-1910-ben katolikus néppárti programmal a nagykanizsai választókerült országgyűlési képviselője.

1903-18-ban a Katolikus Néppárt, 1918. februártól a Keresztény Szociális Néppárt elnöke.

Az 1905-1906 évi kormányzati válság idején a Függetlenségi és 48-as Párt vezette ellenzéki koalíció vezérlő bizottsága tagjaként részt vett a Fejérváry-féle ún. darabont kormányval szembeni „nemzeti ellenállás”-ban, 1906. április 8-tól-1910. január 17-ig Wekerle Sándor második kormányában a király személye körüli miniszter.

1910. és 1918. között a bodajki választókerület országgyűlési képviselője.

1917. június 15. és 1917. augusztus 18. között a gróf Esterházy Móric kormányában horvát-szlavon-dalmát tárca nélküli miniszter, 1917. augusztus 18. és 1918. október 31. között az Esterházy - és a harmadik Wekerle-kormányban ismét a király személye körüli miniszter.

Az osztrák-magyar monarchia összeomlása után, 1918. novemberben leváltották a Keresztény Szociális Néppárt éléről, de 1919. januárban ismét pártelnök lett.

A proletárdiktatúra idején, 1919. május végén csatlakozott a Szegeden gyülekező ellenforradalmi csoportosulásokhoz.

1919. júniustól a Magyar Nemzeti Liga elnöke s Horthy Miklós a szerveződő "nemzeti hadsereg" toborzó bizottsága elnökévé nevezte ki.

A felsőházban a legitimisták egyik vezetője.

Az agrárius nagybirtokosokhoz tartozott, a 19. sz. végétől részt vett a szövetkezeti mozgalom irányításában, megalapította a Dunántúli Kereskedelmi Fogyasztási Szövetkezeti Központot, amely 1920-as években egyesült a Hangya Szövetkezettel. (23., 24.)

A Szt. István Társulat és a Hangya Termelő-, Értékesítő-, és Fogyasztási Szövetkezet elnöke (1925-1934)

Koronaőr (1920-tól)

Valóságos belső titkos tanácsos (1907).

1919 szeptemberétől a Keresztény szociális Gazdasági Párt elnöki tanácsának tagja, de az aktív politizálástól gyakorlatilag visszavonulva haláláig birtokain gazdálkodott.

FELSŐPATAKI
BOSNYÁK GÉZA

FELSŐPATAKI BOSNYÁK GÉZA
(1910–1918)

Somogytúron született 1863. augusztus 11. napján,
és Misefa községben halt meg 1935. március 25-én.

Felsőpataki Bosnyák Géza családja 1631. május 18-án kapott nemesi címet, II. Ferdinánd király Bosniak Jónásnak s általa feleségének Lichtenberger Zsuzsánnának, valamint fiainak Jeremiás, János, Gábor és Pálnak nemességet adott és ezt 1632-ben Hontmegyében kihirdették.

A család a leszármazását valójában ettől a Jónástól származtatja, a leszármazás rendjében Péter nevű fiától a szepesi, István nevű fiától a somogyi ág, amely Halagosdra (Somogy megye) nádori adomány nyert.(25)

Felsőpataki Bosnyák Gézát a Magyar Nemzeti Zsebkönyv mint a pacsai Gazdasági Kör elnökét említi, akinek a neje Saárdi Somsich Jolán, s kinek birtoka Misefa községben van, Zala vármegyében, gyermekeik Andor, aki 1896. június 7-én született és Iván, aki 1897. szeptember 20-án született.

Felsőpataki Bosnyák Géza középiskolai tanulmányait Nagykanizsán végezte a mosonmagyaróvári Gazdasági Akadémián pedig gazdatiszti oklevelet szerzett.

1910-ben a nagykanizsai választókerület justh-párti függetlenségi programmal választotta meg képviselőnek.

Az Esterházy-kormány alatt Zala megye főispánjának nevezték ki.

Zala megye törvényhatósági életében több mint négy évtizeden át szerepelt.

Tagja volt a Törvényhatósági és a Közigazgatási Bizottságnak.

1905-ben az ő vezetésével szervezték meg a megye területén a nemzeti ellenállást.

A forradalmak idején otthon tartózkodott és a Károlyi-rezsimben mondott le főispáni állásáról.

Tagja volt a zalavármegyei Gazdasági Egyesületnek, a felsőházban Zala megye küldöttjeként delegálták 1927-ben.

1929. július 19-én lett örökös tagja Zala vármegyének. (26)

VIZLENDVAY SÁNDOR

VIZLENDVAY SÁNDOR

(1917–1918)

Született Pölöskefőn 1861. június 17-én,
meghalt Alsó-Bagodon 1920. március 9-én.

Vizlendvay Sándor országgyűlési képviselővel a történetírás nagyon szűkmarkúan bánt, csendes, de kuruc magyar érzésű zalai földbirtokosként jellemzi, a magyar földesúr típusa.

A politikai életben már nem sok részt vett, mert a következő évben kitört világháború a parlament működését megakasztotta.

Nagykanizsa utolsó földesúr-képviselője 1920. márciusban meghalt.
(27)

Vizlendvay Sándor földbirtokos, a nagykanizsai kerület volt képviselője, Alsó-Bagodban folyó hó 9-én este 8 órakor váratlanul elhunyt. Egész életében tevékeny részt vett a közéletben, nemes egyszerűségével közbecsülést vívott ki. Halálát nagy és előkelő rokonság gyászolja. A boldogultat folyó hó 12-én helyezik örök nyugalomra a duzsnaiki családi sírboltban.

Az elhunyt tevékeny részt vett a politikában ahol eltántoríthatatlanul kuruc magyar volt. Benne mintaképét láttuk a magyar földesúrnak, aki lángoló szeretettel szolgálta mindig a hazája ügyét.

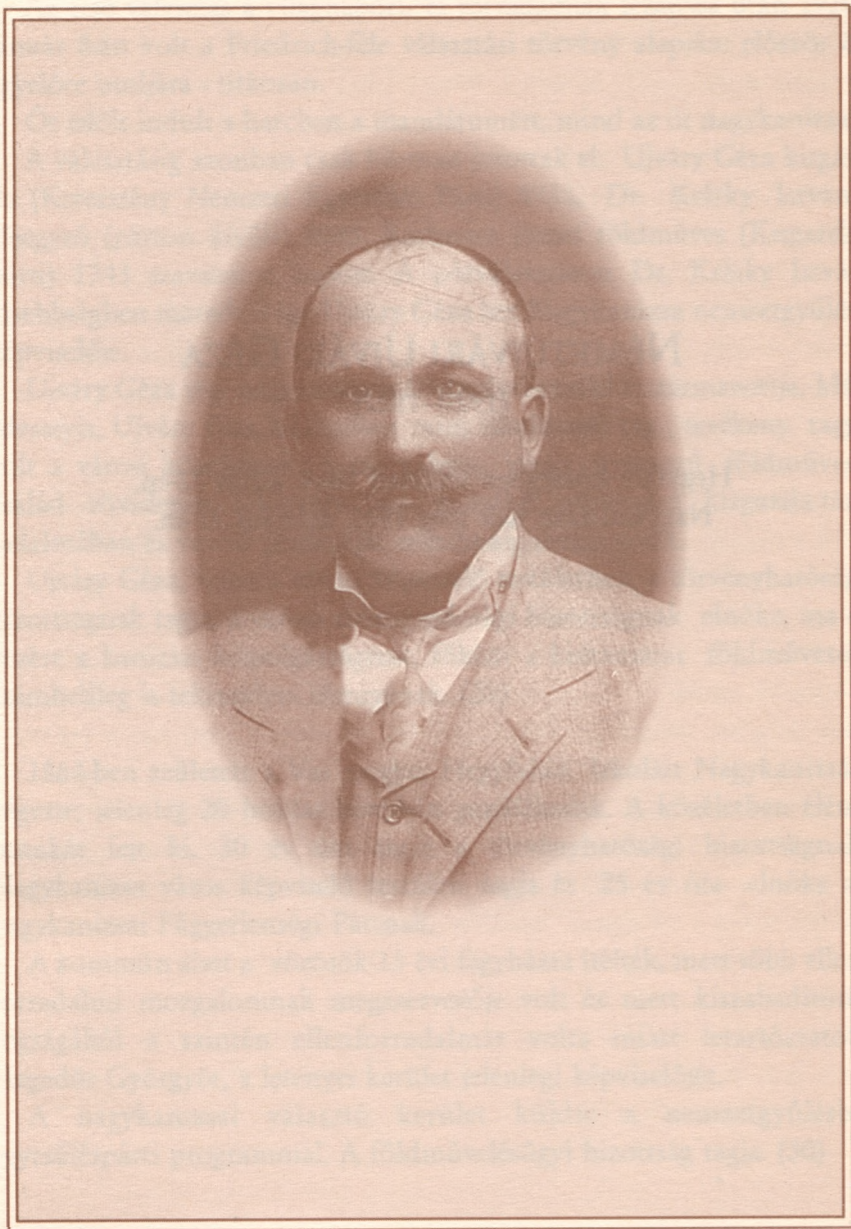
Vendégszeretete, jószíve vármegyeszerte ismeretes volt.

Benne egy nyakas magyar karaktert veszítettünk, akiben a magyar nemeslelkűség volt mindig a tettek vezetője. (28)

NÉMETUJVÁRI

UJVÁRY GÉZA

NÉMETUJVÁRI UJVÁRI GÉZA

(1920–1922)

Hegyfalu községben született 1864. július 22-én,
Nagykanizsán halt meg 1933. március 23-án.

Az első választás a világháború és forradalmak lezajlása után 1920. január 8-án volt a Friedrich-féle választási törvény alapján: először és egyelőre utoljára - titkosan.

Öt jelölt indult a harcban a mandátumért, mind az öt nagykanizsai.

A választásig azonban csak hárman jutottak el: Ujváry Géza kisgazda (Keresztény Nemzeti Egyesülés Párti) 4938, Dr. Krátky István főjegyző (párton kívüli) 4045, Karlovics József földműves (Kisgazdapárti) 1743 szavazatot kapott. A pótválasztáson Dr. Krátky István kisebbségben maradt, s így Ujváry Géza lett Nagykanizsa nemzetgyűlési képviselője.

Ujváry Géza régi nagykanizsai földműves-család leszármazottja. Már édesatyja, Ujváry Illés, különösen mint iskolaszéki tag, tevékeny tagja volt a városi közéletnek. A szorgalmas, józan, nyílteszű földműves-család rövidesen tekintély lett mindkét városrész kisgazda-társadalmában és vezető pozícióját mindmáig megtartotta.

Ujváry Géza, mint a városi képviselő testületnek, a törvényhatósági bizottságnak tagja, a városi mezőgazdasági bizottságnak elnöke, ma is vezére a kanizsai kispolgárságnak, főként a kiskanizsai földművesek számbelileg is tekintélyes tömegének. (29)

1864-ben született a Vas megyei Hegyfalun. Iskoláit Nagykanizsán végezte, jelenleg 20 holdas birtokán gazdálkodik. A közéletben élénk munkát fejt ki. 30 év óta tagja a törvényhatósági bizottságnak. Nagykanizsa város képviselő testületi tagja és 25 év óta elnöke a nagykanizsai Függetlenségi Pártnak.

A kommün alatt a vörösök 15 évi fegyházra ítélték, mert több ellenforradalmi mozgalomnak megszervezője volt és mert kiszabadította fogságából a szintén ellenforradalmár volta miatt letartóztatott Hegedüs Györgyöt, a letenyei kerület jelenlegi képviselőjét.

A nagykanizsai választó kerület küldte a nemzetgyűlésbe egyesléspárti programmal. A földművelésügyi bizottság tagja. (30)

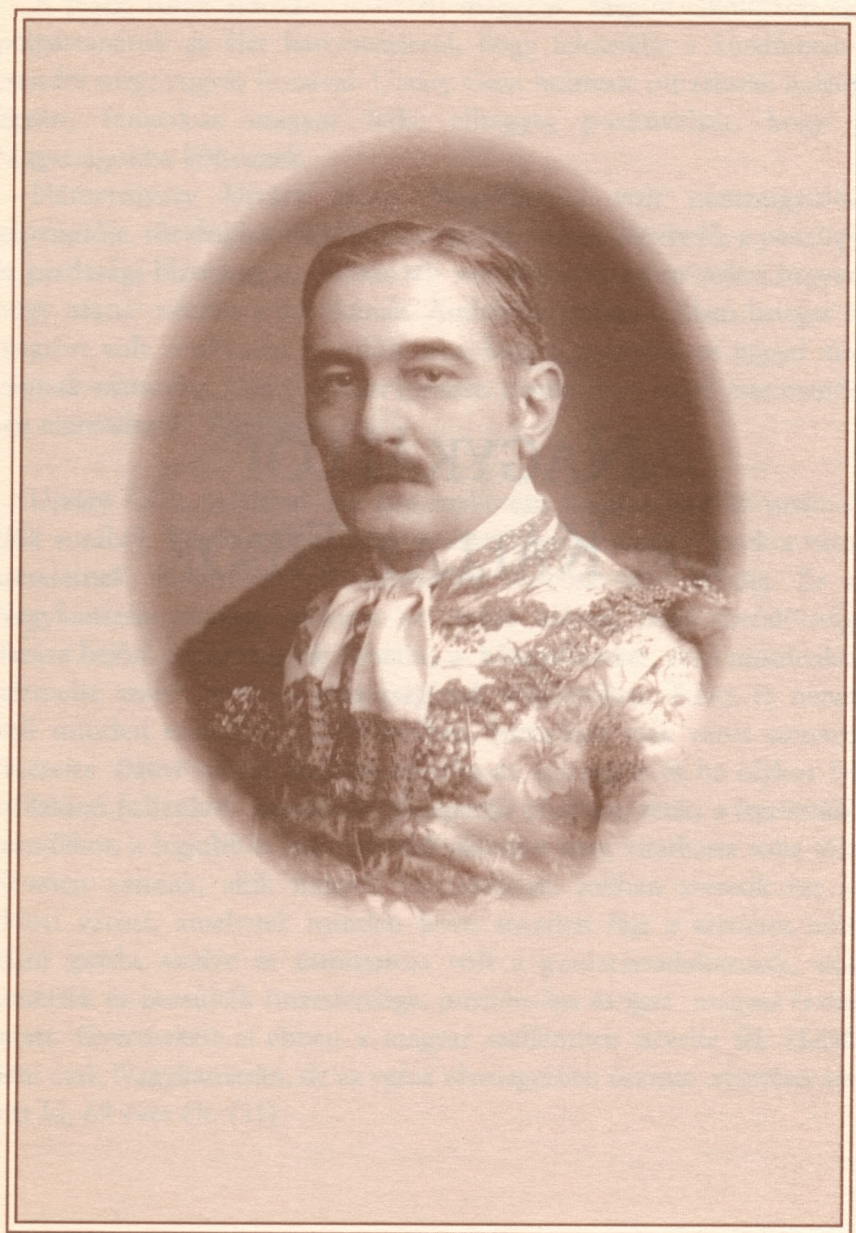
A Halál ismét áldozatot követelt magának. Megint elköltözött egy polgártársunk az élet harcmezejéről, hogy felcserélje a küzdőteret a csendes megnyugvás honával. Ujváry Géza holtteste ott fekszik halálos ágyán, fanatikus magyar lelke elhagyta porhüvelyét, hogy a Magasságokba költözzék.

Németujváry Ujváry Géza, Nagykanizsa volt nemzetgyűlési képviselője, törvényhatósági bizottsági tag, városi képviselő, a pénzügyi és gazdasági bizottság v. elnöke, stb. szerdán még künn volt a hegyen, hogy utána nézzen a munkának. Ámbár az utóbbi időben beteges és megtört volt, senki sem gondolt arra, hogy a nagy harcos napjai megvannak számolva. Csütörtökön hirtelen rosszul lett, majd este csendesen elszenderült. Agyhűdés érte.

Ujváry Géza halálával egy keménykötésű magyar dőlt ki ismét az élők sorából. Rendkívül szerette városát: Nagykanizsát. Ennek a város szeretetnek fanatikusa, rettenthetetlen harcosa volt mindig. Ez a Nagykanizsa- szeretet acélozta az utolsó időkig, hogy törődöttsége dacára bejött a bizottságok üléseibe, a közgyűlésekre, ahol mindenkor felemelte szavát a város polgárságának védelmében. Tiszta és nemes volt minden szándéka. Törekvéseiben, harcaiban csak város szeretete vezérelte. Bátor szóval küzdött mindig az igazságért és ha olykor felszólalásai fullánkot hagytak is ellenpártja körében, senki a legtisztább szándékot, a legjobb és legnemesebb akaratot nem vitathatta soha tőle. Kevesen vannak, akik nálánál harcosabban, jobban szeretik ezt az áldott várost, amelynek minden köve, minden fája a szívéhez nőtt. Mint gazda, vezére és útmutatója volt a gazdatársadalomnak, akik szerették és becsülték önzetlensége, puritánsága és igaz magyar érzése miatt. Gyermekait is ebben a magyar szellemben nevelte fel. Halála nem csak Nagykanizsán, de az egész vármegyében őszinte részvétet váltott ki, 69 évet élt. (31)

NAGYKÁLLÓI
DR. KÁLLAY TIBOR

NAGYKÁLLÓI DR. KÁLLAI TIBOR

(1922–1935)

Született Budapesten 1881. január 6-án,
meghalt Budapesten 1964. május 25-én.

Dr. Kállay Tibor az egységes kormányzópárt nagykanizsai képviselő jelöltje a híres nagykállói ősnemes Kállay - család sarja, amely szabolcsi birtokát még a honfoglalás idején szerezte.

Budapesten született 1881-ben, hol jogi tanulmányait is végezte és itt is avatták a jogtudományok doktorává. Tanulmányainak elvégzése után 1902-ben a pénzügyminisztérium kötelékébe lépett, ahol csakhamar feltűnt rendkívüli munkabíráásával, széleskörű műveltségével, kitűnő adminisztratív tehetségével, nagyszerű szaktudásával, és így önerejéből gyorsan emelkedett a hivatali rangsorba úgy, hogy még egész fiatalon már miniszteri osztálytanácsos, majd miniszteri tanácsos lett. Éveken keresztül vezette az állami költségvetés előkészítésének munkálatait, s így Teleszky Jánosnak és Wekerle Sándornak igen megbecsült munkatársa volt.

Részt vett a békekötés előkészítésének munkálataiban, s az Állami Felszámoló Hivatal létesítésekor annak elnöke lett államtitkári ranggal.

Amikor ez a hivatal megszűnt, visszatért a pénzügyminisztériumba, ahol a legfontosabb ügyosztályok kerültek vezetése alá.

Több ízben került már kombinációba a pénzügyminiszteri bársonyszékre, míg Hegedűs Lóránt miniszter távozása után gróf Bethlen István miniszterelnök neki ajánlotta fel a pénzügyi tárcát.

Kállay Tibor dr. a tárcát elfogadta, de mivel a legutóbbi években végzett óriás munkahalmaz erősen kimerítette szervezetét, azt kérte, hogy néhány heti szabadságra mehessen, amihez Bethlen miniszterelnök természetesen hozzá is járult.

Hogy Kállay Tibor milyen értéket jelent a közéletre nézve, mi sem bizonyítja jobban, hogy mindig a legkényesebb feladatok megoldásával bízták meg. Így többek között Kállay Tibor dr. tagja volt a béke-delegációnak, mellyel együtt künn járt Neuillyben. A delegátusaink által a béke-konferenciának átadott, Magyarország gazdasági és pénzügyi viszonyait ismertető terjedelmes memoranduma — amely akkor szakkörökben feltűnést keltett tárgyilagosságával — szintén Kállay Tibor gondos munkája volt.

Sir Clark a proletárdiktatúra bukása után a négyes szövetség megbízásából a különböző pártokkal és frakciókkal tárgyalni kiküldetett, hogy egy, az összes árnyalatokat kielégítő állandó jellegű kormányt hozzon létre, Kállay Tibort a pénzügyi tárca elvállalására akarta rábírní.

Ez Kállay Tibor dr. - Nagykanizsa város képviselő jelöltje. Büszkék vagyunk arra, hogy magunkénak mondhatjuk. (32)

... Már fogalmazó korában rámondták: Kállay pénzügyminiszter lesz egykor. Pedig nem akart lenni. Túlságosan jól tudta, mi az a pénzügyministerség. Hiszen mindig a miniszterek mellett dolgozott. Mikor a Simonyi - kabinet bukása után nem akartam többé vállalni a pénzügyi tárcát, Teleki Pál gróffal együtt három óra hosszat gyúrtuk, kínoztuk Kállay Tibort. Keményen ellenállt. Nem vállalta. Csak Hegedűs Lóránt bukása után vállalta, amikor igazán nem akadt már senki más a hivatottak közül. Jól tudta mit vállal: egy külső ellenségek és belső elégedetlenek által minden oldalról ostromlott vár védelmét. Küzdenie kell az antant lehetetlen követeléseivel, a szomszéd államok gonosz mesterkedéseivel, a tisztviselő kérdés, a lakás kérdés óriási nehézségével, a gazdasági élet minden ágában mutatkozó rengeteg nehézséggel és - ami nem a legkevésbé nehéz és fárasztó: a gomba módra felszaporodott pénzügyi magántudósok egész légiójával.

A nagy angol közgazdasági tanár Keynes, mutatott rá nemrég egy cikkében, milyen boldogok a vegytani, csillagászati, természet-tudományi szakok tudósai, mert a nagyközönség megérti, hogy ezekhez a tudományokhoz csak a beavatott tudósok szólhatnak hozzá míg a pénzügyi szakemberek munkájába, különösen ma, a hívatatlanok egész tömegei kontárkodnak belé. Ha el tudnák képzelni azok, a kik ma előképzettségük s szakértelmük által nem indokolt tanácsaikkal és bírálataikkal akadályozzák a pénzügyminiszter munkáját, milyen kárt okoznak ezzel, főként, mert teljesen megzavarják a közvéleményt,

akkor megdöbbenének. Ezek az urak nem tudják mennyire kényes valami egy állam hitele s pénzügye.

Egy ügyetlenül kiejtett gondolat, amely a nyilvánosság előtt hangzik el, néha óriási károkat okozhat az országnak.

Már okozott is. Ezt nem mondhatja meg a pénzügyminiszter. De talán szolgálatot teszek vele, ha megmondom én, a ki most már magánember vagyok.

A pénzügyminiszter ma nem beszélhet tetszése szerint. Minden oldalról lesik a szavát: az ellenségek, hogy kihasználhassák az ellenünk irányuló aknamunkáknál, a spekulánsok- pedig ma tele van velük minden gazdasági ágazat- hogy nyereszkedjenek vagy üzleteket csikarhasanak ki. Sok bíráltnak, támadásnak csak az a célja, hogy a türelmét vesztett pénzügyminisztert elszólásra bírják. Nem kis részben ez teszi kálváriává ma azt a posztot, a melyet Kállay Tibor tölt be.

Szerencsére vas idegei vannak és nyugodtan tud rengeteget dolgozni, miközben zsibonganak körülötte azok, akik mindent jobban akarnak tudni, mint mások s akik pénzt, pénzt, pénzt követelnek az ország legnagyobb szegényétől: a megcsonkított kirabolt magyar államtól.

De érzi az ország közvéleménye, hogy a gyeplő jó kezekben van és akik ismerik őt és ismerik működését, azok féltve kívánják, hogy ismerje meg a nemzet is ezt a hű fiát, ezt a nagy értékű kíméletlenül igazmondó reális kemény embert. Akkor bízni fognak benne. Pedig mint az orvos is, csak akkor gyógyíthat, ha bírja a beteg bizalmát, úgy a pénzügyminiszter munkája eredményességének is az a feltétele, hogy a közvéleménynek az a józan része amely nem vár csodákat, sziklából fakasztó forrást s égből hulló mannát, - bízzék benne.

Báró Korányi Frigyes nyug. pénzügyminiszter (33)

Kállay Tibor középiskolai tanulmányait a debreceni katolikus főgimnáziumban végezte. Azután jogot hallgatott a budapesti

tudomány egyetemen, mely a jog- és államtudományok doktorává avatta. Önkéntesi évét a 4. számú cs. és kir. huszárezredben Bécsben leszolgálván, állami szolgálatba lépett. Pályáját mint fogalmazó kezdte a budapesti pénzügyigazgatóságnál, ahonnan 1905-ben áthelyezték a székes fővárosi IV. kerületi adófelügyelőséghez. A rákövetkező évben Wekerle Sándor pénzügyminisztersége alatt szolgálatátételre a pénzügyminisztériumba rendelték, ahol fogalmazó lett, s eleinte a pénzügyőrségi osztályban, később pedig a költségvetési ügyosztályban szolgált. 1912-ben titkári rangban ez utóbbi osztály élére állították, s osztálytanácsos, majd 1918-ban miniszteri tanácsos lett; e rangban több osztálynak volt a főosztályvezetője, megtartván továbbra is a költségvetési ügyosztály vezetését. A kommün idején eleinte a tiszántúli részeken tartózkodott, amelyek akkor román megszállás alatt álltak. Később sikerült eljutnia Szegedre, és utóbb Bécsbe, ahol tevékeny részt vett az ellenforradalmi mozgalmakban.

1919. augusztusában újra átvette hivatalát a pénzügyminisztériumban, ahol államtitkári rangban, de a külügyminisztérium státusában az ez év őszén életre hívott Felszámoló Hivatal élére állították. Ez a hivatal tudvalevőleg az Ausztriával volt közös pénzügyek s a Magyarországtól való elszakításra ítélt részekhez fűződő pénzügyek likvidálására volt hivatva. Mint ez ügyek s a reparáció kérdésének referense a trianoni béke delegáció tagja is volt ez időben. Korányi Frigyes báró pénzügyminisztersége végén, 1920-ban visszahívta a pénzügyminisztériumba, ahol most az adózási apparátus kiépítésének kérdéseivel foglalkozott s Hegedűs Lóránt pénzügyminisztersége alatt formálisan is átminősítették pénzügyminiszteri államtitkárrá. Hegedűs Lóránt távozása után, 1921. december 4-én a második Bethlen kormány pénzügyminiszterévé nevezték ki.

Mint miniszter mindenekelőtt az állam folyó bevételeinek a megalapozására törekedett, hogy a kommunizmus után csődbe jutott és súlyos deficittel küzdő államháztartást az infláció bankjegy tengeréből kimentse és rendbe hozza. E végből elsősorban az állami adók reformját vette tervbe és hajtotta is végre. Ez a reform az egyenes adózást

az addigi sokféle és különösen a háború alatt felszaporodott „pótlékolások” megszüntetésével négy hozadéki adóra (földadó, házadó, kereseti adó és társulati adó) és az ezeket kiegészítő és betetőző jövedelem - és vagyonadóra vezette vissza. Emlékezetes, hogy az 1922. évi adóreform s különösen annak a földadóra vonatkozó része csak igen erős parlamenti harcok után volt törvényerőre emelhető, amelyek során a nemzetgyűlés akkori elnöke, Gaal Gaszton ki is lépett az egységes pártból és elnöki állásáról is lemondott. Az állami bevételek fokozása mellett nagy gondot fordított Kállay a kiadások csökkentésére is, azzal az elhatározott szándékkal, hogy az államháztartást az állami alkalmazottak létszámának leépítésével egyéb megtakarításokra törekvő intézkedésekkel a csonka ország helyzetével és a változott viszonyokkal összhangba hozza. Ezt a politikáját a nemzetgyűlésben is, amelyben mint a nagykanizsai kerület képviselője foglalt helyet a legnagyobb eréllyel képviselte.

Ám de a világháború kezdete óta tartó pénzromlás, az adóreform s a messzemenő takarékoskodás ellenére az ő minisztersége alatt is csak folytatódott. Ezt a folyamatot a devizaközpont felállítása s egyéb korlátozó intézkedések csak mérsékelhették, de fel nem tarthatták, mert a jóvátétel kérdésének rendezetlensége miatt a valuta stabilizáláshoz okvetlenül szükséges külföldi kölcsönt megszerezni semmiképpen sem lehetett. Egyesek a külföldi kölcsön helyett egy egyszeri nagy vagyonadó kivetését ajánlották, - de megcsinálni ezt nem igen lehetett és nem is volt tanácsos, mert a reparációs bizottság egy 1923. évi határozatában határozottan fenntartotta annak a lehetőségét, hogy egy ilyen vagyonadó hozama egészben vagy részben jóvátételi célokra fordíttassék.

1923. májusában a külpolitikai helyzetben érezhető javulás állt be s Kállay Tibor ekkor hozzálátott nagyszabású tervének megvalósításához, mely a reparációs zálogjogok feloldására, illetve lehetővé váló külföldi kölcsönnek a felvételére volt alapítva. Erre volt szüksége, hogy a pénzürtéket stabilizálhassa s az államháztartás egyensúlyát helyreállíthassa. Ezt a tervezetét 1923. májusában a kormány Párizsban

csakugyan a jóvátételi bizottság elé is terjesztette. Ettől kezdve a jóvátételi bizottság és a Népszövetség előtt e tárgyban folytatott tárgyalások kötötték le minden idejét. Ő vezette a Népszövetség pénzügyi albizottságának 1923. novemberi Londoni ülésére kiküldött magyar delegációt. A többi üléseken és tárgyalásokon (Genfben, Párizsban, Rómában és Budapesten) Bethlen Istvánnal együtt vett részt. Közvetlenül a tárgyalások befejezése előtt, 1924. február végén történt aztán, hogy Kállay a Nemzetgyűlésben egy a tárgyalások változó kilátásainak hatása alatt beállott koronaderout alkalmával - amikor a derout megakasztása céljából belső kényszerkölcsön felvételére kért felhatalmazást - kisebbségben maradt, amiért aztán haladéktalanul be is adta lemondását s most már a pénzügyi rekonstrukcióra irányuló javaslatait a Nemzetgyűlésben csak mint azoknak bizottsági előadója képviselhetette az időközben pénzügyminiszterré kinevezett Korányi Frigyes báró mellett.

Az 1926. évi országos képviselő választások alkalmával ugyancsak Nagykanizsa választotta meg képviselőjévé - ezúttal egyhangúlag. De mandátumot kapott Budapest déli kerületében is, ahol az előző parlamenti ciklusban az egységes párt nem volt képviselve. A kormányból történt távozása után ugyanis a párt fővárosi mozgalmának az élére állott és hogy e mozgalomnak központot teremtsen, 1926. júliusában megalakította a Polgári Egység Klubját. Szervező munkájának eredményeképpen 1926-ban vele együtt 4 egységspárti képviselő került a fővárosból a Képviselő Házba.

Politikája a Házban arra irányult, hogy a belső rend helyreállta és a pénzügyi szanalás végrehajtása után a kivételes hatalom megszűnjön, a parlament pozíciójának az erősítése mellett a szabadságjogok mielőbb helyreállíttassanak és az ország visszavezettség az alkotmányos kormányzás útjára.

Ezen szabadelvű felfogásban csoportosult köréje az egységspárti képviselőknek egy csoportja is. 1927. első napján Budapesten mondott beszédében lándzsát tört a választójog titkossága mellett (a „titkosság” bentfoglaltatik a párt programjában, állapította meg akkor a párt, csak

éppen gyakorlati megvalósításának ideje nem érkezett még el) s ugyancsak 1927-ben akciót indított a hadikölcsönök valorizációja érdekében is. Minthogy azonban úgy látta, hogy az Egységes Pártban törekvéseit nem valósíthatja meg, abból az alkalomból, hogy a kormány a közgazdasági ügyek egységes vezetésére új miniszteri állást kreált, 1928 őszén kilépett a pártból, alkotmányjogi aggályokból is, de főként mert ez intézkedésben újabb megnyilvánulását látta annak a fokozódó etatizmusnak, amelyet közgazdaságilag veszélyesnek ítélt.

Kilépése alkalmával mandátumáról is lemondott és párton kívüli ellenzéki programmal új választásnak vetette magát alá Nagykanizsán, s e kerület ekkor ismét nagy szótöbbséggel küldötte a parlamentbe. Országszerte nagy tetszés kísérte elhatározását. Mivel azonban egy új konzervatív párt kialakításának a lehetőségei akkor nem mutatkoztak, arra pedig – amire felszólították –, hogy a baloldali polgári ellenzék különböző frakcióit egyesítse, nem óhajtott vállalkozni, – pártokon kívül maradt s veszélyesnek tartván a kormány pénzügyi és közgazdasági politikáját, főleg az állami tevékenység körének a megszorításáért, az adóztatás enyhítéséért és a közületek kiadásainak leépítéséért folytatott szívós küzdelmet.

Az 1931. évi országos választások alkalmával immár negyedszer újra Nagykanizsa választotta meg képviselőjévé. Tagja volt a 33-as Országos Bizottságnak 1931. december elejéig, amikor ellenzéki társaival együtt kivált a bizottságból, amelynek munkásságával már régóta nem értett egyet. Elnöke az interparlamentáris kereskedelmi konferencia magyar csoportjának és elnöke a Jugoszláv-Magyar Közgazdasági Kamarának, amely Budapesten és Belgrádban 1931-ben alakult meg a jugoszlávokkal való gazdasági forgalom emelése érdekében. (34)

Kállay Tibor a budapesti egyetemen jogtudományi doktori oklevelet szerzett. 1905-1906-ban a budapesti, IV. kerületi adófelügyelőség tisztviselője.

1906-től a Pénzügyminisztérium pénzügyőrségi, majd költségvetési Osztályának munkatársa, 1912-től a költségvetési osztály vezetője, 1918-tól miniszteri tanácsosi rangban főosztályvezető.

A Tanácsköztársaság idején (1919) Szegeden és Bécsben részt vett az ellenforradalmi csoportosulások szervezésében. 1920. februártól államtitkári rangban, de a Külügyminisztérium állományában az Ausztriával közös pénzügyek felszámolására felállított hivatal elnöke.

1921. január-októberben pénzügyminisztériumi államtitkár.

1921. december 3-1924. február 20. között gr. Bethlen István kormányában pénzügyminiszter.

Nevéhez fűződik az államháztartás egyensúlyának helyreállítására kidolgozott 1922. évi adóreform, s az ugyanezen célból végrehajtott un. b-listázás (az állami tisztviselők létszámának erőteljes csökkentése), valamint a pénzügyi szanálás megindítása és a népszövetségi kölcsön felvételének előkészítése.

1922-től a nagykanizsai választókerület nemzetgyűlési, 1927-35-ben országgyűlési képviselője.

1924-től a kormányzó párt fővárosi mozgalmanak vezetője, a szervezkedés keretétől 1926-ban megalapította a Polgári Egység Klubját.

Az Egységes Párton belül liberális álláspontot képviselt, Bethlennek a parlamentáris demokráciát korlátozó intézkedéseit csak ideiglenes jellegűnek tekintette. (1927-ben pl. kiállt a titkos szavazás újbóli bevezetése mellett).

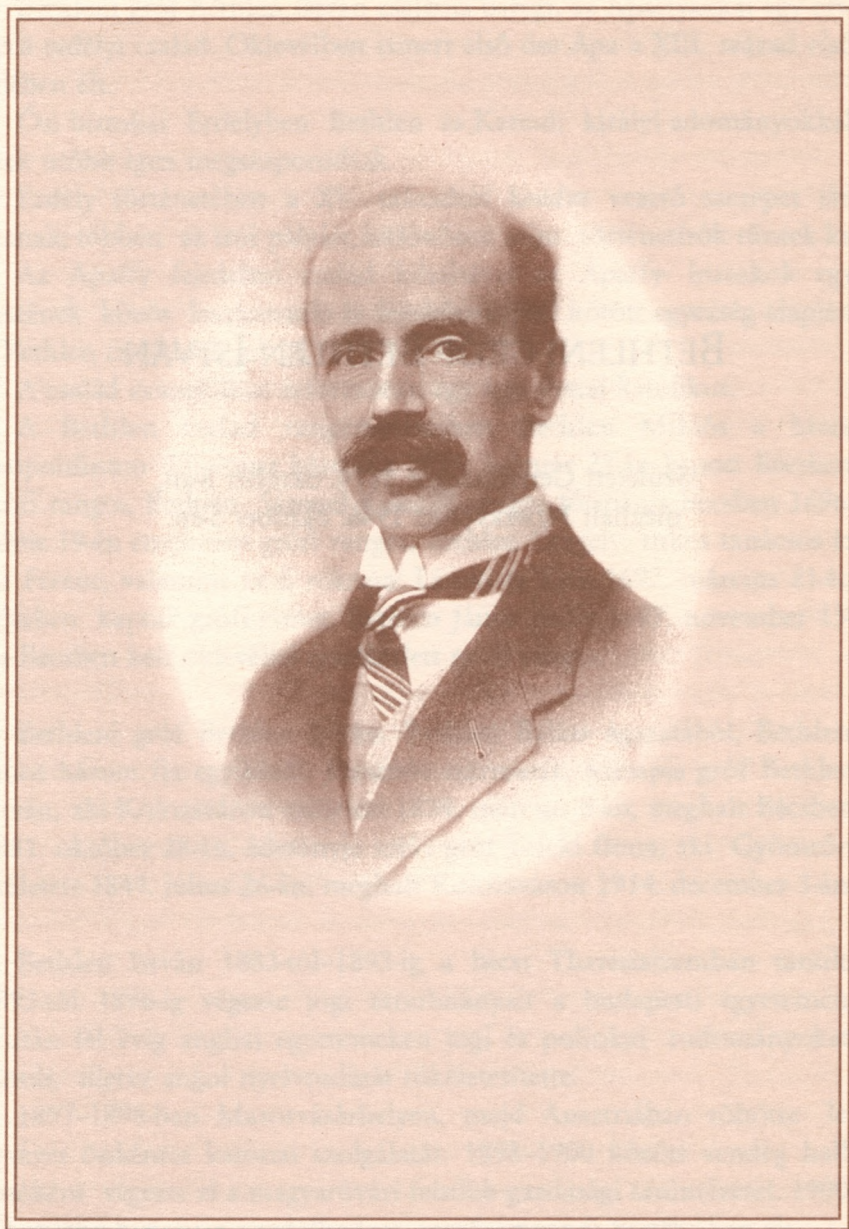
1928-ban a fajvédők visszatérése és Gömbös Gyula államtitkárrá való kinevezése miatt kilépett a kormánypártból, mandátumáról is lemondott, de párton kívüli ellenzéki programmal még 1928-ban újra választották.

Az 1920-as évek végén szorosán együttműködött a Rassay Károly vezette liberálisokkal, de nem csatlakozott hozzájuk.

1935-ben a Nemzeti Egység Pártjából kiszorított Bethlennek ajánlotta fel nagykanizsai választó kerületét, s visszavonult a politikai élettől. (35)

BETHLENI
GRÓF BETHLEN ISTVÁN

BETHLENI GRÓF BETHLEN ISTVÁN

Született Gernyeszegen 1874. október 8-án,
meghalt Moszkvában 1946. október 5-én.

Bethleni gróf Bethlen István családja ősrégi, az Apaffyakkal egy eredetű erdélyi család. Oklevélben ismert első őse Apa a XIII. század első felében élt.

Ősi birtokai Erdélyben Bethlen és Keresd; királyi adományokkal ezek utóbb igen megszaporodtak.

Erdély történetében a XV. századtól kezdve vezető szerepet játszanak; többen az írói pályán, különösen mint történetírók tűntek ki.

Az Apaffy fejedelmi család kihaltával az Apaffy- birtokok egy részének közös leszármazás és fejedelemsnővel kötött egyezség alapján a Bethlen családnak jutott.

A család evangélikus református; egy ága római katolikus.

A Bethlen család rangemelésében Bethlen Miklós a híres Leopoldinum Diploma készítője 1696. február 23-án kapott Bécsben grófi rangot, Bethlen Sámuel Küküllő megye főispánja Bécsben 1696. július 19-én emeltetett grófi rangra, Bethlen Gergely titkos tanácsos és fia Ferenc, valamint az ő rokonai László és Elek 1697. március 21-én Bécsben kaptak grófi címet, Bethlen János pedig 1697. november 13-án Bécsben kelt oklevéllel emelkedett grófi rangra.

Bethleni gróf Bethlen István Bethlen Balázs ágazatából, Bethlen János három fia egyikétől, Józseftől származik, édesapja gróf Bethlen István, aki Kolozsváron született 1839. március 8-án, meghalt Bécsben 1881. október 28-án, édesanyja széki gróf Teleki Ilona, aki Gyömrőn született 1849. július 26-án, meghalt Kolozsváron 1914. december 3-án.

Bethlen István 1883-tól-1893-ig a bécsi Theresianumban tanult. 1893-tól 1896-ig végezte jogi tanulmányait a budapesti egyetemen, ezután fél évig angliai egyetemeken jogi és politikai tudományokat tanult, illetve angol nyelvtudását tökéletesítette.

1897-1898-ban Marosvásárhelyen, majd Ausztriában töltötte le egyéves önkéntes katonai szolgálatát. 1898-1900 között vendég hallgatóként végezte el a magyaróvári felsőbb gazdasági tanintézetet. 1900-tól erdélyi birtokain gazdálkodott, mezősámsondi kastélyában élt.

48-as Párt, az 1909-i pártszakadás után Kossuth Ferenc független-ségi pártjának, 1913–18-ban az Alkotmány Párt programjával képviselte választó kerületét a képviselőházban.

Ebben az időszakban alakult ki és rögzült liberális konzervatív felfogása, amelyhez az élete végéig ragaszkodott, s később is ezen az alapon fordult szembe minden radikális, illetve szélsőséges politikai irányzattal.

1918. előtti politikájának alapfelfogásán túl meghatározó vonása az agrárizmus és a kormány politikához viszonyítva támadóbb nacionalizmus volt. 1914–18-ban az I. világháború különböző frontjain teljesített katonai szolgálatot. 1918-19-ben élesen támadta gróf Károlyi Mihály vezette polgári demokratikus átalakulási kísérletet, a kormány földreform tervének szociális radikalizmusát, valamint a pénzügyi-politikai tervek lényegét alkotó progresszív vagyondézmát, s a Károlyi kormány egész külpolitikáját. 1919. februárban megalapította a kormányellenes, jobboldali Nemzeti Egyesülés Pártját.

A tanácsköztársaság idején 1919. március–júliusban az emigránsokat tömörítő bécsi Antiboldsevista Comité vezetője és a szegedi kormány bécsi képviselője volt. 1918–19 időszakát élete végéig a magyar történelem egyik mélypontjának tekintette. 1918. őszén a nemzetiségi kérdésben Jászi Oszkár koncepciójához közeledett, és kapcsolatai meglazultak az agráriusokkal. 1920. elején a Párizsban tartózkodó magyar béke delegáció tagja. 1920-ban kiállt a XIX. századi liberális örökség mellett, fellépett a különítményesek terrorakciói ellen, s hajlandó volt a szociáldemokratáknak is „megbocsátani”. 1920–21-ben az Országos Menekültügyi Hivatal elnöke. 1920. nyarán, sikertelen kormányalakítási tárgyalásait követően támogatta gr. Teleki Pál miniszterelnöki kinevezését. 1920-ban vezető szerepet játszott az új kormánypárt, az Egyesült Nemzeti Keresztény Kisgazda és Földműves Párt megalakításában. 1920. szeptemberben Hódmezővásárhely I. választókerület képviselőjeként kormánypárti programmal bekerült a nemzetgyűlésbe. Teleki távozása után, 1921. április 14-től miniszterel-

nők, egyidejűleg pénzügy- igazságügy- külügy- földművelésügyi miniszteri tisztséget is betöltötte. Tíz éves miniszterelnökségének első szakaszát 1921-23, a belpolitikai stabilitás alapjainak megteremtése jellemezte. Ennek érdekében hiúsította meg IV. Károly második „királypucss”-át (budaörsi csata, 1921. október) és 1921. novemberben a nemzetgyűléssel elfogadtatta a Habsburg-Lotharingiai-ház trónfosztását, 1921. decemberben a Bethlen-Peyer-paktummal lojális ellenzéki erővé tette a magyarországi szociáldemokrata pártot.

1922. februárban létrehozta az új kormánypártot a Keresztény Kisgazda Földműves és Polgári Pártot (Egységes Párt) márciusban leszűkítette a választójogot, és budapest kivételével bevezette a nyílt szavazást, és 1923-ban kiszorította a kormánypártból a Gömbös Gyula vezette fajvédők csoportját.

1922-26-ban Debrecen nemzetgyűlési, 1927-1935-ben országgyűlési képviselője. Kormányzása második időszakában (1923- 26) fő céljának az ország pénzügyi helyzetének rendbetételét és a gazdaság fejlődésének támogatását tekintette. 1924-ben 250 millió aranykoronás kölcsönrel szanálta a pénzügyeket, adóemeléssel rendezte a deficitet államháztartást, és új vámrendszert dolgoztatott ki az iparfejlesztés érdekében és a magyar ipar védelmére. 1926. végén új pénzügyrendszert (pengő) léptetett életbe (hivatalosan 1927. január 1-jétől). 1926. végén megszervezték a felső-házat, amely az 1918-ban megszűnt főrendiház funkcióit vette át. A gazdasági és politikai stabilizáció után, kormányzásának harmadik szakaszában (1927-1929) egy modern szociálpolitika alapjainak lerakására, a külpolitikai elszigeteltségből való kitörésre (szorosán kapcsolva ehhez a területi revízióra való felkészülést) törekedett. Kormányza 1927-ben bevezette a kötelező baleset-és betegbiztosítást, 1928-ban a nyugdíjbiztosítást, s hozzálátott a közegészségügy és a népiskolai hálózat fejlesztéséhez.

Kultúrpolitikai céljainak megvalósításában legfőbb támasza koncepciózus vallás- és közoktatásügyi minisztere, gr. Klebelsberg Kuno volt. Az intézkedések hatására csökkent a csecsemő halandóság, nőtt a

kórházi ágyak száma, 3500 új tanterem és kb. 1700 tanítói lakás épült, s mérséklődött az analfabetizmus. Létrehozták a külföldi magyar intézetek hálózatát, újjászervezték a megszállt területekről elmenekült egyetemeket és kiterjesztették az ösztöndíj rendszert. Külpolitikájának két alapvető célja volt: a revízió és a duna-völgyi országok gazdasági és védelmi jellegű együttműködésének megteremtése. Ez utóbbi azonban a kis antant megalakulása és a magyar területi igények, valamint a nemzetközi helyzet alakulása miatt meghiúsult. Ezért Bethlen új kitérési pontokat keresett. Ennek volt első jelentős eredménye az 1927-ben Rómában megkötött magyar-olasz barátsági és döntőbírósi szerződés. Az olasz támogatás azonban a magyar revíziós tervek megvalósításához kevés volt, ezért az ettől vonakodó Nagy-Britannia helyett Németország támogatását igyekezett megszerezni. Mindenesetre az 1920-as évek végére aktív külpolitikájának eredményeként megszűnt Magyarország nemzetközi elszigeteltsége. 1929 őszétől a nagy gazdasági világválság magyarországi jelentkezése végetvetett a gazdasági fellendülésnek és a belpolitikai stabilitásnak. Miniszterelnökségének ezt az utolsó szakaszát (1929–31) a gazdasági világválság következményeként egyre mélyülő hazai válság jellemezte. Alapvető kormányzati felfogásától azonban az egyre súlyosabb helyzetben sem volt hajlandó eltérni, s egyformán elzárkózott a bal-és szélső jobboldali nyitástól. Az agrárlobby nyomásának engedve 1930-ban bevezette az ún. boletta-rendszert, de az ipari védővámok megszüntetését elutasította. A deficitessé vált államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében csökkentette a költségvetés kiadásait és mérsékelt adóemelést hajtott végre. Ezek azonban igen kismértékű javulást eredményeztek. A megoldás azonban a külgazdasági feltételek megváltoztatásában rejlett. Ennek érdekében a magyar mezőgazdasági exportnak kedvező szerződéseket sikerült kötnie Olaszországgal, Ausztriával és Németországgal (1931). Ugyanekkor 5.000.000.- fontos államkölcshöz kapott Franciaországtól.

Időközben azonban az ország pénzügyi helyzete annyira megrendült, hogy az államcsőd elhárítására 1931. július 13-án kényte-

len volt háromnapos bankzárlatot elrendelni, korlátozni a betétek kifizetését és bevezetni a kötött devizagazdálkodást. Mindezek az intézkedések azonban a problémák megoldásához nem voltak elegendők, de arra igen, hogy személyével szemben rendkívüli méretűvé növeljék az elégedetlenséget. Ennek hatására 1931. augusztus 19-én lemondott s augusztus 24-én távozott a miniszterelnöki tisztségéből. 1935-ig a kormánypárt vezetőjeként továbbra is meghatározó szerepe volt a politikai életben.

1935–39-ben a nagykanizsai választók országgyűlési képviselője.

1935-ben az szélsőjobbra csúszó Gömbös Gyulával egyre inkább kiéleződő ellentétei miatt kilépett az Egységes Pártból. Az 1938-40-ben elért részleges, de békés úton végbement területi visszacsatolások után a kivárás politikáját szorgalmazta.

A második világháború idején ellenezte a Németországhoz való túlságos kötődést és a nyugati hatalmaktól való elszakadást.

Súlyos hibának tartotta bekapcsolódást a Szovjetunió elleni háborúba (1941. nyara) és a hadüzenetet a nyugati szövetségeseknek (1941. december).

Mindvégig Horthy Miklós kormányzó legszűkebb környezetéhez tartozott, s befolyását e téves politikai irányvonal megváltoztatására igyekezett felhasználni. 1942-43-ban tevékenyen támogatta Kállay Miklós kormányának különbéke-kísérleteit, 1943. februárban megalakította a németellenes polgári erők összefogására a Magyar Nemzeti Társaskört.

1944. nyarától erőteljesen szorgalmazta a Szovjetunióval való kapcsolatfelvételt és a fegyverszünetet, de ezzel együtt mindvégig az angol-szász orientáció híve maradt. Jelentős érdeme van abban, hogy a német megszállásig (1944. március 19.) ha egyre szűkülő mozgástérrel is – a parlamentáris többpártrendszer lényegében változatlanul fennmaradt.

Határozottan és egyértelműen utasította el a zsidótörvényeket. A németek bevonulása (1944. március) után bujkálni kényszerült, a Gestapó mindent elkövetett elfogása érdekében.

1944. decembertől a szovjet főparancsnokság házi őrizetben tartotta. Miután elutasította a kommunistákkal való együttműködést, 1945. április 28-án a Szovjetunióba vitték.

A moszkvai Butirka börtön rabkórházában halt meg.

Jelképes hamvait 1994-ben hazaszállították és a Kerepesi temetőben helyezték végső nyugalomra. (36)

Gróf Bethlen István ... a zaj csillapultával meg tudta kezdeni beszédét.

Hála telt szívvel mondok köszönetet- mondta - a nagykanizsai polgárság bizalmáért. Nagykanizsa a választás során hű maradt azokhoz a tradíciókhoz, amelyek a magyar közéletben mindig ápolt és megvédett.

Hű maradt azokhoz a polgári elvekhez, amelyek mindig adtak a köznek, de soha vagy csak ritkán kaptak. Hű maradt az áldozatos magyar lélekhez, az önzetlen hazafisághoz, amely egyedül képes az országot újból naggyá és erőssé tenni.

Deák Ferenc, ennek a megyének nagy szülőtte, a haladni vágyást egyesítette magában a megszentelt tradíciók tiszteletével, a jogszeretettel, amikor alkotmányváltoztatással és reformokkal akarták az országot boldogítani.

Deák Ferenc szellemére van szükség ma is, arra a szellemre amely az újítás vágyát és a tradíciók szeretetét össze tudja egyeztetni. Erre van szükség, amikor arról van szó, hogy az alkotmányt jobbról fejlesszük, de nagyon kell vigyázni, hogy a baloldal scillái és charibdisei közt meg tudjuk tartani az ezeréves hagyományok útjain.

Nem lesz könnyű feladat! Beteljesedett amikor két hete aggódva mondtam: kevesen vagyunk az ostromlott vár fokán, az ostromlók száma pedig légió. Vigasztaló csak az a tudat, hogy legyőzhetetlennek látszik a kis tábor akarat, amikor a hatalom az emberi gyengeség kihasználásával a függő lelkek letiprásával, az önzők megvásárlásával tud olcsó diadalt ünnepelni.

Ez a hatalom tehetetlen egy kisdéd táborral szemben, ha a kisdéd tábor mögött komoly polgári eszmények állnak, amelyeket megfélemlíteni, megvásárolni nem lehet. A küzdelmet mindig erkölcsi tényezők döntenek el.

Mentől nagyobb súllyal nehezedik rá egy hatalom ezekre az erkölcsi tényezőkre, annál nagyobb ezek feszítő, robbantó ereje.

Tanulság ebből a választásból: meg kell most már haladéktalanul alkotni az önkormányzat legerősebb várait, meg kell védeni az alkotmányt és az önkormányzatot a hatalmi befolyásoktól, ha nem akarja a hatalom, hogy szavába vetett hit utolsó maradványai is eltűnjenek. Csak a nemzeti önkormányzat az ami egy nemzetet nagyvá teheti, csak ezen keresztül fejlődhetik a nemzeti és polgári öntudat s csak így lehet megküzdeni legnehezebb feladatokkal is.

Ma van erre a legnagyobb szükség Magyarországon. A csonka országot ellenségek milliói veszik körül szuronyok erdejével. Belül pedig a gazdasági válság teszi életképtelenné az országot.

Mintha sötét átok ülne felettünk, amely beteljesülni készül, hogy végre elpusztuljon az ország. A recrudescunt vulnera! mondom Rákóczi-val. Igaza volt Széchenyinek: még az apagyilkosnak is meg kell bocsátani, olyan kevesen és gyengék vagyunk. Nincs helye ma ebben az országban annak, hogy a nemzet egy része diadalmi tort akarjon ülni a másik rész felett. Nincs helye annak, hogy a másik rész bosszútól libegve a rossz útra tért fiaival akarja szembefordítani azt a fegyvert, amelyet egyesült erővel kell a külső és belső ellenség ellen fordítani.

Önök tiszta, szűz, mocsoktalan zászlót adtak a kezembe és én ugyan így fogom majdan azt önöknek visszaadni. Ha van is talán okom reá, lelkem mélyén még sincs a bosszúnak, sem gyűlöletnek parányi érzése sem. Amikor az országgal szemben kötelességemet teljesíteni fogom, egyedül e mélységes bánat és hazám jövője iránti aggodalom vezet. E várossal szemben pedig szeretetet, ragaszkodást és hálát érzek és igyekezni fogok méltó lenni önökhöz. (37)

ILOVSZKY JÁNOS

ILOVSZKY JÁNOS

(1939–1944)

Budapesten 1888. május 20-án született,
meghalt Keszthelyen, 1953. december 28-án.

Evangélikus, nő, kormányfőtanácsos, az édesatyja által 1872-ben alapított porcellán-, üveg- és díszmű áru kereskedés tulajdonosa. Kereskedelmi képzettséggel rendelkező munkakönyves iparos, aki saját erejéből küzdötte fel magát a keresztény ipari és kereskedelmi élet vezetői közé.

1919-ben kezdődött közéleti pályafutása, amikor a kommün alatt az ellenforradalmi mozgalom egyik vezetőjeként fejtett ki értékes működést. Az alkotmányosság helyreálltával már 1920-ban megválasztották székesfővárosi törvényhatósági bizottsági taggá, s azóta is igen élénk szerepet visz a székesfőváros törvényhatósági életébe.

A fővárosi tisztviselő társadalom érdekében tett indítványaiért a Fővárosi Alkalmazottak Nemzeti Szövetsége még 1924-ben egyedüli polgári tiszteletbeli tagjává választotta meg.

1922-ben alelnöke, majd később elnök lett a Népszínházi Nyugdíjintézetnek s az értéktelen kötvényvagyonnal rendelkező intézményt annyira fejlesztette, hogy nyugdíjasai ma már majdnem teljes nyugdíjjárandóságban részesülnek.

1923-ban igazgatósági tagja lett a Budapesti Kisipari Hitelintézetnek, amelynek fejlesztésében szintén nagy eredményt ér el.

1932-ben a Baross Szövetség meghívta az országos elnöki tisztségre, s nagy lelkesedéssel kezdte meg az intézmény megerősítését s szervezetének országos kifejlesztésére irányuló munkásságát.

1934-ben a székesfőváros törvényhatósága egyhangú határozattal örökös bizottsági taggá választotta.

1933-ban levelező, két év múlva rendes tagja lett a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarának, s 1935-ben ismét országos elnökévé választotta a Baross Szövetség, amelynek fáradhatatlan munkássága eredményeként ekkor már irányító szerepe volt a kereskedelmi életben.

A következő évben a magyar árucikkek fokozottabb felkarolására megalapította a magyar ipart pártoló propaganda nagybizottságot.

1937-ben kinevezték az Országos Ipartanács tagjává, 1938-ben pedig harmadszor is megválasztották a Baross Szövetség országos elnökévé. Ebben az évben költözött be a szövetség új székházába, Károlyi Gyula

gróf múzeum - utcai palotájába, amelyet ő szerzett meg a szövetség számára.

Életre hívta a Baross Női Tábor, amelynek kezdeményezésére később megalakult a Magyar Háziipari Központ azzal a rendeltetéssel, hogy a magyaros ruhaviseletet minél szélesebb körben terjessze.

Sok érdeme van a kiskereskedelmi hitel megvalósulásában, amelynek folyósítása a Baross Szövetség véleményezése alapján történik s amelynek hatóereje ma már mind erősebben érvényesül a keresztény kereskedelmi életben.

Ismertté tette nevét mint a Balaton nagy barátja is, aki még 1928-ban kezdte meg a magyar fürdőélet felkarolására évről évre mind nagyobb érdeklődést keltő balatoni rádió előadásait.

Európa csaknem valamennyi országát bejárta. 1925-ben néhai Pekár Gyulával együtt a székesfőváros kiküldöttjeként volt Rómában. Külföldi útjai során behatóan tanulmányozta a német, az angol, a spanyol-marokkói viszonyokat, s tanulmány útjairól több előadást is tartott.

A kereskedelmi és közgazdasági életben a szakirodalmi és publicisztikai téren is tevékenykedik.

Keresztény napilapokban és közgazdasági szaklapokban 1930 óta sok figyelemre méltó tanulmánya és cikke jelent meg, melynek nem egyikével a keresztény és nemzeti kereskedelem egy-egy mozgalmát indította el. (38)

Ilovszky 1944-ben eltűnik a politika és a közélet horizontjáról, amely egyáltalán nem meglepő, ismervén a vae victis magyarországi következményeit.

1945. február 21-én tartóztatják le, és a Markó utcai Gyűjtőfogházba szállítják, házastársát és idősebb leánygyermekét kitelepítik Budapestről, Debrecen mellé, Esztár községbe, 1951. májusától 1953. novemberéig, Budapest Mester utca 1. alatti volt lakásukat messze el kell kerülniük.

Ilovszky János ellen a vád népellenes bűntett, a Budapesti

Népbíróság az 1949/17937. sz. iratokból megállapíthatóan előbb hét év kényszermunkára ítéli, majd a Népbíróságok Országos Tanácsa ezt fellebbezési eljárásban hét év börtönre változtatja.

Már 1951. február 21-én, tehát büntetése lejártá előtt egy évvel kérelemmel fordul az Igazságügyi Minisztériumhoz, hogy a hét év lejártakor, nem a vele közölt 1952. március 24-én szabaduljon, ennek ellenére 1952. március hó 9. napján szabadítják. (39)

Hajnali három órakor lép ki a Márianosztrai Börtön ajtaján Ilovsky János „Derékban meghajolva, hófehér hajjal” (40)

Ilovsky a szabadulását követően a keszthelyi Betonútépítő Vállalatnál dolgozik, anyagkezelőként, a börtön azonban megrendítette egészségi állapotát, fizikailag és lelkileg megtört, magára maradt. 1953. decemberében kerül be a keszthelyi kórházba, ugyanitt meghal 1953. december 28-án, a halál oka szívkamra érelzáródás.

Temették 1953. december 31-én a keszthelyi Szent Miklós temetőben, a szilveszteri temetésen a sírásókon és a lelkészen kívül más nem vett részt. (41)

A keszthelyi temetőben Ilovsky János sírja nem ismert, a temető közlése szerint „1978 óta rendelkeznek nyilvántartással”, előbb arra hivatkoznak, Ilovsky sírját keresvén, hogy „1990. körüli büntető eljárás során a könyveket a rendőrség lefoglalta,” majd később arra, hogy „tűz volt a temetőben”...

Nagy valószínűséggel a temetői könyveket, amelyekből megállapítható lenne a sír helyzete, magánszemély tartja birtokában.

A helyzet ilyenén történt alakulásában Keszthely városát egyértelmű és súlyos felelősség terheli abban, hogy Nagykanizsa városa meghurcolt országgyűlési képviselőjének a végtisztességet nem tudja megadni.

VARGA JÓZSEFNÉ

VARGA JÓZSEFNÉ

(1963–1971)

Budapesten született 1914. november hó 27. napján,
megtelt Marcaliban 2009. június 11. napján.

Varga Józsefné Takács Edit apja nyomdász, Takács Károly, édesanyja Sótonyi Anna Pölöskefő községben született.

Édesanyja cselédlánynak került fel Budapestre, valószínűleg ott ismerkedett meg Takács Károllyal, a későbbi házastárssal, a szülők Ózdra kerültek, Varga Józsefné Takács Edit gyermekkorra nagy részét Ózdon töltötte.

Takács Károly részt vett az 1919-es felvidéki eseményekben, mint a Kassai Direktórium tagja előbb Prágába menekült, majd Svédországba, de a család szerint jöttek lapok Norvégiából is.

Svédországban nyomdászként dolgozott de újságíróként is, beutazta Európát, utoljára a spanyol polgárháborúból adott életjelt magáról, ez időszak után viszont nyomtalanul eltűnt, az utolsó életjel róla szóbeli üzenet volt.

Varga Józsefné Takács Edit édesanyja Ózdot követően Nagykanizsán a Weisz családhoz állt be házvezetőnőnek, Weiszek voltak a Kiskastély tulajdonosai, Szabadhegyen birtokuk volt, a család jelentős háztartást vezetett, Varga Józsefné édesanyja irányította a konyhalányok és egyéb háziszolgák tevékenységét.

A gyermek Takács Edit innen járt be iskolába, nagyrészt a Weisz család szabadhegyi birtokáról, polgári leányiskolába járt, később a felsőkereskedelmi iskola női szaktanfolyamát végezte el.

A kislány általában Szabadhegyről úgy jött be, hogy amikor a birtokról hajnalban hozták be a tejet, a tejeskocsival jött, később ugyancsak a gazdaságban munkát végző emberekkel tudott hazatérni.

Dolgozott a Lázár családnál is, segítségükkel került be a Dél-zalai Takarékszövetkezetbe, pénztárosnak.

1951-ig volt pénztáros, az időközben megalakult Országos Takarékpénztárban nem mindennapi karriert futott be, a pénztárosi munkától a legmagasabb pénzügyi vezetői szintig, végül az Országos Takarékpénztár nagykanizsai fiókjának vezetője lett.

1963-tól 1971-ig volt országgyűlési képviselő, 1971-ben nyugdíjba vonult, ekkor 57 éves volt.

Országgyűlési tevékenységével összefüggésbe hozta a nagykanizsai vasútállomás felújítását, a személyszállítással összefüggő peronok kialakítását, az Ostyagyár Nagykanizsára telepítését valamint az Egyesült Izzó Nagykanizsai Gyáregységének fejlesztését.

Házastársa Varga József vámtiszt, aki Marozsamegyesen született, Szombathelyen végzett a premonteri szerzeteseknél. Amikor indult a Maort olajkutatás Zala megyében fúróberendezések, mint az olajkutatás eszközeinek első vámoztatását intézte, ezután a Maort is alkalmazta, szállítással foglalkozott.

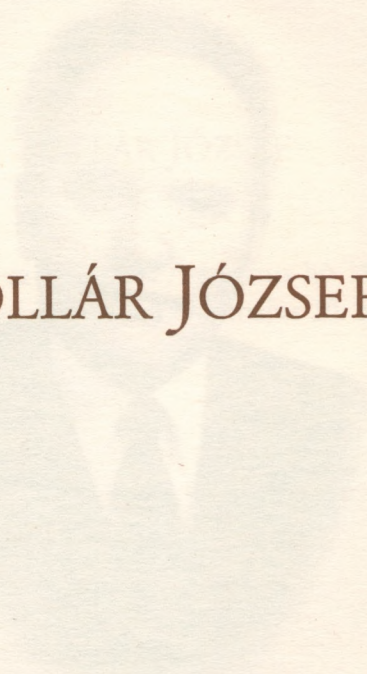
Nagykanizsán a Maort telepen az Olaj utca 10-ben szolgálati lakást kaptak Vargaék Varga József révén, aki 1955-ig dolgozott a Maortnál majd a földművesszövetkezetenél, ezt követően a nagykanizsai sörgyárban szállításvezetőként ment nyugdíjba 1964-ben, meghalt 1994. március 10-én.

Varga Józsefné házasságából négy gyermek származott, Mihály 1941-ben, Annamária 1944-ben, József 1945-ben, Szabolcs 1948-ban született.

1985-ben elköltözött Nagykanizsáról Dunakeszibe, a házastársával együtt, Mihály fiához, Varga József halála után pedig Marcaliba költözött gyermekéhez, Annamáriához, ragaszkodott az önálló házvezetéshez, a gyermekétől kb. 200 m-re lakott és haláláig ellátta magát.

A marcali kórházba 2009. május első napjaiba került, rövid időn belül, két hónap múlva meghalt, halálának oka elesést követő medencecsont-törés, majd mozgáshiány miatti végelgyengülés, halálakor 95 éves volt, és friss szellemi állapotú. (43)

A faint, light-colored portrait of a man in a suit and tie, centered on the page. The portrait is very light and blends into the background.

TOLLÁR JÓZSEF

TOLLÁR JÓZSEF

(1971–1990)

Nagykanizsán született 1927. március hó 19. napján,
meghalt Nagykanizsán 1994. május 20. napján.

Kiskanizsai parasztszülők gyermeke, a szülők a Pivári utcában éltek és gazdálkodtak. Tollár József élte a kiskanizsai sáska gyerekek mindennapi életét.

Általános iskolai tanulmányait Nagykanizsán végezte, a Zrínyi iskolába járt.

A tanulmányairól különösebb információk nincsenek, az viszont tény, hogy amikor a 15 évesen árvaságra jutott édesanyja halála miatt, a család szétszóródott, főleg a nagymamánál laktak a kisebb gyermekek, és amikor egy év múlva az idősebb testvérük megnősült, magához vette testvéreit, a két kisebbik fiút és a leányt.

Tollár József kisgyermek volt amikor már megismerte a kétkezi fizikai munkát a szülei mellett a mezőgazdaságban Ferenc bátyja főleg lovakkal foglalkozott.

Egész fiatalon több szakmában szerzett képesítést, így ács is volt, ebben a szakmában dolgozott az építőiparban és amikor Székesfehérvárra került szakmai továbbképzésre, megismerkedett Hunkár Ilonával, aki kollégista volt a székesfehérvári tanítóképzőben.

Közöttük első látásra szerelem szövődött, ami aztán tartott még 41 évig, 41 évig éltek boldogságban.

Tollár József felnőttként Nagykanizsán érettségizett, könyvelő képesítést szerzett, a Közgazdaságtudományi Egyetem két éves vezetőképző tanfolyama mellett a kor szokása szerint a négy éves pártfőiskolát is elvégezte.

A tanítóképző befejezése után Tollár József és Hunkár Ilona Rácalmáson kötöttek házasságot 1953. november 14-én, majd Zalaegerszegre költöztek.

Zalaegerszegen a Zárda épületében kaptak egy szobát, ahol Tollár a pártiskolán oktatóként dolgozott, Hunkár Ilona pedig az Ady iskolában tanított első osztályosokat, 52 tanulóval.

1954-ben, a tanév végétével Nagykanizsára jöttek, Tollár József mindenáron Nagykanizsán szeretett volna élni.

Nagykanizsán a testvéréhez, Tollár Ferenchez költöztek a Pivári utca 33. sz. alá, ahol egy utcai szobát kaptak udvari wc-vel, itt lakott együtt

Ferenc, a fiúk édesanyja, Tollár István, valamint a fiatalok.

Hunkár Ilona a Zrínyi iskolában tanított, 49 fiú volt az osztályban és mindennap gyalog járt be az iskolába tanítani, Kiskanizsáról.

Ekkor Tollár József már a pártbizottságon dolgozik, ahol „saját irodája” volt.

Gyermekei közül 1956-ban született ifj. Tollár József, 1960-ban Tollár Ilona, ifj. Tollár József két diplomával a ZÁÉV dolgozója, Tollár Ilona tanítónő az iharosberényi általános iskolában.

A forradalom után Tollár József kocsikísérő lett a Szeszgyárban, a Vár utcán.

Nem volt más munka, a családnak meg kellett élnie, kéthónapos kisbabával Hunkár Ilona fizetés nélküli szabadságot vett ki, Tollár József pedig hajnalban indult, és késő este ért haza.

1957-ben felkérték a nagykanizsai Vegyesipari Javító Vállalat vezetésére, ebben a vállalatban szabók, fényképészek, asztalosok, stb. dolgoztak a Magyar utca elején, Tollár rendkívül közvetlen munkatársaihoz, jó szervező, hamar a vállalat élén találta magát.

Felfigyeltek az akkor 30 éves fiatalemberre, és 1962-ben megbízást kap a Kefegyár igazgatói vezetői posztjára, akkori nevén Nagykanizsai Fatömegcikk Ipari Vállalat, gyakorlatilag megszakítás nélkül, egészen nyugdíjazásáig aztán itt dolgozott.

Ebből a kezdetleges kefegyárból, fatömegcikk ipari vállalatból lett vezetése alatt aztán az ország egyik legnagyobb bútorgyára, a Kanizsa Bútorgyár, amely a maga nemében országosan kiemelkedő bútoripari vállalat volt, igen jó – főleg német – nemzetközi kapcsolatokkal.

Nagykanizsa város jelentős munkáltatójaként 38 évig vezette Tollár József a bútoripari vállalatot, fiatal mérnökök vezetésbe emelésével a kor színvonalán álló termékeket állítottak elő.

Országgyűlési képviselő lett, és amikor a Hazafias Népfront jelölt-

jeként indult, azt skandálták az emberek, hogy: „...*jobb a forint mint a dollár, képviselőnk lesz a Tollár*”.

Közel 20 évig volt országgyűlési képviselő, 1990-ig.

Tollár Józsefre általában az volt a jellemző, hogy amikor hazatért a munkája után, akkor megvacsorázott, elővette az iratait, amit rendszeresen, naponta hazavitt, olvasott és jegyzetelt, könyveket olvasott, ebből állt az élete, gyakorlatilag mindig készült valamire.

Halála előtt kb. 10 évvel lett beteg, magas volt a vérnyomása, volt, hogy úgy injekciózták be a nagykanizsai kórházban és vitték mentővel a Kútvölgyi Kórházba Budapestre, volt, hogy ráborult az asztalra Kecskeméten értekezleten és úgy vitték be az intenzív osztályra. A felfokozott életmódja és munkatempója miatt már 10 évvel halála előtt egészségében súlyos jelek voltak, azonban a betegségét soha nem vette komolyan, nem tett eleget az orvosai utasításainak. 1994. május 20-án, egy szívinfarktust követően már lábadozott, az utolsó rosszullét azonban végzetesnek bizonyult, a halálának oka valószínűleg agyvérzés volt.

67 éves volt. (44)

GAZSÓ SÁNDOR

GAZSÓ SÁNDOR

(1967–1971)

Született Pesterzsébeten 1920. március 28-án,
meghalt Zalaegerszegen 1977. május 14-én.

Munkás családban született, apja napszámos volt. Az elemi iskola elvégzése után kifutó volt, majd 1935-ben hentes tanonc lett.

1939-ig dolgozott a szakmájában, majd 1941.évi bevonulásig a budapesti Hazai Fésűfonó Gyárban kapott munkát.

1944-ben leszerelt, a Kispesti Húsárú Gyárban helyezkedett el.

1945. januárjában polgári személyként málenkij robotra vitték a Szovjetunióba, szénbányászként dolgozott 1947. júliusi hazatéréséig, a fogságban hat hetes antifasiszta iskolát végzett.

Visszament korábbi munkahelyére, belépett a Magyar Kommunista Pártba, három hónappal később megválasztották az üzemi bizottság elnökének.

1949. februárban rendőr törzstiszti tanfolyamra vezényelték, annak elvégzése után Szombathelyen, Letenyén majd Mosonmagyaróváron lett járási kapitányság vezető.

1950. augusztusában Zalaegerszegre irányították, ahol előbb a Megyei Rendőrkapitányság szemlélője, majd 1950. novembertől őrnagyi rangban a Megyei Rendőrkapitányság vezetője; bekerült a megyei tanácsstagok sorába.

1951. október 22-én állásából felfüggesztették, majd elbocsátották és a pártból kizárták. Ekkor a zalaegerszegi Erdőgazdasági Szállító- és Gépjavító Kirendeltség-vezetője lett.

1954. decemberében párttagságát visszaállították, 1955. nyarától a Zalai Tatarozó Vállalat igazgatója.

1956. novemberében csatlakozik a Magyar Szocialista Munkás-párthoz, december 25-én ismét kinevezik megyei rendőrfőkapitánynak, a Zala megyei Pártbizottság és a Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának a tagja.

1957. áprilisától alezredes, a következő évben leérettségizik, majd egy éves pártfőiskolát végzett.

1958. november 16-tól 1975. április 11-ig országgyűlési képviselő.

1963-tól ezredesi rendfokozatban vezeti a megyei rendőrkapitányságot.

1965-ben a Pécsi Tanárképző Főiskolán befejezi tanulmányait.

1967. január 28-ig a Hazafias Népfront Zala Megyei listán jutott képviselői mandátumhoz, majd 1967. március 19. és 1971. február 10. között a Zala Megyei 7. számú, nagykanizsai, 1971. április 25-től Zala Megyei 5.számú egyéni választókerületében szerzett képviselői mandátumot.

4 gyermeke közül Katalin gyógyszerész, Gizella orvos, Sándor magyar, történelem szakos tanár, János közgazdász, a könyv írásakor már nem él.

1974-ben beosztásából felmentették, és nyugállományba helyezték.
(45)

Gazsó Sándor a megyei képviselőcsoport vezetője, nagykanizsai országgyűlési képviselőként támogatta az Izzó Nagykanizsára telepítését és fejlesztését, a Sörgyár fejlesztését, a Bútorgyár létrehozatalát és fejlesztését, valamint a Dunántúli Kőolajipari Gépgyár fejlesztését, igen jó viszonyt ápolt azok vezetőivel, Dénes Jánossal, Gömöri Jánossal, Tollár Józseffel, Kállai Sándorral, de a nagykanizsai választópolgárok gondját-baját ugyanúgy szíven viselte, képviselői fogadóóráit soha el nem mulasztotta. (46)

Felmentése koholt vádak alapján történt.

1974. februárjában még az általa vezetett rendőrfőkapitányságot ismerik el a legjobbnak az országban, 1974. július 1-én pedig elmozdítják, ami az akkor 54 éves Gazsót rendkívüli mértékben megviseli, kedélybeteg lesz, nem találja a helyét, nem tud belenyugodni abba, hogy igaztalanul vádolták meg.

A méltatlan meghurcolás az egészségét felőrölte. Meghalt Zalaegerszegen, 1977. május 14-én, rendőri tiszteletadással temették el. 57 éves volt.

UJVÁRI SÁNDOR

UJVÁRI SÁNDOR

(1980–1989)

Született a Heves megyei Szihalom községben
1932. augusztus 4-én.

1932. augusztus 4-én születtem a Heves megyei Szihalom községben. Apám földműves, majd üzemi munkás, anyám háztartásbeli, egy ideig kiskereskedő volt.

1942-ben íratlak be a 8 osztályos mezőkövesdi állami gimnáziumba, ahol 1950-ben érettségiztem. Ezután felvettek a budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemre. Innen egy év után átiratkoztam az akkor alakuló Idegen Nyelvek Főiskolájára, amely később beolvadt az Eötvös Lóránd Tudományegyetembe. 1954-ben itt végeztem francia nyelv szakon. Időközben két éven át a Magyar Távirati Irodának voltam az ösztöndíjasa és itt végeztem újságírói munkát.

A főiskola elvégzése után a Demokratikus Ifjúsági Világszövetségnek lettem a munkatársa, amelynek központja akkor Budapesten volt.

Ebben az időben mozgalom indult a falusi ifjúsági szervezetek (DISZ) megsegítésére. Mivel már rendelkeztem ezen téren bizonyos tapasztalatokkal, hiszen középiskolásként és főiskolásként is ifjúsági vezető, egy ideig a fővárosi egyetemek és főiskolák sportkörének, a Budapesti Haladásnak a diákelnöke voltam, engem is felkértek, hogy ideiglenes jelleggel kb. egy évre vállalnék-e ilyen feladatot.

Vállaltam és választanom lehetett, hogy az ország melyik területére mennék szívesen. Zala megyét választottam, akkor még nem gondolva hogy végleg Zalában maradok.

Így kerültem 1954 őszén Nagykanizsára, ahol a DISZ, majd később a KISZ Járási Bizottságának titkára voltam. Ebből a beosztásból helyeztek 1958. júniusában a nagykanizsai városi pártbizottságra, ahol főként propagandával és művelődési területtel foglalkoztam.

A Nagykanizsán töltött évek után 1961-től két évig a budapesti Pártfőiskolán tanultam.

Ezután 1963-ban helyeztek Zalaegerszegre a Zala megyei

Pártbizottságra, ahol agitációs és propaganda osztály vezetője, három év múlva pedig a megyei pártbizottság titkára lettem.

Ebben az időben már tagja voltam a Zala megyei Tanácsnak és a Végrehajtó Bizottságnak.

1968. február 15-én választottak meg a Zala megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága elnökévé. (Ekkor még a VB. választott elnököt, majd később már a Tanács.)

Megválasztásom után számba kellett venni a megye akkori helyzetét és az ebből adódó teendőket.

Abban az időben a megyék fejlettségi színvonalának rangsorában a Zala megye a legutolsók között volt. Elaprózott településhálózata, földrajzi, természeti adottságai, az akkor ellenségnek tekintett Jugoszlávia határának a közelsége mind közrejátszott abban, hogy a megye elmaradt a fejlődésben. A megye délnyugati részén elterülő Göcsejt a megyére vonatkoztatva pejoratív jelzőként emlegették.

A megyének nem volt számottevő ipara. A korábban országos jelentőséggel bíró olajipar már leszálló ágban volt.

Zalaegerszegen a Ruhagyár, a Nagykanizsán a DKG, ezen kívül néhány kisebb - főként tanácsi fenntartású - vállalat jelentette az ipart. Az iparban foglalkoztatottak száma tehát igen alacsony volt.

A mezőgazdaság elsősorban kedvezőtlen adottságai miatt jelentősen elmaradott volt. Bár már megalakultak a termelészövetkezetek de a szabdalt művelhető területek, az egy falu egy tsz gyakorlat, a szakemberek és a gépi felszereltség hiánya rányomta a bélyegét a működésre, a valóban nagyüzemi gazdálkodás kialakítására. Csaknem valamennyi tsz állami pénzügyi támogatásra szorult.

A közoktatásra is kihatott az apró falvas települési rendszer. A falusi

kisiskolák, amelyben nagyobb részt osztatlan oktatás folyt, ahol egy-egy pedagógus egy időben több osztályt is tanított, minden elismerést érdemelve sem tudtak elég hatékonyak lenni. Nem tudták csökkenteni az itt tanulók hátrányos helyzetét.

A városokban gimnáziumok és szakiskolák működtek, a megyének felsőfokú oktatási intézménye nem volt.

Az egészségügyi, szociális ellátás is sok segítségre szorult. A községek jelentős részében nem volt vízmű, de a városok ellátása, csatornahálózata is sürgős intézkedéseket igényelt.

A közlekedést főként autóbusz járatokkal bonyolították le, de volt olyan kisközség is, amelyhez még szilárd burkolatú bekötő út sem vezetett.

Ilyen körülmények között kellett a munkát elkezdni.

Mindenekelőtt minden területre kiterjedő, átfogó programot dolgoztunk ki, közben folyamatosan erősítve a felsőfokú végzettségű szakemberekkel a tanácsi apparátust.

Az iparfejlesztés, a foglalkoztatottsági színvonal növelése érdekében az országos szervekkel, egyes fővárosi nagyüzemek vezetőivel folyamatosan tárgyalásokat folytattunk. Ennek eredményeként több üzem települt elsősorban a városokba, de nagyobb községekbe is.

Különös gondot fordítottunk az építőipar fejlesztésére.

Akkoriban az volt a rendszer, hogy a megyék központi támogatását un. "rubrikákba" sorolták, amelyeket nem lehetett átlépni, viszont amelyik megye nem tudta felhasználni - elsősorban építőipari kapacitás hiánya miatt - a számára szánt összeget azoktól azt átcsoportosították azoknak, akik aztán a megjelölt célra fel tudták használni. Ezért kiemelt támogatást adtunk a kapacitás növelésére mind a Zala megyei Állami Építőipar, mint a Zala megyei Tanácsi Építőipar számára.

Így lehetőségünk volt arra - számos esetben - , hogy a más megyékben fel nem használt összeget ezekről információt kapva jó kapcsolataink alapján - fogadni tudjuk.

Ennek következtében több olyan fejlesztést is meg tudtunk valósítani, amelyek eredetileg nem, vagy csak későbbi időben szerepeltek terveinkben.

A fejlesztések miatt jelentkező munkaerő szükségletet főként a városokba áramló falusi bevándorlásból lehetett fedezni. Ehhez viszont a bejáráshoz megfelelő közlekedési lehetőséget, a letelepedéshez lakásokat, iskolákat, óvodákat, bölcsődéket kellett építeni.

Az 1980-as évekre tehát minden munkaképes egyén számára lehetőség teremtődött arra, hogy munkát vállalhasson, vagyis aki dolgozni akart, az dolgozhatott. Nagy változások mentek végbe a mezőgazdaságban.

Az üzemek vezetői rájöttek arra, hogy az apró tsz-ek nem képesek fennmaradni, eredményesen működni. Ezért elkezdődött a tsz-ek egyesülési folyamata, amely a 70-es évek végére befejeződött. A létrejött egyesült tsz-ek, a nagyüzemekben gazdaságosan működtethető gépek, a jelentősen gyarapodó, jól felkészült mezőgazdasági szakemberek munkája következtében már képesek voltak a nagyüzemi gazdálkodásra. A legtöbb tsz-ben a rendszeres foglalkoztatás a jövedelem növelés érdekében kiegészítő üzemágakat is létrehoztak.

Tehát a termelőszövetkezetek megerősödtek, szanálásukra csak elvélve került sor.

1971-ben Zalaegerszegen megkezdte működését a Pénzügyi és Számviteli Főiskola kihelyezett tagozata. Ennek az intézménynek a létrehozása jelentős anyagi áldozatokat követelt. A pályázatot azzal nyertük el, hogy a pályázó megyék közül a legjobb ajánlatot mi tettük.

A közoktatásban a megye legnagyobb gondját a falusi általános iskolák helyzete jelentette.

Lehetővé kellett tenni, hogy a kisiskolákban tanuló fiatalok hátrányos helyzete megszűnjön, vagy legalábbis mérséklődjön, hogy legyen esélyegyenlőségük a továbbtanulásra. Ezt csak az iskolák körzetesítésével lehetett biztosítani. Kijelöltük a körzeti központi iskolákat, ahová a környező kisiskolák felső tagozatos tanulóit csatoltuk, az alsó tagozatosokat - még osztatlan oktatás esetén is - helybenhagyva, indokolt esetekben ezeket is átcsoportosítva. Ez a megoldás sok munkát, a pedagógusokkal és az érintett szülőkkel számos találkozást és meggyőzést igényelt.

A kijelölt körzetekbe szakképzett pedagógusokat telepítettünk, iskolákat bővítettünk vagy újakat építettünk és megfelelő felszereltséggel láttuk el. Lehetővé vált, hogy a szakrendszerű oktatás a központokban szinte teljessé váljon. Ezt országos szinten, a megyék között elsőként hajtottuk végre. Így az itt tanuló fiatalok az iskola elvégzése után egyenlő feltételekkel pályázhattak a továbbtanulásra.

Csapi községben megvalósítottuk az országban az első cigány kollégiumot, ahol a megyéből beiskolázott cigány fiatalok az általános iskola alsó tagozatán tanulhattak, majd a felső tagozatot a szomszédos Nagyrécsa községben létrehozott kollégiumban folytathatták.

A megyei elképzelések között szerepelt egy önálló színházi társulat megteremtése. Ehhez a lehetőségek a 70-es évek végére értek meg. A Művelődési Minisztérium anyagi támogatását is igénybe véve, az előkészületek megkezdődtek. Zalaegerszegen, az akkori Szakszervezeti Művelődési Házat megvásároltuk és átalakítottuk. Megépítettük a szükséges raktárakat és több mint 50 színészlakást.

Egy előidény után, ami a zalaegerszegi Városi Művelődési

Központban bonyolódott, 1983-ban megnyílt a Megyei Tanács fenntartásában működő Hevesi Sándor Színház.

Ebben az időben megépült, ugyancsak jelentős támogatással Nagykanizsán a művelődési ház, és több községben kultúrház.

A megye addigi sportéletére nagy befolyást gyakorolt a ZTE labdarúgó csapatának 1972-ben az élvonalba (NB I.) történő feljutása és új stadion építése. 1980-ra elkészült a zalaegerszegi Sportcsarnok, ami abban az időben – a budapesti és a miskolci után – az országban a legnagyobb és legmodernebb volt.

Felépült Nagykanizsán a modern fedett uszoda és a megyében számos iskolai tornaterem. A megye sportélete fellendült és eredményei is országos elismertségre tettek szert. Pl. a ZTE kosárlabda csapata 1988-ban megnyerte az NB I-es bajnokságot, a zalaegerszegi rekortán borítású atlétikai pályán az atléták is több országos rekordot értek el.

Pacsán labdarúgó kollégium alakult a tehetséges általános iskolákban tanuló fiatalok részére, de a tömegsport is egyre közkedveltebbé vált.

Jelentősen bővült és fejlődött a Zalaegerszegi Megyei és a Nagykanizsai Városi Kórház.

A városokban és a községekben is több orvosi rendelő épült.

Az olajipari kutatások eredményeként a megye területén számos hőforrás keletkezett, ezért több helyen is terveztek melegvizet fűrdőket létesíteni. Az erőforrások koncentrálása miatt azonban a megyei vezetés elhatározta, hogy csak egy településnek tud támogatást adni, azt viszont kiemelten kezeli. A választás a körülményeket és a geológusok véleményét figyelembe véve Zalakarosra esett. A Megyei Tanács az ez irányú munkák tervezésére és irányítására létrehozta a Zalakarosi

Intéző Bizottságot, amit a Megyei Tanács egyik elnökhelyettese vezetett. A fürdő kezelését pedig a nagykanizsai vízműre bízta. Rövid idő elteltével az illetékes hatóságok a vizet gyógyvízzé nyilvánították. A fejlődés elindult és ma már a zalakarosi Gyógyfürdő nem csak hazailag de nemzetközileg is ismert és elismert gyógy- és üdülőhely.

Elnökségem alatti időszak egyik jelentős eseménye volt Keszthely és a keszthelyi járás Zala megyéhez történő visszacsatolása. Ugyanis az 1950-es évekig az északi Balaton part egésze Zala megyéhez tartozott. Ekkor – nem lehet tudni, hogy milyen okokból – ezt a területet és még a tapolcai és a sümegi járást is Veszprém megyéhez csatolták. A közvélemény mindig is sérelmezte ezt az eljárást, de sokáig semmit sem lehetett tenni a visszacsatolásra. A Megyei Tanács vezetése a 70-es évek közepén elhatározta, hogy napirendre tűzi ezt a kérdését.

Több tanulmányt és javaslatot dolgoztunk ki. Számos konzultációt, tanácskozást tartottunk a központi szervekkel, több jelentős befolyással bíró országos vezetővel is, akiknek a támogatását sikerült elnyerni. Figyelembe kellett venni az ellenérveket is, főként a Veszprém megyei vezetés erőteljes tiltakozását.

Végül 1978 őszén az országos vezetés számunkra kedvező döntést hozott és így 1979. január 1-i hatállyal Keszthely város és a keszthelyi járás újra Zala megyéhez került. Ilyen nagyságrendű területi átcsatolásra a megyék között ebben az időszakban nem volt példa.

Ezzel Zala megye gazdagabb lett egy várossal, a Balaton part egy részével, a keszthelyi öböllel, a Keszthelyi Agrártudományi Egyetemmel, Hévízzel és számos községgel.

A megye lakosságának száma ekkor meghaladta a 300 ezer főt.

Ez időben kapott városi rangot Lenti és Zalaszentgrót nagyközség is,

mivel megfeleltek a várossá nyilvánítás feltételeinek.

A megyei közműhálózat is jelentősen fejlődött. A szilárd burkolatú bekötő utak minden községhez megépültek, így ezek is bekapcsolódhattak a közúti forgalomba. A közúthálózat korszerűsödött új utak építésével és a régebbiek felújításával.

A községekben is elkezdődött a vízművek építése, több helyen a csatornaépítés is.

Évente, mintegy ezer új állami lakást építettünk. Fontos része a megye fejlődésének, szellemi gyarapodásának a nagyszámú értelmiségiek, főként pedagógusok, mérnökök, orvosok, jogászok Zalába költözése és munkássága, többségük végleges letelepedése.

Ebben az időszakban a tanácsok szerkezete is változott. Kezdetben a megyében két városi (Zalaegerszeg és Nagykanizsa) és öt járási (zalaegerszegi, nagykanizsai, lenti, letenyei és zalaszentgróti), valamint szinte minden községben helyi tanács működött.

Majd először megszűntek a járási tanácsok, helyettük járási hivatalok alakultak. A községi tanácsok közös tanácsokba szerveződtek, ezáltal jelentősen nőtt munkájuk színvonala.

A szakember ellátottság növekedése következtében számos hatáskört lehetett számukra adni, amit korábban járási szervek végeztek.

Később a járási hivatalok is megszűntek és létrejött a városokhoz tartozó városkörnyéki hálózat rendszere.

A megye fejlesztésében és lakosság ellátásában kulcsszerepet töltöttek be a tanácsok, e testületek tagja és a tanácsi apparátusok dolgozói, akik túlnyomó többségben megfelelő felkészültséggel és példamu-tatóan látták el feladataikat.

Az 1980. évi országgyűlési képviselői és tanácsági választások során lettem országgyűlési képviselő.

Nagykanizsa város északi városrésze és Kiskanizsa, valamint 17 környező község tartozott a körzetembe. A települések vezetőivel rendszeres kapcsolatot tartottam. Tájékoztam fejlesztési lehetőségeikről, terveikről, egyéb közéleti gondjaikról és a lehetőségek szerint segítettem azokat. Ezek mind szerves részei voltak a megye fejlesztésének.

Nagykanizsa esetében pl. igen jelentős volt a lakások építése, a városi művelődési ház, a korszerű fedett uszoda felépítése, vagy annak idején a Murai Vízmű megvalósítása, továbbá az Egyesült Izzó letelepítésének támogatása.

A város vezetőivel rendszeres munkakapcsolatot tartottam. Ez vitákkal is járt, hiszen a megye vezetőjeként nem csak a várost, hanem az egész megyét is kellett képviselnem és a lehetőségek szerint a többi település fejlődését is elősegítenem.

Az országgyűlési képviselői munkám fontos része volt, hogy az országgyűlés Településfejlesztési és Környezetvédelmi Bizottságának titkára és az országgyűlési képviselők Zala megyei csoportjának elnöke is voltam.

1988. végén – másfél hónap híján 21 évi megyei tanácselnöki tevékenységem után – kértem felmentésemet ebből a beosztásból, amely egész életem munkásságának meghatározó része volt.

Ez a két évtized megváltoztatta Zala megyét. Az 1980-as évek végére sereghajtóból – a meglévő gondok és nehézségek ellenére – a megyék fejlődési sorrendjében az első harmadba került.

Az elért eredmények a megye szorgalmas lakosságának, egészséges lokálpatriotizmusának, az erők összefogásának köszönhető. Mindezek

jó alapot teremtettek Zala megye további fejlődéséhez, ami a következő generációk felelősségteljes feladata.

1989. január 1-jével – korábbi megállapodásunk értelmében – a Külügyminisztérium állományába kerültem és tanácsosként Párizsban a Magyar Nagykövetségen végeztem diplomáciai munkát.

Ez év elején lemondtam országgyűlési képviselői mandátumomról, mivel ezt a megbízatást külföldről már nem lehetett elvégezni.

1990. nyarán mentem nyugdíjba. Azóta is Zalaegerszezen élek feleségemmel, aki középiskolai tanár és a zalaegerszegi Városi Középiskolai Kollégium igazgatójaként vonult nyugállományba.

Fiam ügyvéd, fiú unokám is jogot végzett.

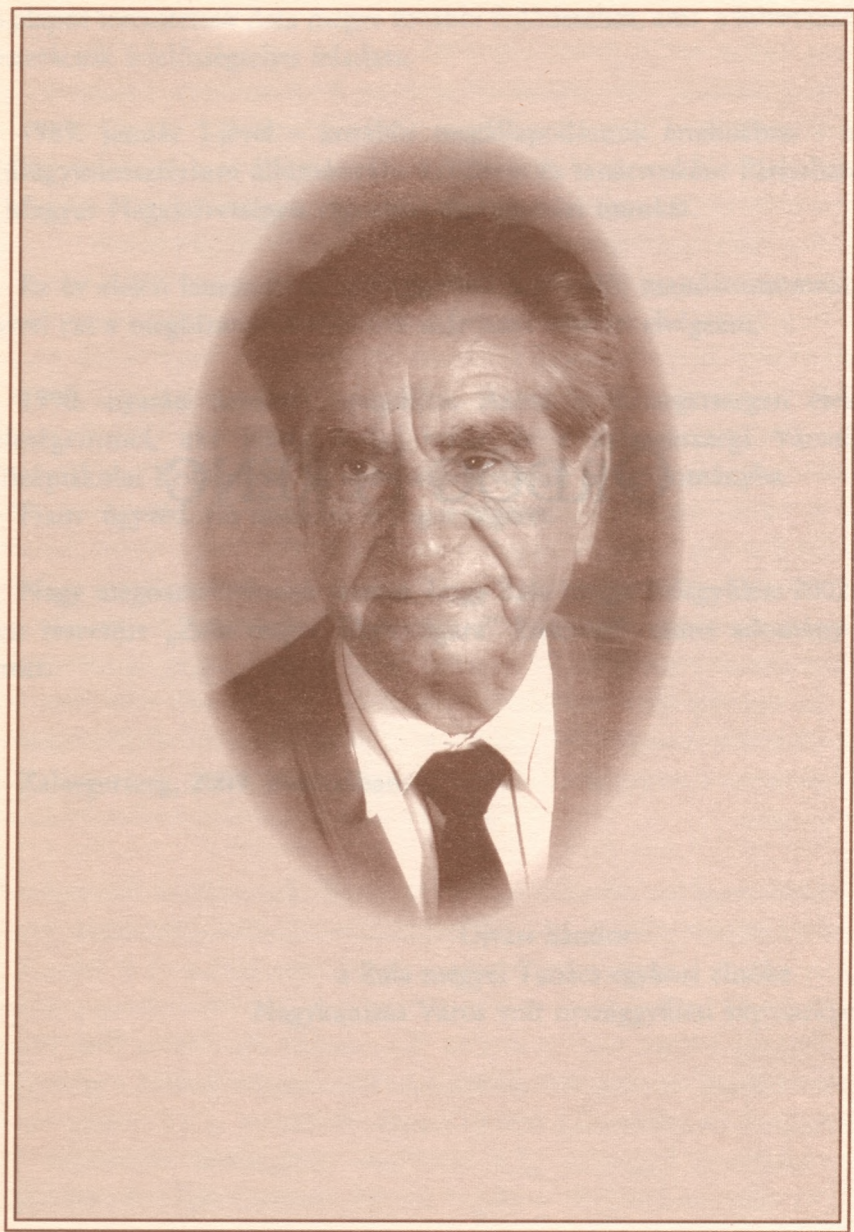
Nagy megtiszteltetésnek tartom, hogy Zala megye Közgyűlése 2002-ben részemre „Zala megye Díszpolgára” kitüntető címet adományozott.

Zalaegerszeg, 2009. júniusában.

Ujvári Sándor
a Zala megyei Tanács egykori elnöke
Nagykanizsa Város volt országgyűlési képviselője

ÖRDÖG FERENC

ÖRDÖG FERENC

(1989–1990)

Gyulajon született 1933. április hó 5-én.

Földműves szülők gyermeke. Korán árvaságra jutott: anyját 3 éves korában, apját - aki 1943-ban hősi halált halt - 9 éves korában vesztette el.

Anyanyelvét gyámjától, özvegy nagyanyjától tanulta, ami meghatározó volt későbbi nyelvészeti tudományos pályáján.

Dombóváron érettségizett, majd a Szegedi Tudományegyetem hallgatója lett, ahonnan államvizsga után feleségével együtt Nagykanizsára került a mai Batthyány Lajos (korábbi Irinyi Dániel majd Landler Jenő) Gimnáziumba.

Több híres professzor - Mészöly Gedeon, Klemm Imre, Nyíri Antal, Rácz Endre, Halász Előd - tanítványaként már az egyetemi évek alatt bekapcsolódott a tudományos munkába.

Nagykanizsára kerülve ő vezette a zala megyei földrajzi név - gyűjtés és - kiadás munkálatait.

1960-ban egyetemi doktor, 1973-ban kandidátus. 23 évig (1977-2000) másodállásban az MTA Nyelvtudományi Intézetének tudományos főmunkatársa. 1976-tól az ELTE Magyar Nyelvészeti Tanszékének címzetes egyetemi docense. Az MTA Köztestületi tagja. 2000-től-2004-ig Széchenyi Professzori ösztöndíjasként a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen oktatott, jelenleg a fenti intézmény Doktori Iskolájának külső tanára.

Több kitüntetésbe részesült (Csüri Bálint-emlékérem, Állami díj, Zala Megye Alkotói díja, Pro Urbe Nagykanizsa, Pais-díj, Zala megye, Nagykanizsa és Gyulaj díszpolgár) (45)

A rendszerváltozásig a néprajzi és a népnyelvi gyűjtéseket a Hazafias Népfront keretében végezték mindazok, akik erre szakmai és érzelmi készletet éreztek. Magam is így voltam ezzel, amikor honismereti szakkört szerveztem a Nagykanizsai Művelődési Házban, amely

viszonylag hosszú fennállása alatt (1962-től-1987-ig) meglehetősen szép eredményeket ért el, mind az országos pályázatokon (I., több II. és III.díj), mind a keszthelyi Helikoni Ünnepeken: 34 arany, 15 ezüst és 1 bronzérem. E dolgozatokból 14 nyomtatásban is megjelent az ELTE Névkutató Munkaközössége, 1 pedig az MTA Nyelvtudományi Intézete kiadásában. Közben beválasztottak a Hazafias Népfront helyi elnökségébe, hogy a városi honismereti mozgalmat képviseljem, amely természetesen nemcsak az ifjúság fentebbi munkálkodására terjed ki, hanem a hazafias érzelmű felnőttekére is, akik Fülöp György kiskanisai ragadványnevek című dolgozatával megkezdték a Nagykanizsai Honismereti Füzetek kiadását. Később e sorozat mintegy előkészítője lett Nagykanizsa város monográfiájának (az I. kötet 1994-ben, a II. 2006-ban jelent meg, a III. kötetben most dolgoznak a kutatók).

Mindezeket azért bocsátom előre, hogy rávilágítsak arra a rendszeres kapcsolatra, amely a fentebbi társadalmi-politikai szervezethez fűzött. Amikor 1985-ben az országgyűlési képviselő választások révén a többes jelöléssel ismét megrendült az egypártrendszer - azaz a diktatúra -, engem is jelölt képviselőnek a városi népfront. A választáson pótképviselő lettem, majd a képviselő külszolgálati beosztása után, egy évig, a rendszerváltozásig Zala megye 7. számú választó kerületében független képviselőként, de az MDF programjának és az Ellenzéki Kerekasztal törvényjavaslatainak a szellemében dolgoztam, illetőleg szavaztam.

Az 1989. évi tavaszi ülészak kezdetén jelentette be Németh Miklós miniszterelnök, hogy véget ért a szocializmus, új korszak kezdődik Magyarország történelmében, amit a nép néhány nap múlva a maga humorával új köszöntésben fogalmazott meg: Dicsértessék a Jézus Krisztus, megbukott a kommunizmus.

Rövid parlamenti képviselőségem azzal kezdődött, hogy kérdést intéztem a vízügyi és környezetvédelmi miniszterhez; mit lehet, mit

kellene tudnunk a tervezett murai vízlépcsőről, amely ha elkészül, több káros következménye mellett tönkreteszti kiskanizsa mezőgazdaságát, azaz Nagykanizsa éléskamráját, mivel az általam felkért szakemberek egybehangzó véleménye szerint mintegy 40 cm-rel megemeli a talajvízszintet. A tervet a kormány – nyilvánvalóan egyéb okok miatt is – elvetette.

1989. október 17-én nemzetiségeink névhasználatához szóltam hozzá, amikor is az 1983-ban megjelent Anyakönyvi Igazgatás című kézikönyvet bírálva azt indítványoztam, hogy ne csak nemzetiségüknek megfelelő utónevek (keresztnevek) kiválasztásában, hanem a helyesírás megválasztásában is adjunk szabadságot. Az e fajta utónevek a magyar abc betűivel való lejegyzés mellett k í v á n s á g u k r a anyakönyvezhetőek legyenek a német, román, horvát, szlovén és szlovák abc betűivel. Az esetleges görög, ukrán, szerb, orosz nemzetiségiel görög, illetőleg cirill betűs nevet természetesen a magyar abc betűivel kell továbbra is átírni. Átírásukat grécistáink, tehát a görög nyelv kutatói és szlavistáink már korábban kidolgozták (bennünket is szomorúság tölt el, ha külföldön élő honfitársaink nevérol – Márai Sándor szavait idézve – lehull az ékezet.)

Az 1989-es év végén a kedvezményes kamatozású lakásvásárlási hitelek kamattámogatásának a leépítésére az un. kamatadó bevezetését ajánlotta a kormány, ami mintegy kétmillió állampolgárt érintett. Akkor már tudván tudtuk, hogy az ország teljesen eladósodott, ezt a kedvezményt a kormány tovább nem tudja magára vállalni. A megoldást rátestálta a következő parlamentre. Ők sem tudták vállalni.

Amikor Kulcsár Kálmán igazságügyi miniszter vagylagosan az országgyűlés elé terjesztette a kétkamarás parlament tervét, emlékezetem szerint csak ötödmagammal szavaztuk meg. Kulcsár professzor is, magam is meglepődtem, mert már a miniszteri előterjesztésből is kitűnt, sem nemzetiségeinket, sem egyházainkat, sem pedig a különböző nagy létszámú szakmai csoportokat (kamarákat)

stb. a területi tagoltságú, tehát horizontális egykamarás parlament nem tudja – ombudsman ide vagy oda – kellő módon képviselni. Folyosói beszélgetésekből tudom, e másik kamara ekkora mérvű elutasításának egyik oka a megfelelő tájékozódás hiánya volt. Sokan a régi felsőházzal azonosították, márpedig az országgyűlési képviselők fölött ne legyen senki, esetleg csak a jó Isten.

Nem részletezem felszólalásaimat, azt azonban megkívánom jegyezni, hogy elleneztem a Kossuth díj nevének megváltoztatását. Legfőbb okom az volt, hogy egy névcserével óhatatlanul sértenénk Kossuth Lajos emlékét, de sértenénk legnagyobb magyarjaink, József Attila, Bartók Béla, Kodály Zoltán, Illyés Gyula – nem sorolom tovább – emlékét is. Szerencsére kitűnő kompromisszum született: legkiválóbb művészek, írók, költők munkásságát továbbra is Kossuth-díjjal ismeri el a kormány, a személyhez nem kötődő Állami díjat a jövőben Széchenyi-díjnak nevezzük, amit viszont a legkiemelkedőbb tudósainknak, feltalálóinknak stb. ítéljenek oda. Aligha túloztam, amikor a Kossuth-díj védelmében azt mondtam, külföldön is elmarasztaltak volna bennünket, különösen mert azokban a napokban avatták fel Kossuth Lajos mellszobrát az Amerikai Egyesült Államok Capitoliumában.

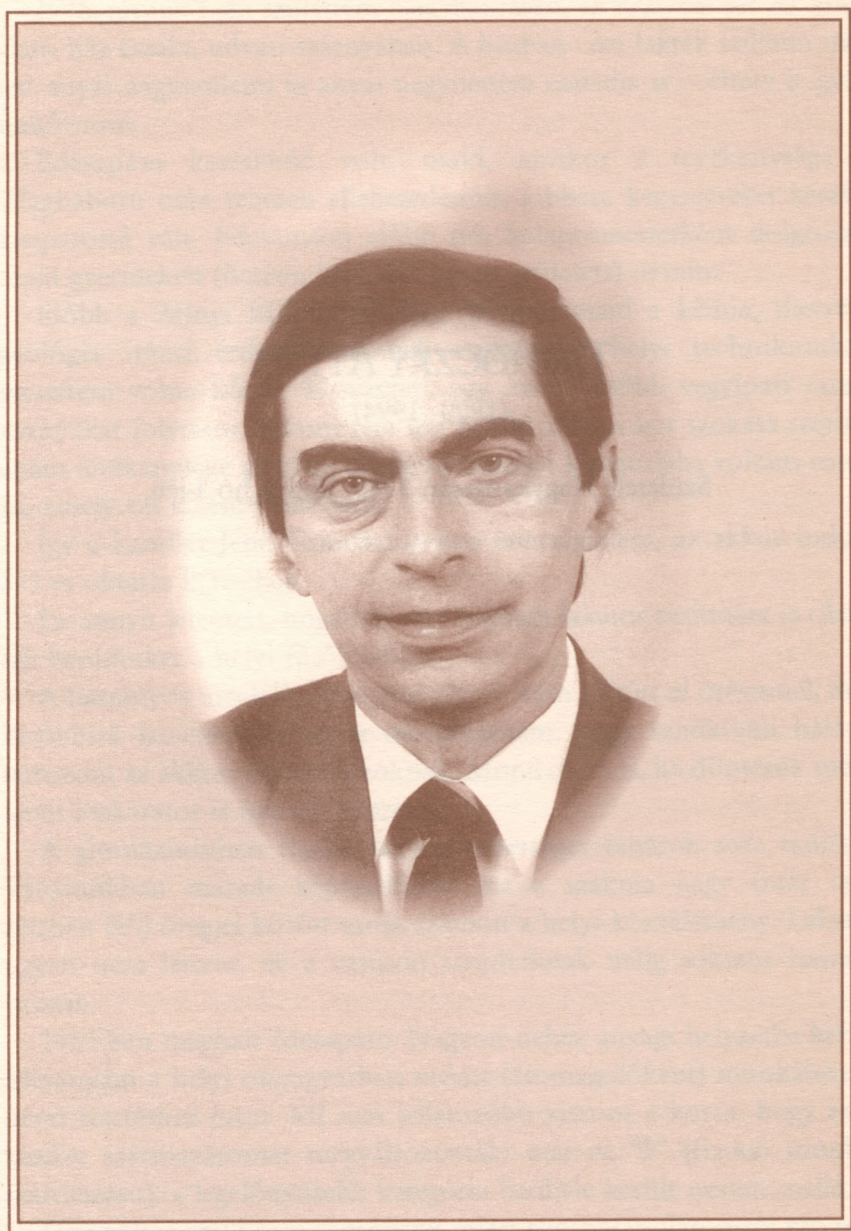
Végezetül azt kell mondanom – bár a nyomdában lévő korrek-túrázásra váró nagyobb szabású munkám miatt tűkön ültem a parla-mentben –, örülök és máig megtiszteltetésnek tartom, hogy szerény módon ugyan, de ott bábáskodhattam az új Magyarország megszületésekor.

Ördög Ferenc

Ördög Ferenc 2011. november 29-én Budapesten az MTA székházá-nak dísztermében vette át a Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége és Doktori Tanácsa 2011. évben adományozott MTA Doktora Oklevelet.

TARNÓCZKY ATTILA

TARNÓCZKY ATTILA

(1990–1994)

Született Nagykanizsán 1945. június hó 1-jén.

1945. június 1-jén születtem Nagykanizsán, az Erzsébet tér 20. szám alatti ház északi, udvari szárnyában. A házban - ott laktak szüleim mellett anyai nagyszüleim és anyai nagynéném családja is – éltem le gyermekkorom.

Édesapám kereskedő volt, majd, amikor e tevékenysége a világháború után teljesen ellehetetlenült, jobbára kegszereket készítő kisiparossá vált. Édesanyám előbb női kalaposmesterként dolgozott, majd gyermekeit (öcsém, később húgom született) nevelte.

Előbb a Zrínyi Miklós iskolába jártam, majd a kémia, illetve a geológia iránti érdeklődésemnek engedve a helyi technikumban szerettem volna kőolaj bányászati, egy évvel később vegyipari tanulmányokat folytatni. Semmi sem lett belőle, mert a kor szokása szerint, apám tevékenysége alapján, olyan származási kategóriába voltam sorolva, amely ezt lehetetlenné tette.

Így a Landler Jenő Gimnáziumban érettségiztem, az akkor induló 5+1-es oktatás keretében.

Ez annyit jelentett, hogy heti egy napban lakatos szakmára is oktattak bennünket a helyi fűtőházban.

A hátrányos megkülönböztetés persze nem töltött el örömmel, de a későbbiek ismeretében azt is mondhatnám, hogy rendkívüli hálával tartozom az akkori döntéshozóknak. Mondanám is, ha döntésük mögé némi jóakaratot is tudnék képzelni.

A gimnáziumban fiatal, nagyon tehetséges tanárok sora tanított. Városunkban maradt képviselőiket ma a szakma nagy (már csak részben élő) öregjei között tartja számon a helyi közvélemény. Lakatos ugyan nem lettem, de a vasúton tanultaknak máig sokszor hasznát veszem.

1961-ben meghalt édesapám. Nagyon nehéz anyagi helyzetbe került édesanyám a helyi ostyagyárban tudott (csomagolóként) munkához és némi fizetéshez jutni. Mi sem jellemzőbb viszont a korra, hogy ettől kezdve származásomat megváltoztatták: már az "F" (fizikai munkás származású), a legelőnyösebb kategória betűjele került nevem mellé.

Úgy volt, hogy pénztelenségünk miatt továbbtanulásomról szó sem

lehet, de kedves emlékű osztályfőnököm, Dávidovics Sándor rábeszélésére édesanyám magára vállalta ezt a további terhet is.

Mivel a szabályos jelentkezési időhatáron már túl voltunk, már csak olyan intézmények jöhettek számításba, ahová még nem jelentkeztek elegen. Így kerültem Székesfehérvárra a geodéziai felsőfokú technikumba. Földmérő sem lettem azonban, aminek okozója - végső soron - szintén osztályfőnököm lett.

Az érettségit követő szünetre a város nyári napközijébe szerzett nekem egy állást, ahol a gyerekekre kellett ügyelnem programjaikon. Az egyszerű pénzkereseti lehetőség azonban hamarosan ennél többnek bizonyult. Ez az elfoglaltság - saját meglepetésemre is - megtetszett; a következő évben is jelentkeztem a munkára, majd eldöntöttem, hogy tanár leszek.

Jelentkeztem hát az ELTE TTK kémia-fizika szakára, bízva abban, hogy első próbálkozásra felvételt nyerek (a választott tárgyakat már akkor is népszerűtlenség jellemezte a továbbtanulók körében), hiszen nem szerettem volna további időt veszteni. Bejutásom valóban sikerült, de ahhoz, hogy ott öt további évet tölthessek - már magamat ellátva, tovább nem terhelve a családi kasszát -, társadalmi ösztöndíj szerződést kellett kötnöm a megyei tanáccsal. Ez meg is történhetett, mert akkoriban a középiskolai diákok száma még nőtt, növelni kellett a tanárok számát, választott szakjaimból pedig ezen felül is hiány volt.

Öt esztendő elteltével így kaphattam meg tanári oklevelem és kezdettem azt a munkát, amit nyugdíjazásomig szívesen végeztem. Szerződésemet öt évre a megyéhez kötött és a megyei tanács - élve jogával - a helyi Dr. Mező Ferenc Gimnáziumba helyezett. Kötelezettségem időtartamának lejártával is itt maradtam - jól éreztem magam akkor és később is -, így aztán a 2005-ös nyugdíjazásom is az intézményben ért.

Tanári tevékenységem első részét olyan politikai rendszerben kellett végeznem, amelyet végletekig hazugnak, álszentnek éreztem. Ugyanakkor úgy tűnt, hogy a változtatásra emberileg belátható időtartamon belül nincs esély. A kialakult hidegháborús helyzetben a Szovjetunió (is) korlátlan úr volt saját „szemétdombján”. Európa keleti

felében a dolgokat megeléglő országok ismétlődő „internacionalista”, fegyveres „rendbetételben” részesültek. A földrészben egy érdemi nyugati beavatkozás valószínűleg nukleáris világháborúval járt volna. Így döntenem kellett, hogy milyen mértékben alkalmazkodom az általam változtathatatlan tényekhez, miféle szabályok szerint óhajtom leélni – akkori meggyőződésem szerint: egész – életem.

Úgy határoztam, hogy nem fogok belépni az állampártba (MSZMP) – még szétzüllesztése szándékával sem –, nem szólítok senkit elvtársnak, nem veszek részt ideológiai, „marxista fejtágítókon”, nem fogom az 1956-ban történeteket ellenforradalom jelzővel illetni.

Mindez megvalósíthatónak tűnt (annak is bizonyult), csak nem ígért előrejutást a szakmai hierarchián belül és nem hordozta magában a gyorsabb anyagi gyarapodás ígérését sem. Mivel a munkámnak azt a részét, amelyet a diákokkal eltöltött idő jelentett, kimondottan szerettem, az első korlát nem zavart. A másodikat pedig – hatalmas igényeim nem lévén – tudomásul vettem.

Ilyen körülmények között éltem életem az 1980-as évek végéig. Pontosabban: éltük. 1971-ben ugyanis megnősültem (feleségem lett Tajti Zsuzsanna, aki ugyancsak tanár), 1974-ben fiam, 1978-ban lányom született. Tanácsi lakást ugyan nem kaphattunk (akkoriban ugyanis épp értelmiségiként tartottak nyilván), de – hatalmasnak tűnő – OTP-kölcsönnel egy lakásszövetkezet keretében tudtunk egy megfelelőt építtetni. Talán még megemlíteném, hogy levelező tagozaton a technika tanári szak (ELTE) oklevelét is megszereztem.

1988-ban már úgy tűnt számomra is, hogy talán nem lehetetlen egy rendszerváltás. Az esélyt még nagyon kicsinek láttam, de létezőnek. Kicsinek, mert a szovjet „ölelés” megszüntetéséről csak maguk a szovjetek dönthettek és az ottani politikai helyzet nem látszott stabilnak (nem is volt az). Megjegyzem, hogy szemben a tisztán látók szaporodó seregével akkoriban nem sikerült véleményükkel találkoznom – én nem láttam előre a Szovjetunió későbbi, teljes gazdasági összeomlását és eredményeként a katonai visszahúzódást.

Szerettem volna valamilyen ellenzéki szerveződés tagjává válni, de

ilyen a városban még nem létezett. Országos kapcsolataim persze nem voltak, ráadásul a későbbi pártok még meg sem szerveződtek. Így aztán (választék még nem is volt) az MDF tagja lettem. Októberben tudtam meg Pék Pál kollégámtól, hogy tucatszámra a helyi szervezet megalakítására készülnek. Gyere, ha akarsz! - mondta.

Így történt, hogy 1988. október 22-én Palotás Tibor mérnök irodájában nagyjából tizenöten (nagy többségük addig számomra ismeretlen személy volt) aláírtuk a helyi szervezet alapítási nyilatkozatát.

„Lázás” időszak következett. Döntéseink mindegyikét a tagság hozta. Így minden héten taggyűlésünk volt, amely a megjelentek számától függetlenül határozatképesnek számított.

Erre szükség is volt, mert gyorsan kiderült, hogy az alapítóknak és a későbbi csatlakozóknak is igencsak sokféle elképzelése volt a jövőről. Az óhatatlan vitákban magam is részt vettem, jobbra azzal a szándékkal, hogy ne képzeljük magunkat a „nép” felkent képviselőinek. Talán e megnyilvánulásaim nyomán a helyi szervezet engem választott jelöltnek az 1990-es országgyűlési választásokra a kanizsai választókerületbe.

A választást az MDF megnyerte, magam pedig képviselővé lettem. Sikeremet nem tekinthettem személyesnek, hiszen ahhoz a szükséges ismertségem is hiányzott. A Magyar Demokrata Fórum támogatottságát illetően azonban nem árt felidézni a tényeket. Részben, mert azóta új generációk tagjai válhattak politikailag tudatos állampolgárrá, részben, mert az akkor már felnőttek egy része hajlamos utólag eltúlozni az MDF akkori sikerének mértékét.

A választásokon nagyjából a szavazásra jogosultak fele vett részt. A szavazók körülbelül negyede szavazott ránk. Összességében tehát minden nyolcadik felnőtt támogatását tudhattuk magunk mögött. Ez a szám is gyorsan csökkent hibáink és teendőink szükségszerűen népszerűtlen volta miatt. A csökkenés mértékét jól jelezte, hogy ősszel egy a taxisok megmozdulásaként indult akció mivé nőhet ki magát.

Ennek ellenére parlamenti többségünk a ciklus végéig megmaradt,

előrehozott választást pedig – akkor – egyik párt sem követelt népszerűségünk csökkenése okán.

Meg kell jegyeznem, hogy parlamenti többségünk olvadozása dacára nem létezett a frakciófegyelem mai változata, sem pénzbüntetés fenyegetésével, sem anélkül. A szavazáskori gondolkodás terheitől sem mentesítettek bennünket, az igeneket és nemeket soroló sillabuszok.

Magam öt törvénymódosító képviselői önálló indítványt tettem a négy év alatt, amelyek mindegyikét elfogadta a parlament. E vonatkozásban ez a ciklusban rekordnak számított.

Többségüket nem támogatta a kormányom, de a parlamenti többség igen. Akkoriban ugyanis még volt értelme egy-egy ügy érdekében megszólalni a plenáris ülésen, mert a maihoz képest tömegesen ültek ott képviselők és nem volt eleve reménytelen meggyőzésük, tekintettel arra, hogy meggyőződésüket többségükben nem a frakcióvezetőtől kapták szavazásonként.

Személyes érdeklődésem a parlament önkormányzati és rendészeti ügyekkel foglalkozó bizottságába vitt, amelynek később egyik alelnöke is voltam. Azt is reméltem, hogy így többet tudok segíteni a választóközterembe tartozó településeknek.

Az állami pénzek elosztásában már régóta tapasztalható "lobbizás" akkor még nagyjából ismeretlen volt. Az önkormányzatok támogatásukat szinte teljes egészében normatív alapon kapták. A pályázati változat még nem volt jelentős súlyú, de a céltámogatási kérelmek itt is automatikusan támogatva voltak, ha a törvényi feltételek teljesítődtek. Talán a címzett támogatások odaítélésében lehetett volna részrehajlás, de a kormányzatot óvhatta ettől az is, hogy kivételezésre ok sem nagyon volt. Az őszi önkormányzati választások gyenge kormányoldali szereplése után a nagyobb önkormányzatok szinte mind ellenzéki kézben voltak.

A képviselő számára így maradt a törvénymódosítás, ha eredményt akart. Az persze a dolog jellegéből adódóan minimálisan is a települések kisebb csoportját érintette.

Így sikerült elérnem, hogy a megyei illetékbevételekből ne csak a

megyeszékhely, hanem minden megyei jogú város is megkapja a területén képződött részt. Kanizsa e címen kapott többletbevétele azóta már igencsak jelentős összeget tesz ki.

Mivel a címzett támogatások keretében a megyei kórházak felújítása kezdődött akkor el, a kanizsai kórház ugyancsak szükséges felújításához a céltámogatási törvényt kellett úgy módosítanom, hogy a támogatott célok között megjelenjen a kórházi rekonstrukció. Sikerült; a Város pályázata nyomán a legnagyobb épülettel elkezdődhetett a folyamat.

Legnagyobb horderejű elfogadott javaslatom nyomán az üzemek privatizációja során az önkormányzatok kapták a bevételnek a földterület után járó részét. Az összeg fele került az illetékes helyi önkormányzathoz, másik felét az államnak hátrányos helyzetű társaik támogatására kellett fordítania.

Az, hogy az ilyen jellegű javaslatok akkoriban "átmehettek", mutatják az akkori parlamenti közhangulatot, amely az önkormányzatok támogatását lakóik támogatásának tekintette. Nem véletlen, hogy 1992. volt az a költségvetési év, amelyben az önkormányzatok bevételeik és feladataik arányát tekintve a legkedvezőbb helyzetben voltak.

Azóta nem volt év, amelyben helyzetük ne romlott volna. Bár törvény tiltja a kezdetektől, kötelességek sorát írták elő az új és új törvények, de ezek fedezetét nem, vagy csak részben biztosította a központi költségvetés. Kétségtelen, hogy ezek a törvények igen „gavalérosan” gondoskodtak az államigazgatási eljárások, önkormányzati intézmények személyi feltételeiről: kötelező jelleggel írták elő az addig nem létező, egész jól nélkülözött státuszok létesítését. Az előírás teljesítésének anyagi feltételeit nem biztosították, ugyanakkor akadályozták az önkormányzatok takarékos gazdálkodását.

Visszatérve parlamenti éveimre: azok 1994-ben értek véget. Ekkor is én lettem az MDF helyi képviselőjelöltje, lényeges különbséggel persze 1990-hez képest. Míg négy évvel korábban reménykedhettem a győzelemben, ekkor biztos lehettem a sikertelenségemben. A felkérés

elvállalását azonban kötelességemnek éreztem, hiszen négy éven át az MDF jóvoltából (is) lehettem képviselő, más indítása pedig még kevesebb sikert ígért pártomnak. A parlamenttől egy harmadik helyezéssel búcsúztam.

Az őszi önkormányzati választásokon viszont a FIDESZ, az FKGP, a KDNP és az MDF közös jelöltjeként a városi közgyűlés tagja lettem, sőt utolsóként ugyanezen pártok megyei listájáról – meglepetésemre – még a megyei közgyűlésbe is bekerültem.

Ekkor már természetesen újra korábbi, iskolai munkahelyemen dolgoztam. A „kihagyott” négy év jót tett; azt hiszem, hogy utána jobb tanár lettem, mint előtte voltam. Azóta azt gondolom, hasznos lenne sok kollégám számára is, ha – mondjuk – húsz év után valameddig tartó, más típusú munkával újíthatná meg magát.

Politikusi ambícióimat még nem adtam fel, de arra ügyeltem, hogy diákjaim – leendő választópolgárain – között pártpolitikai eszmefuttatásokba soha ne keveredjek. Egy osztály közösségét megosztani ilyen alapon pedagógiai vétségnek tartottam volna. Tanítványaim esetleg létező politikai beállítottságát nem kutattam, mert amúgy sem ilyen alapon rokonszenveztem emberekkel és nem rokonszenveztem másokkal.

Időközben az MDF-ben szakadás következett be. Azok, akik a szövetségest a FIDESZ-ben vélték megtalálni, kisebbségben maradtak a kongresszuson a Lezsák Sándor vezette többséggel szemben, akik a Kisgazdapárt felé orientálódtak. Előbbiek megalakították az MDNP-t. A döntés hamarosan tévedésnek bizonyult: Lezsákék a FIDESZ felé fordultak, amely úgy döntött, hogy szövetségesként hasznosabb számukra a tőlük akkor még jócskán jobbra álló MDF, mint az ideológiailag közelebbi MDNP.

Nagykanizsán az MDF tagságának igenjelentős része lépett át az új pártba. Sokan közülük az MDF-ben is a legaktívabbak közé tartoztak. Nem csoda, hogy a kanizsai szervezet egy dolgozni akaró és eredményesen is tevékenykedő csapattá vált. Ebben döntő része volt Czupi Gyulának, aki személyében egy igen tehetséges szervező és valóságos

„ötlet gyáros” mozgatta előbb az MDF, majd az MDNP tagságát.

Bármilyen jó érzés volt számomra (talán társaim számára is) az MDNP kanizsai szervezete tagjának lenni, bármennyire gondoltuk úgy, működésünk példa lehetne helyi szervezetek számára, hamarosan tisztán láthattuk, hogy az országos tendenciák végső soron eredménytelenné teszik munkánkat. Az 1998-as választásokon ugyan az MDNP legjobb eredményét produkáltuk az országban, magam alig maradtam le a továbbjutó harmadik helyről, ahonnan aztán Zakó László nyerte el a mandátumot. Mégis, nem sokkal később egyhangú (!) szavazással feloszlattuk a helyi szervezetet, hogy ne kényszerítsük a választókat rossz döntésekre.

1998-ban a FIDESZ jelöltjeként kerültem újra a városi közgyűlésbe. A választási végeredmény helyben nagyon érdekesen alakult. Polgármester Tüttő István, az MSZP jelöltje lett. A testületben a jobboldali képviselők egy fős többségbe kerültek. Zömüket a FIDESZ adta, de hárman a többi jobboldali párt szövetsége jelöltjeként kerültek oda.

A kormányozhatatlansággal fenyegető helyzet úgy oldódott fel, hogy megválasztásra került két fideszes alpolgármester és a két párt megegyezett a bizottsági helyek felosztásában. Az „al-polgármester” én lettem, megkapva a városi intézmények ügyeinek vitelét. A kialakult viszonylag békés helyzet jól jött a rám rótt feladatokhoz: a kényszerű, ésszerű, de nyilvánvalóan érdekeket sértő átalakításokhoz.

A viszonylagos nyugalom körülbelül három évig tartott. Ekkor, közeledve a választásokhoz, mindkét párt igyekezett elhíttetni a polgárokkal, hogy addig ellenzékben volt. Ettől kezdve nehezen volt kiszámítható, hogy egy-egy előterjesztés megkapja-e a többséget.

Mégsem bántam meg a feladat vállalását, mert jórészt el tudtam érní azt, aminek megkísérlését kötelességemnek tartottam városunk működőképességének megőrzéséhez.

Ebben nyilvánvaló szerepe volt annak is, hogy olyan polgármester mellett dolgozhattam, mint Tüttő István.

Időközben felvettek a FIDESZ-be is, ahonnan 2002-ben aztán távoztam. Már nem az a párt volt, amelybe az 1990-es évek elején még be

nem léptem volna, de az sem, amelybe 1999-ben szívesen kerültem.

Ezzel kikerültem a helyi pártpolitikai életből, immár véglegesen.

Megint a Dr. Mező Ferenc Gimnáziumban dolgoztam, egészen hatvan éves koromig, nyugdíjazásomig.

A pártpolitizálás felhagyásával felszabaduló időmben a város - főleg 19. századi, 20. század eleji - történetével érdemben kezdtem foglalkozni. Célom az volt, hogy társadalmi összefogással annak minél több szegmense utcáinkon kerüljön megörökítésre.

Munkám legnagyobb eredményének azt tartom, hogy körülbelül 120 házra kerülhetett ki az azok történetét ismertető tábla. E vonatkozásban sokat köszönhetek Kunics Zsuzsa muzeológusnak. Személyében nem csupán az engem érdeklő korszakról legtöbbet tudó szakembert ismertem meg, de kedves, segítőkész embert is.

Az internetre a közelmúltban felkerült írásomra (Hol, mi? Kanizsai házak és lakói) szintén büszke vagyok, mert hiánypótló jellege fontossá teheti a város története után érdeklődők számára.

GÖNDÖR ISTVÁN

GÖNDÖR ISTVÁN

(1994–)

Született Kőszegszerdahelyen 1950. március 20-án.

1950. március 20-án születtem Kőszegszerdahelyen.

Család:

Szülők:

Édesapám vasutas, édesanyám baromfigondozó szakmunkás.

Feleségem kereskedelmi eladó, boltvezető.

Három gyermekünk, Gábor, Réka, István és három unokánk van.

Tanulmányok:

Türje Állami Általános Iskola.

Az első négy osztályt osztatlan kis iskolában végeztem.

István Közgazdasági Technikum Budapest (érettségi)

Pénzügyi és számviteli Főiskola Budapest.

Okleveles üzemgazdász.

(Apai, anyai ágon az első diplomás a családban.)

Mérlegképes könyvelő

Adószakértő

Okleveles könyvvizsgálói tanulmányaimat a képviselői munka miatt félbeszakítottam.

Rövidebb külföldi tanulmányok: Olaszország, Hollandia, Anglia, Németország, USA.

Munkahely:

1971 - 1997 Középdunántúli Gázszolgáltató Vállalat és jogutódai
Nagykanizsa

1971 - 1977-ig üzemgazdász

1977 - 1997 közgazdasági osztályvezető

Munkám elismerése, hogy a vállalat részvénytársasággá alakulását követően a munkaviszonyom megszűnéséig a részvénytársaság felügyelő bizottságában a munkavállalók választott képviselője voltam.

Munkámat kiváló dolgozó, KÖGÁZ díj, bányászati szolgálati érdeméremmel ismerték el.

1997-ben közös megegyezéssel munkaviszonyom megszűnik, főál-

lású képviselő lettem.

1997 novemberétől családi vállalkozás többségi tulajdonosa és ügyvezető igazgatója vagyok.

Munkámat a fegyelem a pontosság, az új kezdeményezések elindítása és végrehajtása jellemezte. A lehetőségeket és kockázatokat alaposan mérlegelve, óvatosan haladó típus vagyok. Az eredmény elérése érdekében szívesen kötök kompromisszumot. Alapos elemzéseimnek jelentős szerepe van a sikerekben. A vállalatban elsőként készítettem számítógépes programot a vezetői döntések gyorsítása és minőségének javítása érdekében.

Kidolgozója az önálló, önelszámoló belső egységek - az üzemigazgatóságok kialakításának.

A Magyar Közgazdasági Társaság pályázatán a belső érdekeltiségi rendszerek kialakításáról szóló pályamunkámmal második díjat nyertem.

1982-ben, az országban elsőként alapított vállalati gazdasági munkaközösség szervezője, alapítója, megszűnéséig gazdasági vezetője voltam. A vállalkozás sikeres, működése alatt tucatnyi település földgázellátásának teremtette meg a feltételeit, több bejegyzett szabadalma volt.

A KÖGÁZ hőlégballon szakosztály alapító tagja, 1990-ig versenyzője, több nemzetközi verseny szervezője voltam.

Sorkatonai szolgálatom alatt 1971-1973 ügyvitel és rendszerszervezést tanítottam a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskolán. Alhadnagyként szereltem le. Tartalékos tisztként zászlóajparancsnok helyettesi beosztásig jutottam végleges leszerelésemig.

Az igényes szakmai munka mellett mindig foglalkoztattak a közösség ügyei.

Középiskolásként a kollégiumi diáktanács elnöke, a főiskolán a kari tanács tagja voltam.

Nagykanizsán kollégáimmal, fiatal diplomásokkal szerveztük az első műszakiak és közgazdászok klubot.

Sorkatonai szolgálatom alatt szakaszommal egy szenespincéből igényes klubbot alakítottunk ki, amelyre épülve alakították ki később a HM kulturális centrumát a Kerepesi úton.

1973-tól pályázat útján, 1975-től választással a vállalat szakszervezeti vezetésének tagja lettem, számos továbbképzést vezettem az aktivisták jobb felkészültségéért.

1980–1988 ig. a Bányász Szakszervezet közgazdasági bizottságának voltam tagja.

Az olajbányászat 70. évfordulóján a Magyar Bányászatért Erdeméremmel ismerik el munkámat.

A mai napig büszke vagyok "olajos" múltamra. Vallom ott tanultam meg dolgozni, fogat összeszorítva teljesíteni. Megtanultam politizálni, megtanultam, minden döntés mögött emberi sorsok vannak, dönteni csak felelősségteljes körültekintő mérlegelést követően lehet. Az előrejutáshoz elengedhetetlen a folyamatos tanulás a kollégák teljesítményének elismerése és tisztelete.

Munkám során nagy gondot fordítottam a fiatalok képzésére. A vállalatban több egyetemista gyakornok pályáját egyengettem, akik közül többen magas tisztséget töltenek be. A parlamenti frakcióban elindítottam a gyakornoki programot, amelynek keretében évente közel 50 egyetemre, főiskolára járó fiatal ismeri meg a köztisztviselői és politikai munkát. A korábbi gyakornokok közül többen töltenek be fontos állami tisztséget.

Politikai tevékenység

1972-ben léptem be az MSZMP-be. 1985-ben alapszervezeti titkárrá választottak. A városban elsőként vittem ki a pártszervezetet a munkahelyről külső szervezetbe, lakóközvetbe.

Az olajosoktól kaptam az erős szociáldemokrata beállítottságot. Megértettem a belső demokrácia érvényesülésének, a véleménynyilvánítás, a szabadság, egyenlőség és szolidaritás lényegét. Fontos szá-

momra a társadalom felzárkóztatása, a társadalmi mechanizmusok átalakítása. Erős, résztvevő, civil társadalmat akarok, ahol a teljesítmény fontosabb, mint a kapcsolatrendszer. Támogatom a haladást, a fejlődést, igénylem a környezet véleményét. Elutasítom az egyéni érdek közérdekként való megjelenítését. A köz érdekében való politizálást megtisztelő szolgálatnak tartom.

Az MSZMP 1988-ban alakult reformkörüi mozgalmának alapítója, a nagykanizsai és Zala megyei szervezet ügyvivője voltam. E munkám során győződhettem meg arról, hogy munka összefogás esetén háttérbe szorítható a két város közötti ellentét.

Dolgoztam a rendszerváltásért, a többpártrendszerért, a diktatúra a kirekesztés a címkézés ellen.

A reformkörök képviselőjeként Károlyi Attilával, Tóth Lászlóval és Vári Lászlóval részt vehettem Nagy Imre mártír miniszterelnök újratemetésén és az emlékezés koszorúját helyezhettük el a Hősök terén felállított ravatalnál.

Résztvevő és felszólaló voltam a Magyar Szocialista Párt alakuló kongresszusán.

A megalakult Szocialista párt szociáldemokrata platformjának alapító tagja, a mai napig ügyvivője vagyok.

1990-től megbuktatásomig az MSZP Nagykanizsai szervezetének elnöke.

2004-ben fél éven keresztül a Szocialista párt Zala megyei szervezetének elnöke.

1990-ben Nagykanizsán az MSZP önkormányzati képviselője, kiemelkedő szerepem van abban, hogy törvényi háttér nélkül létrejött a városban a kisebbségi bizottság, amely a mai roma kisebbségi önkormányzat elődjeként végzett sikeres munkát. Szerepem van a város akkori fejlesztési stratégiájának meghatározásában. A város akkor vásárolt ingatlanokat amelyeken azóta folyamatos fejlesztés történik. Ebben az időszakban születik döntés, indul a vásárcsarnok építése a Kalmár utca feltárása. Munkámban a város a közösség érdekeit

fontosabbnak tartottam mint a pártérdeket. Szerepem volt abban, hogy a frakciók között folyamatos párbeszéd alakult ki. Balogh Tibor képviselő jegyezte meg 1994-ben az országgyűlési képviselővé választásomat követően: „1990-ben a Pistát kellett volna polgármesterré megválasztani pártállásától függetlenül.” (Az első ciklusban a testület joga volt polgármestert választani.)

Országgyűlési képviselővé való megválasztásomat követően lemondtam önkormányzati mandátumomról. Nem illet bele a szolgálatról vallott nézeteimbe a két tisztség együttes ellátása. Helyemre Papp Ferenc került.

Tevékenységgel nagyban hozzájárultam a párt elismertségéhez. Pártelnöki munkám eredménye, hogy 1994 - től sorozatban szocialista polgármestere és 2002- től a testületben is többsége volt a szocialistáknak. Megbuktatásomat követően az MSZP új vezetése a szocialista polgármestert megbuktatta, ezzel vége szakadt a több mint egy évtizedes sikeres munkámnak. Az új vezetés egyéni érdekeitől vezérelve mérhetetlen kárt okozott a városnak, az itt élő embereknek!

Jelentős szerepem van abban, hogy Teleki László romaként bejutott az országgyűlésbe.

Országgyűlési képviselő

1994-1998 Zala megye 2. sz. egyéni Nagykanizsa központú körzetének egyéni képviselője.

1998-2002 Zala megyei listáról jutottam az országgyűlésbe.

(Az MSZP-SZDSZ megállapodás hiányában közel ezer szavazattal veszítettem a kiscgazda színekben induló Zakó Lászlóval szemben)

2002-2006 ismét egyéni képviselő

2006-2010 ismét egyéni képviselő (a választást annak ellenére megnyertem, hogy a helyi szervezet támogatottság hiányában nem akart indítani.)

2010-es választáson az MSZP országos listáján a 37. helyen vagyok jelölt.

Képviselői hitvallásom:

HIDEG FEJ, MELEG SZÍV és TISZTA KÉZ.

Munkámért és tevékenységemért egyetlen engemet ismerő embernek ne kelljen lehajtott fejjel járni és szégyenkezni.

Az 1994-es jelölésemkor határoztam meg magam számára e gondolatokat, amit szolgálatom teljes ideje alatt megtartottam. Az olajiparból hozott fegyelmet és igényességet akartam a politikába átültetni.

Ennek tudható be, hogy a kormány után a – képviselők közül – legtöbb törvényjavaslatot nyújtottam be.

Az első ciklustól 1994 folyamatosan tagja vagyok az országgyűlés gazdasági bizottságának. Tagja az energia albizottságnak.

A gazdasági bizottság közbeszerzési albizottságának elnöke.

1998- 2006 ig a honvédelmi bizottságnak is tagja voltam. Nagy büszkeség volt számomra, amikor a honvédség parancsnokának az egykori tanítványomat, Szenes Zoltánt jelölték és nevezték ki.

Tagja vagyok a Nabuccó földgázvezeték létesítésével foglalkozó bizottságnak.

2002 - 2006 ig a magyar-horvát parlamenti vegyes bizottság társelnöke voltam.

E minőségemben a háborút követően az első hivatalos látogatás delegációvezetője lehettem.

Az 1994-ben megalakult MSZP frakcióban a gazdaságpolitikai munkacsoport tagja, helyettes vezetője, 1996-tól a frakció gazdaságpolitikai ügyvivője lettem a belső választás eredményeként.

Munkámra a magas minőség a pontosság a jellemző. Normáimnak betartásáért konfliktust is vállalok, ha kell a frakcióvezetéssel, ha kell a miniszterelnökkel is.

Tagja voltam a Bokros Lajos névvel fémjelzett munkacsoportnak. A mai napig büszkén viselem a politikában elterjedt „Bokros árva” megjelölést.

Nem hátráltam meg a népszerűtlen intézkedések kidolgozása elől, részt vállalok az intézkedések népszerűsítésében.

Nem tűröm környezetemben a lazaságot, a fegyelmezetlenséget, a pontatlanságot.

Ennek tulajdonítható, hogy Kovács László felkért 1998-ban frakcióigazgatónak, megválasztottak frakcióvezetőhelyettesnek.

Együtt tudtam dolgozni Horn Gyulával, Medgyessy Péterrel, Gyurcsány Ferencsel és Bajnai Gordon miniszterelnökökkel.

Horn Gyula mondta rólam Medgyessy Péternek 2002-ben:

„Amíg a Pista ül a hátad mögött nyugodt lehetsz.”

1998-tól frakció igazgató, és frakcióvezető helyettes voltam. E beosztásban felügyeltem és irányítottam a frakció tisztviselői karát. 2002-ben a két tisztséget szétválasztották, a választás során megőriztem frakcióvezető-helyettesi státuszomat. A kétévente sorra kerülő tisztújításon hatszor választottak meg és a helyettesek közül mindig első körben, a legmagasabb szavazati aránnyal.

1998-tól folyamatosan képviselem a szocialista frakciót a HÁZ felső vezetésében a Házbizottságban.

Feladatom a ház napirendjének meghatározása a frakció országgyűlési szereplésének koordinálása. A választásokat követő alakuló ülések előkészítő bizottságának 2002-ben és 2006-ban is tagja voltam.

Alapos munkám eredményeként kétszer tudott a frakció hibátlanul, házszabályszerűen miniszterelnököt váltani.

Felügyelem a frakcióban a gazdasági, jogi és korábban a honvédelmi munkacsoport tevékenységét. Választásokat követően felkészítettem az új képviselőket a parlamenti munkára.

Az MSZP országos választmányában képviselem több cikluson keresztül a frakciót.

A parlament működésében számos kezdeményezésem volt.

Az első olyan képviselő vagyok, akinek az uniós csatlakozást követően benyújtott törvényjavaslatát be kellett mutatni az EU-ban. A

Magyar Nemzeti Bankról szóló törvényjavaslat kiállta az uniós szabályok és az Európai Központi Bank próbáját.

Szorgalmazója, támogatója, előkészítője voltam a képviselők laptop-pal való ellátásának.

A pulpituson elsőként használtam vezérszónoki felszólalásomnál a számítógépet.

Képviselői munkám kezdetétől alapító tagja voltam a fekete gazdaság elleni munkacsoportnak.

Kiemelkedő teljesítmény, hogy több éves munka eredményeként alkotmánymódosítást is elérve megoldottam, hogy képviselők ne kaphassanak jövedelmet adó és tb. járulék befizetése nélkül.

Megszűnt az adómentes költségterítés ezzel okafogyottá tettem, elhárítottam a népszavazási kezdeményezést. (Megspóroltam az államháztartásnak cca. 4 milliárd forintot.) Javaslatom megkapta a kétharmados támogatást a házban. A képviselők több mint 90 százaléka támogatta az indítványt.

Jó kapcsolatot alakítottam ki a választókerület, a megye települési polgármestereinek többségével. Munkám során beigazolódott, hogy azok a települések fejlődnek gyorsabban, ahol a polgármester a testület együttműködik, kezdeményez. Mernek álmodni és azért fegyelmezetten dolgozni.

1994-es önkormányzati választást követően Suhai Sándor polgármesterrel és Lotz Károly miniszterrel rögzítettük az M7-es autópálya nyomvonalát, amelyben meglévő bizonytalanság akadálya volt a továbbépítésnek. (Eldőlt, hogy az autópálya történelmileg kialakult nyomvonal mentén halad.)

Tüttő István polgármester időszakában kevés helyi kezdeményezés indult. A kis számú eredmény továbbá annak a következménye, hogy az Orbán Viktor vezette kormány diszkriminálta a városunkat. Az intenzív fejlesztés Litter Nándor polgármester időszakában 2002 után

kezdődött.

Egy percig nem felejtettem zalai kötődésemet, felelősséget a kis zalai települések életben maradásáért.

Jelentős a szerepem új városi címek megszerzésének a megyében.

Gyarapodott a megye városainak száma. Legújabb Pacsa mint kistérségi centrum.

Jogalkotási kezdeményezésem sokszínű. Több ciklus alatt az országgyűlés legtöbb törvény módosítást kezdeményező képviselője vagyok. Kezdeményezéseimet néhány kivétellel az országgyűlés elfogadta.

Néhányat kiemelek.

- A képviselők vagyoni helyzetének átláthatósága érdekében Toller Lászlóval módosítottuk a vagyon, jövedelem és gazdasági érdekeltségi nyilatkozattételi kötelezettséget.

- Több alkalommal kezdeményeztem a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvény módosítását. Ezek közül kiemelkedik, amely a fegyveres szervezetek számára lehetővé teszi a magánnyugdíjpénztárból az államiba való visszatérést, az idő előtti nyugdíjazáskor.

- A 13. havi nyugdíj két részletben való kifizetését.

Munkámban a gazdasági érdekképviselőkkel kapcsolatos törvényjavaslatok is nagy jelentőséggel bírnak. Oroszlánként küzdöttem az utolsó pillanatig - a gazdasági kamarák önállóságáért a kötelező tagságért a kis és közepes vállalkozások díjmentes érdekképviseléséért.

Az Orbán Kormány javaslata ellen teljesen új törvényjavaslatot nyújtottam be. A munkámért a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara emlékérmével tüntettek ki.

Kezdeményezőkézségemet, kreativitásomat bizonyítja, hogy elsőként módosítottam törvényt, amelynek az EU csatlakozást követően ki kellett állni a közösség próbáját. Ilyen törvény

- a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvénymódosítás, amely a bank irányítási rendszerét alakította át.

Helyi ügyeket jól ötvöztem a jogalkotási munkában. Érdemes kiemelni a zalai tájba tartozó kis hegyi pincék megmaradásáért az őstermelők borértékesítési lehetőségeinek biztosításáért végzett törvénymódosítást.

Egyik kezdeményezője voltam

- a kötelező sorkatonai szolgálat 2006. január 1. i eltörlésének.

Számos sikeres kezdeményezésem volt

- az SZJÁ és forgalmi adó, jövedéki adó törvénymódosításra.

Dr. Eörsi Mátyással kezdeményeztük

- május 9-e Európa Napjává nyilvánítását.

Képviselőtársaimat megnyerve kezdeményeztem

- az országház látogathatóságára vonatkozó határozat meghozatalát.

Ennek eredménye, hogy szervezett formában sok ezren látogathatják magyarok és külföldiek az országházat.

Áder János házelnökkel, aki korlátozni akarta a látogatások számát, kemény csatákat vívtam a látogatási rend megtartása érdekében. Választókerületemből, Zala megyéből több ezren látogathatták meg a Magyar Parlamentet.

Orosz Sándorral közösen kezdeményeztük a falun élő lakosság foglalkoztatásának növelése érdekében

- az erdőtelepítés lehetőségeinek és feltételeinek javítását.

Kiemelésre érdemes még

- a lakásmaffia elleni fellépéssel,

- a rendezett munkaügyi kapcsolatokkal,

- a részarány tulajdon mielőbbi kimérésével,

- az iparüzési adónak adóalap csökkentéseként való figyelembevételére vonatkozó törvényjavaslatok.

Tisztségemből fakadóan számos többpárti egyeztetésen képviseltem a frakciót. Pl: az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény formáló tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről, a Történeti Hivatalról, a kisebb parlamentről, a választási eljárásról, az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról, a kisebbségek parlamenti képviseletéről szóló törvényjavaslatok előkészítése.

Ez utóbbit a ház nem tűzte napirendre, a többi kezdeményezést a ház elfogadta.

Munkám során számos vizsgálóbizottsági kezdeményezést tettem. Ebből lényeges a nemzeti lovas programra és a gazdasági válság idején az árfolyam alakulás vizsgálatára, a Grippen vadászgépek korrupciós gyanús beszerzésére vonatkozó javaslat.

Több vizsgálóbizottság munkájában vettem részt, ebből nagy jelentőségű az ÁPV Rt-t és a TOCSIK néven elhíresült ügyet vizsgáló bizottság.

Több száz felszólalással az országgyűlés 5 legtöbbször felszólaló képviselője között tartanak számon.

Kiemelkedők a frakció vezérszónokaként elmondottak a költségvetésről, a zárszámadásról és politikai vitanapokon.

Bizottsági munka

1994-től vagyok tagja a gazdasági bizottságnak, az energetikai albizottságnak. Elnökként vezetem a közbeszerzési albizottságot. E szerepkörben közel kétévi munka eredményeként sikerül konszenzussal elfogadtatni a közbeszerzési, és antikorrupciós törvényjavaslatokat.

1998- tól tagja voltam 2006-ig a honvédelmi bizottságnak. Ilyen minőségben tanulmányoztam Németországban a NATO együttműködés és az USA-ban a különleges haderő kiképzését. Tárgyalunk az esetleges magyar kiképzőhely kialakításáról annak érdekében, hogy katonáinkat itthon lehessen kiképezni különleges feladatok elvégzésére.

Az uniós csatlakozások előkészítése során tagja voltam a Franciaországban, Finnországban és Ausztriában tárgyaló delegációnak.

A parlamenti aktivitásomat bizonyító dokumentumok részletesen megtekinthetők az országgyűlés honlapján.

Lobby

A lobbó tevékenységet kezdetben nehezen tudtam összeegyeztetni a jogalkotással, ezért sok bírálatot kaptam.

Vallottam és vallom a mai napig:

- a képviselő elsősorban törvényt alkot,
  - ellenőrzi a kormány tevékenységét,
- és csak ezt követően lobbizzon.

Annak ellenére, hogy a lobbónak nem tulajdonítok nagy jelentőséget, hosszú lenne felsorolni a kisebb nagyobb eredményeket.

Ellenzéki képviselőként elértem, hogy a város új korszerű könyvtárral gazarodott. A könyvtárban őrzik e munkával kapcsolatos dokumentumokat, Bicsák Miklós könyvkötőmester bőrkötéses munkája. A döntési mechanizmus folyamata, parlamenti munka iránt érdeklődők számára lépésről lépésre nyomon követhető.

Munkám eredménye, hogy a város hozzájutott a gázközmű vagyion ellenértékeként több mint egy milliárd forinthez.

A könyvtár mellett megújult kívül belül a régi műemlék mozi épülete új funkcióval. Jól illeszkedik a két új épülethez a város egyik legöregebb felújított és tornateremmel bővített általános iskolája a Rozgonyi iskola. A sor folytatható. A Hevesi Művelődési ház rekonstrukciója, a plakátmúzeum.

A lobbóban a legtermékenyebb időszak a 2002-2006 közötti a Litter Nándor polgármester idejére datálódik. A polgármester kemény

munkájával sok - sok pályázatot nyújtott be az önkormányzat, biztosította az önerőt, így lehetett mellette eredményesen érvelni, lobbizni.

A város panelprogramban résztvevő közösségei egy kivétellel mind nyertek a pályázaton.

A város megkapta a korábbi katonai ingatlanokat, ezzel új fejlesztési lehetőségekhez jutott.

Az Egri Gyula tűzoltóparancsnokkal való jó együttműködésem eredménye, hogy a városi tűzoltóság ma a legkorszerűbb eszközökkel van felszerelve. (Magasból mentő, gyors reagáló, különösen nagy teljesítményű daru.)

Kiemelkedőt nyújtottam a város és a megye egészségügyének fejlesztéséért. A zalaegerszegi szívcentrum több száz milliós, és a kánizsai kórház milliárdot meghaladó fejlesztései érdekében.

Segítettem, hogy Hévíz város tulajdonos lehessen a tó és gyógyító komplexumban és elindulhasson egy több milliárd forintba kerülő fejlesztés.

Segítettem a határőrség és a vasút munkahelymegtartó szerepének elnyújtását.

A választókerületen kívüli sok zalai kis település pályázatait segítettem sikerre vinni. Az óvoda iskola fejlesztések közül a legkorszerűbbet érdemes kiemelni, a teskándi óvodát ahol uszoda létesült a gyermekek egészséges nevelésére.

A Szeptetneki iskola leégése után banki tárgyalásokban és az állami segítség megszerzésében vállaltam szerepet, a gyors felújítás érdekében.

Ezen iskolának a fejlesztéséhez az EU önerő alapból segítettem támogatást szerezni.

Murakeresztúron több mint egy évtizedes kitartó munka eredményeként épül az iskola, a tornaterem és művelődési ház. Folyamatban van az Új Mura híd létesítése Horvátország uniós csatlakozásának időpontjára.

Zalakomárban létesült korszerű idősek otthona.

Több lépcsőben forrást szereztem a Csapiban lévő iskola és kolégium fejlesztéséhez a szakmunkásképzés megindításához. Az intézményt Gyurcsány Ferenc miniszterelnökkel avattuk fel.

Szennyvízcsatornák létesültek és létesülnek a város körüli falvakban, a városban és városkörnyéken 10 milliárd forintot meghaladó értékben. Nagykanizsán a régi szeméttelep megszüntetése, és új hulladéklerakó létesítése.

Hosszú előkészítő munka eredményeként két irányból kezdődött el a „7” es autópálya építése a város és a főváros között. Az autópálya építéssel összhangban elkezdődött a 74 és 61 es főútvonal Nagykanizsát elkerülő szakaszainak építése.

A város is büszke lehet az óvodából a fogyatékkal élők számára átalakított korszerű szociális intézményre.

Jelentős szerepem van abban, hogy Nagykanizsán újra van felsőfokú oktatás a Veszprémi egyetem Nagykanizsai Intézményének létrehozásával. Elértem, hogy a költségvetésben önálló sora legyen a kanizsai intézménynek így teremtettem anyagi feltételt a megfelelő elhelyezéshez és technikai fejlesztéshez. Az intézmény hosszú távú stratégiáját Gál Zoltán rektorral, Litter polgármesterrel és az önkormányzat munkatársaival alakítottuk ki. A 2006. évi polgármester és egyetemi rektor váltással a tervek megghiúsulni látszanak. (villamosmérnöki kar, egészségügyi informatikai kar)

Kitartó küzdelem eredménye, hogy Nagykanizsán Zalaegerszegtől független TISZK jöhetett létre. A város kezében van a képzés lehetősége, a leendő új vállalkozások számára.

Dobri Lajossal, Végh Csabával útjára indítottuk Nagykanizsán a militari versenyzést. Ma nálunk van az ország legszebb pályája, amelyen európai szintű versenyt is lebonyolítottak és továbbiakat rendezhetnek a Csónakázó-tó partján.

A nagy záporok és felhőszakadások okozta károk elhárítása érdekében segítettem az önkormányzatoknak forráshoz jutni. A hosszú távú megoldás mintája a Liszóban létesült záportározó.

Segítségemmel óvodafejlesztések, az idősek gondozására alkalmas intézmények, a helyi hagyományok megőrzésére alkalmas faluházak, tájházak és sportlétesítmények jöttek létre a falvakban. Labdarúgó pálya, teniszpályák.

Segítségem a választókerületen, a megyén túl a testvérvárosi Kovásznaig terjed. A Kovásznai Református templom teljes felújításához kértem és kaptam támogatást a kormánytól.

Segítettem a Sármelléki repülőtér használatbavételénél.

Sokat dolgoztam a falusi közigazgatás átalakításán. A választókerület polgármestereivel sikerült elfogadtatni a Körjegyzőséget, annak előnyeit, hatékonyságát. Ma a választókerület minden települése körjegyzőségi keretek között végezteti a közigazgatási munkát. A korábbinál olcsóbb és jobb szolgáltatást nyújtva a lakosságnak.

A polgármesterekkel összefogva sok eredményt értünk el az élhetőbb környezet kialakítása, a falusi életminőség javításában. (Faluház, járda, hegyi utak, gázszolgáltatás, csatorna, uszoda, mentő és tűzoltó állomás, stb.)

Több településen folyamatban van az integrált közösségi szolgáltatóház létesítése.

Határozottan dolgoztam a város korábbi lemaradásának csökkentésért. Ismerem a kistérség, az itt élő emberek problémáit. Tudom, mire van szüksége az itt élőknek és ezt hogyan lehet az országos politikával ötvözni, hogyan lehet kiharcolni a szükséges forrásokat.

Városunk országhatáron túli hírének növelését szolgálta, hogy Nagykanizsán találkozzon a magyar és horvát köztársasági elnök, váro-

sunkban írták alá a közösen bonyolítandó labdarúgó Európa bajnokság szándéknyilatkozatát.

A kormány tagjainak meghívásával akartam figyelmüket felhívni az itt élő emberek nehéz sorsára.

Sok egyedi problémát sikerült megoldani a gyógyászati segédeszköztől a gyermekek egyetemi tanulmányainak forrás-megteremtéséig.

A bajba jutott emberek sorsa mélyen megérint. Együtt érző, segítőkész politikus vagyok, ennek ellenére nagy a száma azoknak a kéréseknek amelyekben nem tudtam segíteni.

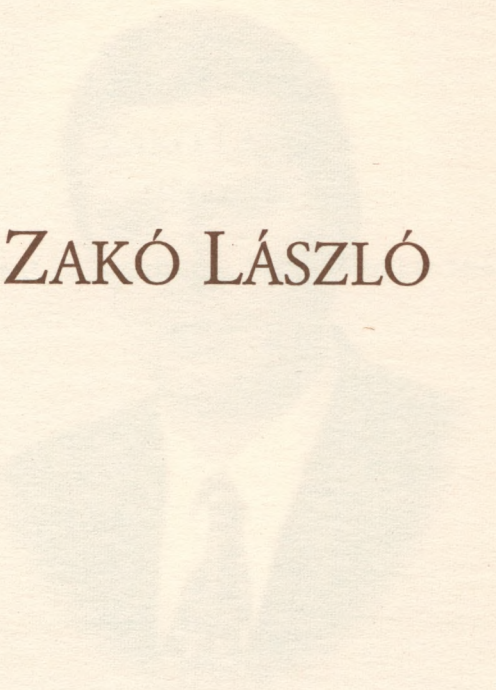
2002-ben a helyi pártszervezetben uralkodó viszonyok miatt nem voltak kíváncsiak négy éves beszámolóimra, így tettek kísérletet megbuktatásomra.

A választók 2006-ban ismét bizalmat szavaztak. Folytathattam munkámat.

Liszó, 2009. december 28.

Göndör István
Országgyűlési képviselő
Frakcióvezető-helyettes

ZAKÓ LÁSZLÓ

ZAKÓ LÁSZLÓ
(1998–2002)

Született Zalaegerszegen 1959. december 16-án.

Már több évtizedes tapasztalatom, hogy valaki megismeréséhez elengedhetetlenül szükséges az illető gyermekkorának, sőt szüleinek, nagyszüleinek is a bemutatása, mert csak így lehet részletesebb képet alkotni az emberről. Miután volt valaki (dr. K. A.), aki tőlem szeretne olvasni rólam, én is kicsit korábbról kezdem.

Apai nagyapámat (Zakó Szilveszter 1878–1950) nem ismerhettem, de mindmáig őrzök róla egy festményt, ahol békésen pipázgatva néz le ránk. Bognár volt a szakmája, a zala megyei Kisszigeten élt a múlt század eleji falusi viszonyoknak megfelelően, ami mind életkörülményeit, mind mindennapjait illetően értendő. Nagyanyámra (Szitkovics Mária 1890–1970) már jól emlékszem – ő volt a Mama –, vele 1970-es haláláig együtt laktunk Zalaegerszegen. Ő úgy él bennem, mint aki a szobájában ül az ablak előtt, figyelve a külső világot, aki a falusi életet hagyta ott fiai városba költözésével, aki mindig fekete ruhában volt, akinek pörccs zsíros kenyérének ízét máig a számban érzem, akinek ágya fölötti nagy festményről Jézus mindig oda nézett, ahol éppen álltam. Ő mindig otthon volt, de külön szobájából, konyhájából ritkán jött ki. Mindkét nagyszülőm Nován nyugszik a temetőben.

Anyai nagyszüleimmel már térben és időben is sokkal többet voltam együtt, ők rendkívüli hatással voltak, vannak rám még most, haláluk után évtizedekkel is. A terjedelmi korlátokra sem tudok nagyon tekintettel lenni akkor, ha róluk van szó. Nagyanyám (Schmidt Jolán 1906–1975) Módoson született, Zombolyán nevelkedett, művelt asszony volt. Származása miatt is perfekt beszélt németül, tudott zongorázni, bármit megfőzött, megsütött. Mindenki szerette, maga volt a jóság. Ezt nem mint unoka mondom róla, hanem olyan tényként, amivel leginkább le lehet írni őt. Keservekkel is tarkított élete - ezt nem itt kell talán részleteznem - 69 évig tartott csupán, de sokat adott mindenkinek.

Anyai nagyapám (Sáfrány László 1900-1995) nemcsak külön bekezdést, hanem külön életrajzi kötetet érdemelne. Ő maga volt a tudásközpont. Zágrábban két év alatt járta ki a jogi egyetemet, agya, mint a szivacs szívta be az ismeretanyagot, melyet aztán egész életében használt és átadott. Mindent tudott, amiről csak kérdezték, ráadásul olyan lebilincselően osztotta meg gondolatait hallgatóságával, hogy az mindenkinél élményszámba ment. Opera- és operett gyűjteménye szinte maradéktalan volt, nyelvészkedett - Lőrincze Lajossal és Grétsy Lászlóval heti levélváltásban volt -, kertészkedett, és minden kezébe került rejtvényt, feladványt azonnal megoldott. Oroszul, németül, szerb-horvátul anyanyelvi szinten, angolul jól beszélt. Hihetetlenül művelt volt. Számomra egy életre szóló ajándék volt ez az ember. Talán itt be is fejezem.

Apám (Dr. Zakó Vilmos 1922-2002) egyetemi éveit kettészelte a háború, francia hadifogoly is volt. Közgazdászként előbb banki, később olajipari területen dolgozott. Aktív pályafutása végén a MOL egyik alapító előd cégénél, a szolnoki székhelyű Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalatnál volt vezérigazgató-helyettes. Sokan szerették közvetlenségéért, segítőkészségéért. Az olajiparban 1953-tól dolgozott nyugdíjazásáig, sőt még azon túl is. Az ő biztatására jelentkeztem bányamérnök-hallgatónak, miután szerette volna, hogy családon belül valaki vigye tovább a szakmát. Viszonylag nagy - 38 év - korkülönbőségünk ellenére közvetlen volt a kapcsolat köztünk, bár néha mindketőnknek jobb lett volna ebből lecsípni vagy tíz évet. Közgazdasági beágyazottságú szemléletét alaposan elültette a szűkebb-tágabb családban, mely lefordítva annyit jelent, hogy valós értékén tanultuk meg kezelni a dolgokat. Mint első generációs értelmiségi, még közvetlenül magában hordozta a vidék minden szegmense iránti tiszteletet. Higgadtságából talán többet is örökölhettem volna tőle.

Anyám (Sáfrány Mária 1931-) tizenhárom éves lányként élte meg 1944-es menekülésüket a Délvidékről, amikor a tömeges magyar-

mészárlás elől jöttek át a partizánok elől. Nincs olyan Mindenszentek napja, hogy a zalaegerszegi temetőben ne mesélne el sírós hangon az akkori, októberi napok borzalmait. A zalaegerszegi diákevek után egyből banki (később OTP-s) munkát végzett nyugdíjazásáig. Szolnokról apám halála után költöztettük vissza Zalaegerszegre, ahol - remélhetőleg hosszú - nyugdíjas éveit tölti mind a mai napig.

A szűkebb család bemutatásához tartozik még két nővérem (Márta 1945-, Éva 1955-) is. Márta apám első házasságából született, hosszú, a Pető Intézetben végzett konduktori munkája után jelenleg nyugdíjas. Éva nővérem orvos, jelenleg Németországban, a Bodeni-tó partján él és dolgozik.

Ennyi családi „szemlézés” után jutottam el odáig, ahonnan már magamról is eshet szó. Hajlamos vagyok az eddigi életemet szakaszokra bontva vizsgálni, mert olyan fordulatok jelzik a sarokpontokat, amelyek mind földrajzi, mind tevékenységi szempontból élesen különböztek egymástól.

1. 1959-1969 gyermekkor, Zalaegerszeg
2. 1969-1979 diákkor, katonaság, Szolnok, Marcali
3. 1979-1984 egyetemi évek, Miskolc
4. 1984-1994 családalapítás, fiatal mérnöki időszak, Szeged
5. 1994-2004 országrésznyi visszaköltözés Zalába, új típusú munka, politizálás
6. 2004- még értékelés alatt...

A zalaegerszegi tíz évem annyira mély hatással volt rám, hogy ennek nyomán vágytam vissza Zalába huszonöt éven keresztül. Az akkori családunk létszámát tekintve gyakorlatilag teljes volt, napi kapcsolatban voltunk egymással. Bölcsőde, óvoda, iskola, mindenhol vannak emlékeim. Ha Egerszegem járok, szinte mindig nagyokat kerülök egy-egy emlékkép felfrissítése kedvéért, annyira jó volt akkor és ott élni.

Mára persze már más lakja a szülői családi házat és nagyszüleim házat, de a Mindszenty iskola - korábban más néven volt óvodám, iskolám - ma is változatlanul hirdeti a régi időket.

Apámat 1968-ban Szolnokra helyezték Gellénházáról, ahol addig dolgozott, így mi is követtük őt 1969-ben. Számomra az egy új világ volt. Sok új ismerős és barát vett körül, de a honvágy is erős volt. A Zalai Hírlapot hosszú évekig kaptuk postai úton, a ZTE focicsapatának a városban én voltam a kéretlen reklámembere, gyakorlatilag Zala nagykövete voltam - ha érthető, hogy mit szeretnék kifejezni ezzel. Minden nyaramat Zalaegerszezen töltöttem, a szálakat soha nem vág-
tam el szülőföldemmel.

A Varga Katalin Gimnáziumban letett érettségimét és sikeres miskolci egyetemi felvételimet követően, de tanulmányaim megkezdése előtt tizenegy hónapig Marcaliban teljesítettem sorkatonai szolgálatot a város külső laktanyájában, ahol a tüzérdandárnál irányzóként nagy tarackokkal céloztam a szénakazalnak álcázott osztrák ellenséget. Ránk, előfelvett egyetemistákra a katonatisztek úgy tekintettek, mint gyorsan letudandó tételre, mondván, hogy politikai meggyőzésünkre ott vár az egyetem a maga politikai gazdaságtan, tudományos szocializmus, munkásmozgalom története tantárgyaival. Fejtágításra jobb alanynak vélték a kétéves besorozottakat, mert ők leszerelés után közvetlenül mentek vissza a szocialista munka világába. Viszont a rend, fegyelem, kitartás, összetartás terén olyan életre szóló csomagot kaptunk valamennyien, amelyre mind a mai napig nagy szüksége lenne minden magyar fiatalnak. Elkészerítőnek tartom a mai katonakorú fiatalság erkölcsi-fizikai szintjét, ráadásul úgy érzik, hogy most nekik így jó. Sajnálom, és ellenemre van, hogy nincs többé sorkatonaság.

Egyetemi éveim tanulással és szórakozással (ebben a sorrendben) teltek, végig kollégiumban lakva. Ha kis pénz kellett, mentem éjjel a szomszédos egyetemi hőerőműbe csillét tolni, vagy a kollégiumi soron

hordtam hajnalban a hallgatóknak a friss reggelit. Szép volt, jó volt, kiegyensúlyozott volt. Egyetemi éveim alatt halt meg Tito és Brezsnyev, akiknek temetésekor kicsit mást kommentáltak, mint amit róluk már fiatalon is tudtam. Az ekkor már sok éve disszidált orvosprofesszor nagybátyám is más világról számolt be, mint ami megjelenhetett a korabeli hírmondókban. Szóval nem igazán állt össze a kép, sántított akkor minden, amibe beleártotta magát a politika. Márpedig mindenütt ott volt, de ott van most is, a kép sem lett tiszta azóta sem. A tisztánlátás vágya itt teljesedett ki nálam, azóta próbálok mindennek a gyökeréig lemenni.

Miskolci éveim alatt meg is nősültem (l. feljebb apa-gyermek ideális korkülönbség...), feleségem Menyhért Ibolya (1959-) Sárospatakon végzett tanítónő. Diplomámat okleveles bányamérnökként 1984-ben szereztem.

Miután az első évtől ösztöndíjat kötöttem a szolnoki székhelyű Kőolajkutató Vállalattal, nem volt kérdés, hogy hol állok munkába. A cégnek több alföldi városban volt telephelye, én Szegedet választottam. Egy 47 m²-es harmadik emeleti csótányos panellakásban kezdtük teljesen önálló életünket az ekkor született első gyermekünkkel. Fiatal mérnökként hamar felelősségteljes munkát kellett végezni: három fűróberendezés tartozott hozzám kb. 100 emberrel, akikkel hónapról hónapra vándorolva az alföldi tanyavilágban, fűrtük a 2-3000 méteres olaj- és gázkutakat. A munka folyamatos üzemű volt, -20 Co-tól +40 Co-ig, sárban, fagyban, porban, éjjel-nappal, több száz tonna teher alatt, egy ponyvás sárga UAZ-zal, sok anekdotával, néhány üldözésbe csapó kuvasszal.

Szép szakma az olajosé, de szerettem volna ismereteimet tovább gyarapítani. Szegedről, munka és ekkor már kétgyerekes család mellett Miskolcon levelezőn elvégeztem a mérnök-közgazdász szakot, aminek még most is érzem hasznát. Milyen a sors: apám is adott elő néhány

alkalommal üzemgazdaságtant.

Zalát még ekkor sem tudtam elfelejteni. Egyrészt nagyapám miatt jártam sűrűn Egerszegen, másrészt az olajipar bölcsője is gyakran szakmai úti cél volt. Az alföldi embereket viszont ekkor ismertem meg igazán. A nyílt, őszinte, egyenesen gondolkodó és a nem irigy jelzővel tudom őket leginkább leírni. Talán a ritkább településszerkezet az oka híres szókimondásuknak, hiszen ha valaki a heti vásárban nem mondta el azonnal véleményét valakinek, várhatott utána rá sokáig, míg az aprófalvas, sűrűn lakott megyékben erre a domboldalban átkiáltva is megvolt a lehetősége. Több szegedi barátommal mind a mai napig tartom a kapcsolatot.

1989. január 1-től az akkor alakuló MOL Rt. egyik tagvállalatához, a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalathoz mentem át Algyőre, ahol gyakorlatilag azonos volt a munkám az előzővel, csak itt már a megrendelő alkalmazottjaként felügyeltem a kivitelező cég munkáját. Az ügynevezett rendszerváltás is ebben az évben történt, Nagy Imre újratemetését az algyői ipartelep egyik irodaházának földszinti szobájából kísértük figyelemmel televízión. Milyen érdekes, hogy ekkorra már olyan volt kollégám is kitűzte dzsekijének gallérijára a szabad madarakat, aki nem egészen három évvel korábban, 1986. október 23-án még ki akart zavarni éjjel minket a fűróberendezésekhez, hogy ellenőrizzük le, nem szervezkednek-e a munkások valami rendszer megdöntésére irányuló akcióra. Röhej.

Zalai visszatérési gondolataim egyre inkább aktív cselekvésbe csaptak át az évek során, mert már elkezdtem a konkrét lehetőségeket kutatni. Tudtam, hogy nagy felelősség otthagyni egy jó állást, egy - a korábbi csótányosból több lépcsőben megszerzett - társasházi lakást, feleségem belvárosi, stabil munkahelyét, de az a fránya gyermekkor elég erős mágnesként hatott. De aki keres, az talál. A MOL Rt. szálloda-, szálló- és üdülővagyonát kezelő nagykanizsai székhelyű üzletága műsza-

ki főmunkatársat keresett a MOL Hírlap hasábjain keresztül, amire én jelentkeztem. Felvételemért köszönettel tartozom az engem Szegedről átvevő igazgatónak, Nagykanizsa későbbi polgármesterének.

Itt minden értelemben új fejezet kezdődött az életemben.

Családi házat vettünk Nagykanizsán, mindenki kezdett az új munkahelyén, iskolájában, óvodájában, ismerkedtünk környezetünkkel. Néhány év múlva feleségem szülei is követtek minket Miskolcra Kanizsára.

Munkám során a MOL Rt. egész országot lefedő üdülési célú ingatlanvagyonának műszaki jellegű feladatait láttam el, ami sok utazással járt. A munkáltatóm előírta a munkavédelmi szakmérnöki diploma megszerzését, így még Budapestre is havonta kellett járnom két évig.

Politikai pályafutásom oly módon kezdődött, hogy 1997. december végén azzal hívtak fel valaki - akivel korábban csak egyszer találkoztam néhány órát -, hogy voltam-e az MSZMP-nek tagja, illetve van-e 200.000 Ft-om. A pártnak nem voltam tagja, a pénz pedig az FKGP jelöltek kampány önfelfinanszírozására kellett. A feltételeknek megfeleltam, a Kisgazdapárt meg közel állt hozzám - itt kell megjegyznem, hogy anyai nagyapám a Kis Újsággal a kezében hunyta le a szemét a kórházi ágyon -, így hamar az országos pártelnök személyes elbeszélgetésén találtam magam. 1998-ban a párt egyéni képviselőjelöltje lettem Nagykanizsán, pedig még csak négy éve laktam a városban, mely időtartam a "gyűttmentek" kategóriáján alig van túl valamicskével. "Öreg" kispapokkal végigkempányoltuk a választókerületet, ekkor nap, mint nap nagyon sok tapasztalatot szereztem. Az első választási forduló eredménye alapján bejutottam a második fordulóba, ahol végül sikerült győznöm. Így lettem Zala megye 2. sz. választókerületének egyéni országgyűlési képviselője 1998-tól-2002-ig.

Újfajta élet kezdődött számomra: szinte mindenki engem talált meg gondjával-bajával a választókerületben, amiknek mindig próbáltam utánamenni, másfelől az igen heterogén összetételű kisgazda frakcióban osztották rám szépen a munkát, amit kötelességszerűen el kellett végeznem. Mivel az FKGP megyei elnöksége nem vette jónéven, hogy (amúgy éppen személyi összetételük és egyéb ügyeik miatt) nem léptem be a pártba, a háttérben még fúrtak is, ahol értek. Az amúgy eredetileg 48 tagú kisgazda frakció összetétele megér egy kis elemzést: olyan sok jómódú ügyvéd, jogász, bíró, valamint számító pénzüember bérelte ki a listás helyeket, hogy az elnök bólogató emberei mellett alig akadt a vidékhez, az agráriumhoz értő valaki a padsorokban. Itt kell hozzátennem, hogy én sem vagyok agrárszakember, azonban mindig tudásom legjavát adtam minden ügyhöz, amelyhez hozzászóltam, és nem saját egzisztenciámra fordítottam képviselőségemet. Hihetetlen ügyek szegélyezték azt a három évemet, amelyek a Független Kisgazda és Polgári Párt soraiban töltöttem. Azért természetesen voltak tisztességes képviselőtársaim, de nevük, mint szürke eminenciásoké nem olyan ismert, mint hírhedt társaiké. A gazdasági bizottság alelnökeként dolgoztam négy évig, de miután kormánypárti volt az elnök is, az ellenzéki alelnökök többször hallathatták hangjukat nálam, pedig mondanivalóm lett volna bőven. Az én egyik előterjesztésemre szavazta meg a parlament a kanizsai Halis István Városi Könyvtár megépítéséhez szükséges majd' egymilliárd forint támogatást, valamint jutott a város további egymilliárd forintos gázközmű-vagyron visszatérítéshez. Több törvényi előterjesztésnek voltam kisgazda részről szónoka, vezérszónoka, sok kérdést intéztem a kormánytagokhoz.

A kisgazda belviszályok - nem éppen szép történet ez - nyomán odáig jutottam, hogy 2001. június 27-én bejelentettem a képviselőcsoportból való kilépésemet, valamint csatlakozásomat a MIÉP frakcióhoz. Ezen a napon léptem be életemben először pártba, jelesül a MIÉP-be. Régóta ért a helyzet, ott vártak rám, én meg szívesen mentem. A párt ideológiája 100%-os fedésben volt az enyémmel, frakciónkban

rendkívül nagy arányban voltak a tisztességes, magyar, értelmes és karakteres emberek. Én éreztem megtiszteltetésnek, hogy köztük lehetek. Ott egy más világ fogadott: öröm volt a munka, szívből szólt mindenki, egyszerűen jó volt miépesnek lenni.

Jött a 2002. évi választás, amikor újra jelölt voltam Nagykanizsán, de a MIÉP nem jutott be a parlamentbe. Az okokról már sokan írtak elemzéseket, disszertációkat, de a valódi miéltre nehéz megadni a választ. Meggyőződésem, hogy a választók csak felületesen értenek a társadalmi mozgatóerőkhöz, így nem látnak túl saját legszűkebb környezetükön és saját médiafelületükön.

Mindenesetre, ahogy korábban is az Országházon kívül éltem az életem, ott folytattam 2002 tavasza után is. A MIÉP-ben 2003-ban országos alelnökké választottak, rendezvényeket szerveztünk, nagyon sűrűn jártunk a fővárosba elnökségi ülésekre, folyamatosan hallattuk a hangunkat. Saját vállalkozásomban munkavédelmi kockázatelemzést készítettem cégeknek, illetve egy internetes portálnál voltam rovatvezető. 2002 őszétől Nagykanizsán lettem önkormányzati képviselő - listáról jutottam be -, abszolút kisebbségben voltam a többiekkel szemben. Egyetlen javaslatomat fogadták el négy év alatt a többiek, nevezetesen az én kezdeményezésemre tartják meg évről-évre az egyre nagyobb sikerű Nagykanizsai Bor- és Dődölle Fesztivált. Ami tanulságos volt ebből a négy évből még számomra, hogy számtalan képviselőtársam fejezte ki a szünetekben teljes egyetértését véleményemmel kapcsolatban, azonban szavazáskor mindig más gombot nyomott felsőbb utasításra. Nos, meglátásom szerint az ilyen magatartás miatt tartunk ott, ahol tartunk. 2006-ban még indultam a tavaszi parlamenti és az őszi helyhatósági választásokon is - sikertelenül. A kétpárti hengernek már megvan a böjtje, de idő kell, míg ez eljut az agyakig.

2004 év elején egy gazdasági hetilap álláshirdetési között találtam egy olyat, ami felkeltette érdeklődésemet: a Kehida Termál Gyógy- és

Élményfürdő, Hotel**** keresett műszaki igazgatót/általános igazgató helyett. Az állást megpályáztam, azóta is (most 2009. Karácsony van) ott dolgozom ebben a munkakörben. A munkámat nagyon szeretem, a két tulajdonos - magyar, természetes személyek - úgy érzem, megbíznak bennem, mint helyettesükben. Már közel hat éve vagyok ott minden munkanap, sokszor hétvégén is, 50 km-re a családomtól. Nem is tudok minden nap hazautazni, ezért még fárasztóbbnak érzem a munkát. A 300-3000 fős, változó számú vendég és a 100-200 fős munkavállalói létszám ügyeinek intézése, valamint a műszaki háttér biztosítása felelősségteljes feladat. Mindenesetre köszönettel tartozom azoknak, akik segítenek a mindennapokban.

Részen a kehidai munkám miatt, de leginkább a MIÉP elnökségének módszeres belső szalámpolitikája miatt egyre ritkábban jutottam/mentem fel a rendszeresen péntek este tartott elnökségi ülésekre. Mindig eljárást kezdeményeztek valaki ellen, aki egy kicsit is más véleményen volt, mint az elnök, vagy szűkebb holdudvara. A valaha értékes és elismert miépes ikonok elkoptak, arrébb álltak, kirúgták őket, vagy csak egyszerűen elmentek. Velem nem volt bajuk, mert alelnök létemre, vagy annak ellenére nem törtem senki babérjára, valamint a tiszteletem az elnök fősodratú ideológiája iránt nagyobb volt a belső ügyek iránti kíváncsiságomnál. Zala megyében a legjobb tudomásom szerint ketten maradtunk a párt tagjai, így hátország nélkülivé váltam. A MIÉP egy asztaltársasággá zsugorodott, pedig annál többre volt hivatott. A tagok eltűntek, a gondolat - bár jó volt - egy helyben járt. Az, hogy mi van a MIÉP háza táján valójában, talán sosem tudom meg.

2008 őszén néhány kitartó volt kisgazda és miépes társam biztatására és nem utolsó sorban a Jobbik elnökének felkérésére úgy döntöttem, hogy igent mondom, és belépek a pártba, illetve megalakítjuk a nagykanizsai alapszervezetet. Újra erőt éreztem a hátam mögött, tizennyolc taggal felállt 2009 január végén a városi alapszervezet, mely egyhangúlag engem jelölt és választott meg elnökének. A létszám azóta

hónapról hónapra gyarapodik, időközben szintén egyhangúlag a megyei választmány elnökének is megválasztottak. A közeli hetekben a negyedik kampányomat kezdjük meg, miután a választókerület jelöltje lettem.

Itt meg kell állnom egy kicsit. Az az igazság, hogy valamit meg kell magyaráznom. FKGP, MIÉP, Jobbik. Három párt, tizenkét év, egy ember. Politikai szélkakas, karrierista vagy ki vagyok én? Én jottányit sem változtam az eltelt időszak alatt, maradtam, aki voltam. Talpig tisztességesnek vallom magam, gondolataim tiszták, elképzelésemet a világról nagyon rendjén valónak tartom. Úgy is mondhatnám, a pártok mentek ki alólam, de ez így nagyon fennköltnek hangzik, ezért maradjunk abban, hogy az előző két párt vett számomra bevehetetlen kanyar(oka)t. Én is kérdezhetném, hogy mi tarthat egy pártban valakit, ha az a párt húsz év alatt volt már minden: liberális, nemzeti, konzervatív. Ugyanazon pártvezetés alatt egyszer kifutnak a parlamentből a Trianon szó hallatán, csuhásoknak csúfolják a kereszténydemokratákat, a KDNP képviselőit „térdre, imához” felszólítással bízattják, majd ezt a pártot szövetségesükké nyilvánítják. Bekebelezték a kisgazdapártot, a fél cigányságot (a másik felét meghagyták a szociális érzékenységüket fennen hangoztató, az országot térdre rogyasztó, milliárdos vállalkozókkal teletűzdelt, ma éppen szociáldemokráciát kiáltó MSZP-nek). Tehát véleményem szerint annak kell igazán nyurga gerincűnek és mindent befogadó gyomrúnak lenni, aki a várható babérokért cserébe asszisztál ezekhez a vargabetűkhöz. Hozzá kell tennem, hogy egy adott pártban történő szerepvállalásom idején az adott szervezet mindig a társadalom látóhatárán kívül esett, vagy éppen az ügyeletes firkászok által gerjesztett megbélyegzés sújtotta állapotban volt, de egyáltalán nem a közelgő siker fényében tündökölt. Engem a feladat vonzott, nem a várható jutalom. Mindezeket azért tartottam fontosnak elmondani, mert ezek számomra alapvető okok voltak ahhoz, amit vállaltam és tettem.

Elérkeztünk a mához, a múlt héten múltam el ötven éves. Csak azzal tudom az eddigieket lezárni, hogy eddig semmit nem bántam meg az életemben, mindent úgy tennék ma is, mint akkor. Ebbéli szándékomon nem kívánok változtatni.

Szebb jövőt!

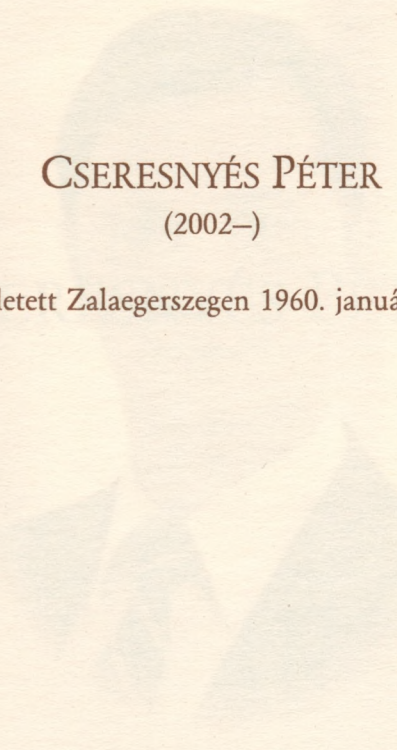
Zakó László

Nagykanizsa, 2009. Karácsony

CSERESNYÉS PÉTER

CSERESNYÉS PÉTER

(2002–)

Született Zalaegerszegen 1960. január 9-én.

Bár azzal, hogy tanár lettem, a saját magam akaratom érvényesült, hiszen gyerekkorom óta erre a pályára készültem, ennek ellenére benne érzem a szülői példát is anélkül, hogy ők bármikor megpróbálták volna befolyásolni.

Az általam választott hivatás adta munka mellett mindig csináltam valami mást. Ebben része volt annak is, hogy egy pedagógus anyagi megbecsülése nem volt elegendő arra, hogy el lehessen indulni az önálló életbe, arra, hogy szülői támogatás vagy másodállás nélkül a család-alapítás és a család anyagi értelemben vett „működtetése” megoldható legyen.

Így én is, mint sokan mások, végeztem kétkezi munkát, ügynöki tevékenységet is. Erre volt lehetőség, hiszen a '80-as évek végén – a GMK-k időszakában – sokféle munkából választhatott másodállást az, aki napi 8 óránál többet akart dolgozni.

Ebben az időszakban - pontosan 1989-ben - hagytam ott az iskolát, és léptem be egy másféle világba. Egy vállalkozás tagja lettem. Mélyépítéssel, kereskedelemmel foglalkoztunk. A mindennapjaimat, szinte teljes egészében, ennek az új világnak a megismerése, az itt élém álló feladatok megoldása töltötte ki.

Bár a politika mindig érdekelt, egy ideig a hírek bújásán, értelmezésén nem léptem túl. A '80-as évek vége felé azonban, amikor felpezsdült a hazai közélet, amikor híreket lehetett hallani a „másképpen” gondolkodókról, elkezdtem aktívabban érdeklődni a politika iránt. Ez már abban is megnyilvánult, hogy 1988 őszén Budapesten beléptem a Fideszbe.

Talán aktívabban foglalkoztam volna már akkor, abban az időben a politikával, ha az általam legelfogadottabb politikai iránynak vélt vonulat nagykanizsai megtestesítőinek, képviselőinek a megnyilvánulásai szimpatikusak lettek volna. Mivel nem voltak azok, a helyi szervezetbe nem is léptem be.

Később, közeledve az 1990-es választásokhoz, az SZDSZ által képviselt irány - amelyet rátoltak a Fideszre is - egyre kevésbé volt számomra elfogadható. Ezt az ellenérzést a későbbiekben megerősítették

bennem már az 1990-es választások utáni nagy „fordulatukkal”, az addig hirdetett elveik „elárulásával”. Ezt azért kell megemlítenem, mert akkor vidékről még nem látszott az a küzdelem, amely a Fideszben – többek között az SZDSZ-hez való viszony tekintetében – folyt.

Mivel az SZDSZ-t egy ártalmas politikai képződménynek ítélték már akkor is, és a Fideszt abban az időben tévesen az SZDSZ „kistestvérének” tartották, így én az aktív politizálásba nem kapcsolódtam be. Ezzel jeleztem saját magamnak, hogy a „liberálisoknak” mondott csoportosulás által képviselt vonulat számomra elfogadhatatlan.

Az elkövetkező években a politikához mindössze annyi közöm volt, hogy véleményemet, világnézetemet, politikai nézeteimet vállalva baráti beszélgetések során következetesen hangoztattam.

Aktívan akkor kezdtem el újra foglalkozni a politikával, amikor 1994 után visszajöttek a közéletbe azok, akik 1990 előtt tönkretették az országot. Bosszantott az, hogy sok ember emlékezete csak egy-két évig tartott, négy évvel távolabbi időszakra a társadalom többsége nem volt hajlandó visszaemlékezni, visszanézni.

Az aktívabb politikai mozgásomra ezen kívül még hatással volt az a tény is, hogy 1993-ban megszületett a döntés a Fideszen belül a további irányról. A Fodor Gábor fémjelezte - az SZDSZ-hez közel álló - csoport kivált a Fideszből, s a pártban a nemzeti érdekek és a polgári értékrend mentén történő politizálás és politikai filozófia vállalása lett domináns, és ez a külvilág felé is nyilvánvalóvá vált.

Nagykanizsán ekkor még a Fidesz helyi szervezettsége gyenge lábakon állt. Volt olyan időszak is, amikor egyébként egy szocialista szimpatizáns próbálta meghatározni a helyi Fidesz által képviseltek. Ezért én akkor még kívülállóként, de egyre inkább közeledve az aktív szerepvállaláshoz, próbáltam befolyásolni az akkori események menetét. Ekkor már 1997-et írtunk.

Aztán jött az 1998-as győzelem, s ezután a Nagykanizsán újjászerveződő helyi csoport tagja lettem.

Két év múlva választottak meg a kanizsai szervezet elnökévé, s ezt követően, vélhetően az addig elvégzett munka eredményeképpen lettem

a Fidesz országgyűlési képviselőjelöltje Zala megye 2. választókerzetében.

A 2002-es választásokon a megyei listáról bekerültem a Parlamentbe. Négy éven keresztül az Ifjúsági és Sportbizottság tagja voltam. Itt főként a közoktatással és a kábítószer-problémákkal kapcsolatos kérdésekkel foglalkoztam. Felszólalásaim és indítványaim jelentős része szólt erről a két témáról.

Parlamenti munkám során, a szakbizottságban meghatározott témákon kívül foglalkoztam még egyéb helyi és országos ügyekkel is. Szorgalmaztam az autópálya-építés gyorsítását, azt, hogy Nagykanizsa mielőbb kapja meg a városban kiürült laktanyákat.

Természetesen felvettem olyan témákat is, amelyek nemcsak a Nagykanizsán élőknek, hanem sokakat, másokat is érintettek. Tiltakoztam például a vállalkozókat hátrányosan érintő törvényi, adóztatási változások ellen. Ezen kívül négy fideszes képviselőtársammal közösen törvényjavaslat-tervezetet nyújtottuk be a politikai üldözöttek életjáradéka ügyében. Célunk az volt, hogy az ilyen típusú életjáradékra jogosultak körét kiterjesszék azokra is, akik eddig nem részesülhettek ebben az ellátásban.

Két évig tagja voltam egy parlamenti eseti bizottságnak is. A "Nemzeti stratégia a kábítószer-probléma visszaszorítására" című dokumentumban foglaltakat hangoltuk össze az Európai Unió készülő Drogstratégiájával.

2006-ban újra megyei listán kerültem a Parlamentbe.

Két évig az Ifjúsági, Szociális és Családügyi Bizottság tagja voltam, majd 2008 júniusától az Oktatási és Tudományos Bizottságban dolgoztam.

Ebben a ciklusban komoly munkát fektettem abba, hogy a nagykanizsai határőr-igazgatóság ésszerűtlen megszüntetése ne történhessen meg.

Képviselőtársaimmal együtt újra benyújtottuk a politikai üldözöttek kárpótlásáról szóló törvény módosítását kezdeményező javaslatunkat, amelyet a kormányzó pártok újra semmibe vettek.

Több kísérletet tettem annak érdekében, hogy a kormány tegyen valamit a GE magyarországi leépítése ellen, azonban a Bajnai-kormány szinte egyetlen lépést sem tett a probléma megoldása, enyhítése érdekében.

A 2006-2010-es parlamenti ciklusban több mint kétszáz módosító javaslatot nyújtottam be. Ezek legtöbbször a költségvetéshez, a szociális, a közoktatási, a felsőoktatási törvényekhez kapcsolódtak.

2010-ben, a választások első fordulójában – Zala megye 2. választókerületében először történt ilyen – szereztem egyéni mandátumot. Munkámat, mint eddig is, ezután is szolgálatnak tekintem.

Célom, hogy térségünk és országunk polgárai újra büszkén felemelhesék fejüket, biztonságban élhessék mindennapjaikat.

FORRÁSJEGYZÉK

1. Magyarország és a Nagyvilág Szépirodalmi és Ismeretterjesztő Képes Hetilap VIII. évfolyam 1872. július 28. Pest. 30. szám 349. oldal. 350. oldal.
2. Az 1848-1849. évi Első Népképviseleti Országgyűlés Történeti Almanachja. Magyar Országgyűlés. Budapest 2002. 144. oldal. 145. oldal. Molnár András: Bója Gergely
3. Zala-Somogyi Közlöny VIII. évfolyam Nagy-Kanizsa 1869. május 1. 18. szám Bátorfi Lajos nekrológja
4. Magyar Írók Élete és Munkái II. kötet Bp. 1893.
5. Pallas Nagy Lexikona Bp. 1900.
6. Vasárnapi Újság XXVII. évfolyam 33. szám Bp. 1880. augusztus 15.
7. Zalai Krónika szerkeszti: Halis István Nk. 1915. Zalai Nyomda Rt.
8. Lendvai János zakoppányi körjegyző feljegyzései.
9. Turul XLV. évfolyam Budapest 1931. dr. Bittó Béla: A Sárosfalvi és Nádasi Bittó és vele névrokon Babi Bábý Család. 63. oldal.
10. Károlyi Attila: Inkey Breviarium, Nagykanizsa, 2001.
11. Inkey László képviselői programja, Thúry György Múzeum, okmánytár/404.VI.cs. 120.
12. Magyar Nemzeti Zsebkönyv I. Nemes Családok Bp. 1905.
13. Zalai Közlöny 1878. június 26. évfolyam.
14. Magyarország és a Külföld Bp. 1898. II. évfolyam.
15. Horváth Lóránt plébános úr szíves közlése, alsóvárosi plébánia Nagykanizsa, 2012. 01.04.
16. Nagykanizsa Városi Monográfia. Barbarits Lajos Bp. 1929.
17. A Parlament. a Magyar Országgyűlés tagjai írásban és képben. Bp. 1893.
18. Magyar Írók Élete és Munkái Bp. 1893.
19. Magyar Katolikus Lexikon Bp.

20. Vác alsóvárosi plébánia, Varga Andrásné szíves közlése.
2011.02.07.
21. Magyar Nemzeti Zsebkönyv Főrangú családok I. Bp. 1888.
22. Nagykanizsa Városi Monográfia Barbarits Lajos Bp. 1929.
23. Magyar Országgyűlési Almanach
1927-1932 Bp. Légrády Nyomda Rt.
24. Új Magyar Életrajzi Lexikon Bp. 2007.
25. Magyar Nemzeti Zsebkönyv. I. Nemes családok Bp. 1905.
26. Magyar Országgyűlési Almanach Bp. 1932.
27. Nagykanizsa Városi Monográfia Barbarits Lajos Bp. 1929.
28. Zalai Közlöny, 1920. március 11.
29. Nagykanizsa Város Monográfiája Barbarits Lajos Bp. 1929.
30. Nemzetgyűlési Almanach 1920-22. Bp. 1921. szerk.
Vidor Gyula
31. Zalai Közlöny 1933. március 25.
32. Zalai Közlöny 1922. április 23.
33. Zalai Közlöny 1922. április 23.
34. Magyar Országgyűlési Almanach 1931-36. Bp. 1931.
35. Új Magyar Életrajzi Lexikon. Magyar Könyvklub Bp. 2002.
36. Új Magyar Életrajzi Lexikon. Magyar Könyvklub Bp. 2002.
37. Zalai Közlöny 1935. április 4.
38. Magyar Országgyűlési Almanach Bp. 1939-44.
39. Budapest Főváros Levéltára Ilovszky János iratai 1949/17937
40. Makoldi Zsuzsanna közlése, 2012. 04.18.
41. Honthegyi Zsolt evangélikus lelkész szíves közlése 2012.04.19.
42. Keszthelyi Temető közlése 2012. 04.19.
43. Beszélgetés Varga Szabolcs erdőmérnök, egyetemi tanárral,
2009. november 10.
44. Beszélgetés Tollár Józsefné Hunkár Ilonával, 2010. április 10.
45. Történelmi Társaság, 2012.
46. Beszélgetés ifj. Gászó Sándorral, 2012. április 19.

47. Emlékkönyv a nagykanizsai Batthyány Lajos Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola fennállásának 225. évfordulójára, Nagykanizsa 1990; Ördög Ferenc; válogatott tanulmányok. Czupi kiadó, Nagykanizsa 2008.

TARTALOM

Bója Gergely	9
Sümeghy Ferencz	17
Csengery Antal	26
Unger Alajos	33
Pallini Inkey László	37
Hertelendi és Vindornyalaki Hertelendy Béla	45
Hévizy János	51
Zichi ésVásonkeői gróf Zichy Aladár	58
Felsőpataki Bosnyák Géza	64
Vizlendvay Sándor	68
Németujvári Ujváry Géza	72
Nagykállói dr. Kállay Tibor	77
Bethleni gróf Bethlen István	88
Ilovszky János	98
Varga Józsefné	104
Tollár József	109
Gazsó Sándor	115
Ujvári Sándor	120
Ördög Ferenc	133
Tarnóczy Attila	140
Göndör István	152
Zakó László	171
Cseresnyés Péter	186
Forrásjegyzék	193

Ez a könyv tulajdonképpen egy történelmi arcképcsarnok, az 1848-1849-i első népképviselési országgyűlés nagykanizsai képviselőjével, Bója Gergellyel kezdve – a 2010-i országgyűlési képviselő választáson megválasztott Cseresnyés Péterig.

Országgyűlési képviselők korabeli életrajza, és arcképe, köztük a nagyközönségnek először bemutatott Sümeghy Ferenc, Unger Alajos, pallini Inkey László, németújvári Ujváry Géza, Vizlendvay Sándor, Ilovsky János, Varga Józsefné, Tollár József, Gázsó Sándor egykori arcmásával.

